

**ÈS LA NOSTRA
UNA
DEMOCRÀCIA
REAL?**

TREBALL DE RECERCA 2011-2013

Agraïments

En primer lloc, vull donar el meu agraïment a la meva tutora del treball de recerca, l'Helena Gefaell, qui ha estat una peça clau tant en el plantejament dels objectius d'aquest treball com en el desenvolupament del cos de la memòria. En el seu moment em va ajudar a centrar els objectius del meu treball per tal d'aconseguir un resultat molt més centrat i rigorós, i durant el desenvolupament de la memòria, ha mostrat una dedicació i una preocupació constant per ajudar-me i corregir tota la feina feta amb una gran rapidesa. A més, m'ha facilitat l'accés a informació donant-me bibliografia per consultar.

En aquest sentit, agrair també a la Laura Sicart per facilitar-me bibliografia molt interessant sobre el tema a tractar i, a més, per facilitar-me el telèfon i el correu de Justícia i Pau per intentar contactar amb Arcadi Oliveres, a qui per desgràcia finalment no he pogut localitzar. També donar les gràcies a en Joaquim Fradera, qui en el seu moment em va ajudar a resoldre dubtes específics i em va facilitar bibliografia per la branca de filosofia del treball.

Donar les gràcies també a l'Isaac González, sociòleg i membre del partit de la CUP, no només per cedir-me l'entrevista que s'inclou en el treball, sinó per aconsellar-me en la orientació d'alguns punts concrets de la memòria, especialment en la part pràctica, per tal d'aconseguir un resultat més rigorós centrant-me en un sector més específic i assolir així un resultat més representatiu.

Agrair també, a la meva germana Júlia, a la Glòria Núñez (amiga i estudiant a la Universitat Politècnica de Catalunya), i a en Cèsar Gómez (amic de la meva germana i estudiant a la Universitat de Barcelona), qui m'han facilitat la distribució de les enquestes a diferents sectors estudiantils per aconseguir una representativitat més variada.

Finalment, agrair a la meva mare, Júlia de la Encarnación (dedicada a la vida política i exercint actualment com a regidora de Cultura, Educació i Joventut) per ajudar-me a resoldre dubtes concrets que sorgien a mesura que realitzava la part més teòrica i per facilitar-me bibliografia del tipus periodística.

Índex

• Introducció	5
• Cos de la memòria	8
1. La democràcia: què és i com funciona.	8
1.1. Què és la democràcia?	8
1.2. La constitució d'un Estat democràtic.	9
1.3. Tipus de democràcia.	10
1.3.1. Democràcia participativa	10
1.3.2. Democràcia representativa	11
1.4. Els partits polítics	14
1.5. Eleccions o sufragi	15
1.6. Orígens de la democràcia	16
1.7. Democràcia: la millor de les pitjors formes de govern	17
1.7.1. Democràcia segons Plató	17
1.7.2. Democràcia segons John Stuart Mill	21
2. La democràcia espanyola	24
2.1. Història de la democràcia espanyola	24
2.2. Sistema democràtic espanyol	25
2.2.1. Divisió de poders i òrgans de govern	26
2.2.2. Les autonomies	27
2.2.3. Llei electoral espanyola	28
2.2.4. Sistema d'escrutini d'Hondt	28
3. Anàlisi de la democràcia espanyola: és una democràcia real?	30
3.1. Eleccions: un sistema d'escrutini democràtic?	30
3.2. Els partits polítics: funcionament i llibertat política	32
3.3. Finançament dels partits polítics	34

3.4. Els mitjans de comunicació	37
3.4.1. La campanya electoral als mitjans	37
3.4.2. Els debats	38
3.4.3. La televisió pública: imparcialitat?.	39
3.5. El govern: òrgan incomplidor?	41
3.6. La prioritat del govern: població o bancs?	44
3.7. Corrupció i justícia en la democràcia espanyola	46
3.8. La participació ciutadana	52
3.8.1. Entrevista a Isaac González	53
3.9. La globalització: una amenaça per la democràcia	60
3.9.1. La Unió europea	60
3.9.2. La ONU i els seus òrgans	62
3.9.3. Les elits econòmiques	64
4. Democràcia i política en la ciutadania	66
4.1. L'objecte d'estudi: joves i democràcia	66
4.2. Sistema d'anàlisi i obtenció de dades	67
4.3. Estructura de l'enquesta	67
4.4. Estudi dels resultats	71
4.4.1. Interès en la política	71
4.4.2. Concepció de la política	75
4.4.3. Participació en la política	83
• Conclusions finals	88
• Bibliografia	91
• Webgrafia	92
• Annex	94

INTRODUCCIÓ

I. L'elecció del tema

Quan em vaig començar a plantejar el tema del meu treball de recerca, vaig tenir molt clar que volia que anés enfocat a l'àmbit polític. No només pel fet que des de sempre m'ha interessat bastant la vida política, ja que de fet m'he criat en una família amb persones dedicades a aquest món professionalment i m'hi he vist força influenciat, sinó perquè en el seu moment, i encara avui dia, vaig considerar que degut a la situació social, política i econòmica que estem vivint, un treball dedicat a la política del nostre Estat em podria resultar molt profitós i enriquidor a nivell personal.

Sabent que es tractaria d'un treball al que dedicaria moltes hores, vaig voler triar un objectiu que em mantingués despert i encuriosit per la feina feta. Des de sempre, quan ha sorgit un tema polític en una conversa amb gent de la meua edat, he sentit una mena de "frustració" degut a la gran quantitat de vegades que he sentit discursos buits sobre la "falsa democràcia" que no són recolzats per cap teoria o argumentació mínimament treballada, i que per tant moltes vegades acaben caient en la demagògia. Per tant, amb l'objectiu de poder enriquir-me a mi mateix i ser capaç de tenir un ampli coneixement que em permeti poder parlar del tema amb una base ben formada, vaig decidir (juntament amb l'ajuda de la meua tutora del treball, l'Helena Gefaell) respondre'm amb aquest treball a la hipòtesi que li dona títol: és la nostra una democràcia real?

II. Objectiu i metodologia de la recerca

Per tant, l'objectiu central d'aquest treball de recerca consisteix en analitzar a fons si la democràcia espanyola és una democràcia real o, per contra, pateix de greus mancances democràtiques que impedeixen el seu funcionament de forma adequada.

En una societat on la política cada dia perd més prestigi i on es té una visió nefasta de la gestió del govern, em vaig proposar analitzar a fons les arrels d'aquest problema, descobrir per què realment existeix una opinió generalitzada sobre una "falsa democràcia" i qui en són realment responsables. Tanmateix, calia una preparació prèvia a l'anàlisi en profunditat de la nostra democràcia, i un posterior estudi on s'hi reflectís la repercussió d'aquestes mancances, en aquest cas dirigida a un sector concret de joves entre 16 i 25 anys. Per aquest motiu, el treball es divideix en quatre parts.

Primerament, trobem un primer apartat dedicat a un plantejament teòric sobre què és la democràcia. Per tal de poder realitzar una anàlisi a fons d'un sistema democràtic, cal establir

unes bases teòriques sobre què entenem per aquest sistema, i per tant estudiar-ne la definició, els seus orígens, les característiques d'un Estat democràtic, els tipus de democràcia, les diferents perspectives i diversitat d'opinions, etc. En aquest sentit em vaig trobar amb una de les principals dificultats del treball. El concepte de democràcia és un terme difícil de definir, ja que si bé podem trobar característiques comunes en una definició general, a mesura que aprofundim trobem divergències segons uns Estats o uns altres, segons uns filòsofs o uns altres, etc. Per això, ha esta necessària una recerca àmplia i diversificada per tal de poder arribar a una sèrie de característiques que sí podem considerar comunes en tots els Estats democràtics.

A continuació, trobem una introducció teòrica al funcionament del sistema democràtic a l'Estat espanyol. En primer lloc, trobem una breu introducció històrica a la democràcia moderna espanyola (i per tant, a la transició democràtica). En segon lloc, trobem un estudi de les principals característiques del funcionament de la democràcia i de les estructures de govern, així com la divisió de poders, el funcionament de les autonomies, de la llei electoral i del sistema d'escrutini.

Seguidament comença l'anàlisi pas per pas de la democràcia espanyola per tal de trobar en quins punts trobem una mancança democràtica real. Per realitzar aquest apartat, es tracten fins a nou temes diferents relacionats amb la política, i s'estudia en cada cas en quins punts falla la democràcia, afegint exemples i explicacions per garantir la certesa de la informació explicada. En aquest apartat trobem la recerca bibliogràfica més extensa, realitzada especialment en mitjans de comunicació com diaris, i trobem el suport d'altres sistemes d'obtenció d'informació, com l'entrevista a Isaac González, sociòleg i membre de la CUP, que aportarà una visió més propera ens certs temes a analitzar dins d'aquest apartat.

Finalment, el darrer apartat constarà d'un estudi realitzat mitjançant enquestes sobre un sector concret de la població, en aquest cas estudiants universitaris o de batxillerat d'entre 16 i 25 anys. L'objectiu d'aquest estudi és observar d'una banda quina és la opinió general respecte a la pregunta clau d'aquest treball, "és la nostra una democràcia real?", i d'altra banda observar quines són les conseqüències d'aquesta percepció que tenen els joves sobre el sistema polític espanyol.

III. Etapes del desenvolupament del treball

Durant les primeres setmanes de treball, em vaig limitar a realitzar una recerca bibliogràfica i, a mesura que obtenia més informació i anava aclarint els tems a tractar, vaig realitzar un índex provisional per tal de garantir que el treball no acabés derivant en un de

totalment diferent al previst inicialment (tot i que es van realitzar diversos ajustos per aconseguir major rigor). Un cop l'índex havia quedat força definit, vaig iniciar la redacció de la part teòrica del treball, que consistiria principalment en els dos primers apartats.

Un cop acabada la redacció dels dos primers apartats, vaig començar d'una banda la redacció del tercer apartat del cos de la memòria, a través de la recerca bibliogràfica, i d'altra banda la preparació del quart apartat, que requeria l'elaboració d'una enquesta i la recerca de diferents focus de difusió per tal d'obtenir una xifra mínimament representativa i útil per a realitzar l'estudi. A mesura que avançava el tercer apartat, el més extens del treball, vaig començar a recollir enquestes i a informatitzar les dades per, un cop acabat el tercer apartat, poder començar immediatament amb l'anàlisi de les dades obtingudes.

Finalment, un cop acabada la redacció del tercer apartat, i estudiant primerament la forma d'analitzar els resultats obtinguts per les enquestes, vaig començar la redacció de l'últim apartat, recolzant-me de nou en la recerca bibliogràfica per tal de poder contrastar els meus resultats. La redacció d'aquest consisteix en una breu introducció del sistema d'estudi, seguida d'una anàlisi pregunta per pregunta amb les conclusions pertinents.

El resultat obtingut és un estudi realitzat a fons sobre el funcionament de la democràcia a Espanya, des d'un punt de vista tècnic i aprofundint en els punts claus del seu desenvolupament, així com una anàlisi de les seves mancances democràtiques i de les conseqüències en la població jove dins del sector estudiat.

COS DE LA MEMÒRIA

1. La democràcia: què és i com funciona

1.1 Què és la democràcia?

Poder trobar una definició específica i fidel a la realitat de què és la democràcia és una tasca realment complicada pel simple fet que, al llarg de la història, hi ha hagut forces interpretacions i formes de govern diferents que avui dia són catalogades com a democràcia: la democràcia grega, la socialdemocràcia, les democràcies occidentals... Segons el DIEC (Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans), podríem definir la democràcia com:

“Sistema de govern basat en el principi de la participació igualitària de tots els membres de la comunitat en la presa de decisions d'interès col·lectiu.”¹

És a dir, a grans trets, podríem definir la democràcia com un sistema polític caracteritzat per la sobirania popular. I què és una sobirania popular? La paraula “sobirania” fa referència a la capacitat de decisió, de poder. Per tant, una sobirania popular és una forma de govern en la qual el poder resideix en el poble, i per tant són els habitants de l'Estat la font de sobirania, els quals transmeten la seva voluntat de forma totalment lliure. La forma d'expressar aquesta voluntat popular varia segons el tipus de democràcia en el que ens trobem. En la democràcia, doncs, és la majoria qui decideix, però un dels seus principis bàsics és donar importància a tots els sectors, incloses les minories, per tal de poder fer-se sentir i tenir la mateixa capacitat de decisió. Però en molts casos de democràcia, les minories acaben sent tapades pel gran poder de la majoria.

Tanmateix, en un Estat democràtic hi ha una sèrie de drets reconeguts característics d'aquest tipus de societat, que de forma resumida, són els següents:

- **Igualtat de drets i oportunitats** de forma igual per a tots els habitants, sense cap tipus de discriminació, sigui per lloc de naixement, llengua, color de la pell, sexe, orientació sexual, ideals... Per tant, davant l'autoritat d'un Estat democràtic, tots els seus individus són valorats per igual.

¹ *Democràcia*. Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. Disponible a: <http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=democr%E0cia&operEntrada=0> [Consulta: 27.11.2012] (les dates de consulta es basen en l'última comprovació de les dades a internet, no de la primera consulta)

- **Llibertat d'expressió** i divulgació de la informació, sigui per via oral, escrita o de qualsevol tipus, sense cap límit o censura, sempre i quant aquesta no atempti contra la integritat física o moral de cap individu.
- **Llibertat per a associar-se**, sempre i quant les intencions d'aquestes associacions no siguin la delinqüència o, de nou, atempti contra individus de la societat.
- **El reconeixement del dret** a la vida, a l'educació i a la cultura, a tenir un treball digne, i a la intimitat de l'individu, així com la protecció dels seus propis ideals o creences (vinculat amb la llibertat religiosa).
- **Presumpció d'innocència** davant la llei: a diferència d'una dictadura, en una democràcia tothom és innocent fins que no es demostra, mitjançant un judici, la culpabilitat.²

Aquests principis bàsics de la democràcia s'estableixen actualment en base al **liberalisme**, un sistema polític i econòmic, tot i que també filosòfic, que promou la llibertat dels ciutadans i lluita contra el despotisme (forma de poder o govern absolut). En una societat democràtica liberal és indispensable el reconeixement de tots els drets i privilegis prèviament esmentats. En aquest sentit hi juga un paper clau la base fonamental d'un sistema democràtic: la **Constitució**.

1.2 La Constitució d'un Estat democràtic

La Constitució correspon al text legal fonamental d'un Estat liberal (i per tant, democràtic), el qual és establert i acceptat per regir-lo. Aquesta, partint del principi bàsic del liberalisme (igualtat entre ciutadans i lluita contra el despotisme), es pot definir com un pacte o marc jurídic els quals els propis ciutadans, de forma directa o indirecta, aproven per tal de governar-se i coniar d'acord amb les directrius establertes per aquesta³. A la Constitució hi queden recollits en articles tots els aspectes de la forma de govern de l'Estat (els quals poden variar d'un Estat a un altre en relació a la ideologia del grup que la redacta i aprova). Per exemple, hi queden recollides les formes de representar la sobirania, els límits i restriccions per participar en les eleccions, els drets i les llibertats dels ciutadans, o la relació i divisió dels tres poders de l'estat, classificats de la següent manera⁴:

- **Poder legislatiu:** consisteix en la creació, modificació o desestimació de les lleis.

² CUCURELLA, S., *La democràcia. Què és i com funciona*; Barcelona, Pòrtic Temes, 2001, pàg 14-15

³ VV.AA., *Història 2n batxillerat*. Barcelona, Vicens Vives, 2009, pàg. 47

⁴ *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 16 (TÍTOL III), 24 (TÍTOL IV) i 28 (TÍTOL VI)

- **Poder executiu:** consisteix en controlar i assegurar-se del compliment de les lleis vigents.
- **Poder judicial:** s'encarrega d'aplicar les normes jurídiques per imposar justícia davant l'incompliment de les lleis.

Els orígens de les primeres constitucions es poden establir en les “cartes magnes” a l'Edat Mitjana, però els primers documents constitucionals de caràcter democràtic tenen el seu origen amb les revolucions liberals, com la Revolució Francesa, presentada com a forma de combatre l'Antic Règim (règim absolutista.)

1.3 Tipus de democràcia

Tot i que al llarg de la història s'han donat diversos sistemes democràtics diferents, es pot fer una gran classificació segons el nivell de participació de la ciutadania en l'autodeterminació de l'Estat, principalment en dos grans grups:

1.3.1 Democràcia participativa:

Coneguda també com a **democràcia directa** o **democràcia popular**, aquesta es caracteritza per ser un model de democràcia que permet una influència directa de la voluntat dels ciutadans en les decisions públiques. És a dir, els ciutadans participen en les decisions que pren l'Estat de forma directa, no a través d'uns representants prèviament triats, implicant doncs un major activisme per part de la població en la política de l'Estat. Això comporta, doncs, que la població estigui molt més informada i atenta a totes les decisions preses. Tot i així, hi ha certes restriccions pel que fa als ciutadans que poden participar-hi, depenent del cas concret del qual parlem, però la més comuna es la prohibició de participació als menors d'edat. Un dels casos més coneguts de democràcia participativa i que va durar més temps és, sens dubte, el model de democràcia de l'Antiga Grècia. En aquest sistema de democràcia, els tres poders recauen en mans de la població amb dret a participar en la presa de decisions.

Per tal de garantir aquest activisme, una de les formes més representatives és la convocatòria de **referèndums** o **plebiscits**. En les democràcies participatives, totes les decisions es prenen mitjançant els referèndums, que consisteixen en consultes directes a la població sobre una decisió en concret per tal de decidir si és aprovada o denegada. Per fer-ho, els ciutadans exerceixen el seu dret a vot, i és la voluntat de la majoria la que surt com a decisió final. D'aquesta manera, es garanteix la tria de decisions que promouen el desenvolupament d'una economia i un sistema just i social, que afavoreix a la majoria, la qual sol estar

representada en la societat per les classes socials baixes i mitjanes. La mecànica d'aquests referèndums varia segons el sistema democràtic, i de fet aquests sovint es fan servir ocasionalment per complementar les democràcies representatives.

Aquest sistema dóna lloc a diversos aspectes positius pel fet de permetre a la ciutadania participar de forma directa en cadascuna de les decisions a nivell de l'Estat. Segons les seves característiques, podem considerar que algunes de les avantatges que aporta són les següents⁵:

- Permet assolir tot el ventall (des de diverses perspectives) de necessitats de la població, permetent un coneixement molt més íntim d'aquestes per ser els mateixos ciutadans els que els valoren i sobre els que prenen decisions.
- En una societat on els individus estan degudament preparats, aquests mateixos tenen una major facilitat per promoure iniciatives si estan inclosos en les decisions preses.
- Enriqueix els individus desenvolupant la seva capacitat de treballar de forma cooperativa, d'identificar prioritats dins la societat i d'aconseguir dur a terme els projectes proposats.
- Sovint, les persones que participen en la presa de decisions i se senten responsables de millorar la qualitat de vida dels individus són més feliços.

Cal tenir en compte que, perquè aquestes avantatges puguin sorgir i donar-se de forma clara en una democràcia participativa, cal incidir en formar una població educada i amb una formació que li permeti assolir amb maduresa aquestes responsabilitats, especialment en el segon i el tercer punt, ja que cal un treball previ important en la formació dels individus i un mínim de maduresa general en tots els participants d'aquest model de democràcia perquè les decisions preses busquin realment l'interès de la població, i no pas l'interès propi.

1.3.2 Democràcia representativa

La democràcia representativa es caracteritza pel fet que el govern no està format pels ciutadans en sí mateixos, sinó que el formen uns representats, els quals han estat escollits per la majoria de la població. Aquests representats són triats lliurement i democràticament per

⁵ *Qué es la democracia participativa?* Democraciaparticipativa.net, 30/09/12 [en línia]. Disponible a: <<http://democraciaparticipativa.net/documentos-data-a-referenda/5402-que-es-la-democracia-participativa.html>> [Consulta: 27.11.2012]

Plataforma a nivell internacional que promou les avantatges de la democràcia participativa i fomenta iniciatives per la seva promoció arreu del món. "DP.net" va ser fundada al gener del 2003, i avui dia forma part de la Iniciativa Cultural per una Democràcia Participativa (PDCL, en anglès).

tots els homes i dones majors d'edat amb nacionalitat de l'Estat corresponent (tot i que en la pròpia democràcia representativa moderna, com és el cas d'Espanya, el dret de vot pot ser desestimat en casos concrets, com per exemple en cas de discapacitat, on cal anar amb peus de plom per saber qui està legitimat per decidir si algú que pateix una discapacitat mental està o no està preparat per exercir el seu dret de vot⁶), i la tria d'aquests es realitza mitjançant el que coneixem com sufragi o eleccions.

A diferència de la democràcia participativa, la representativa divideix els tres poders de l'Estat en tres òrgans públics diferents que actuen de forma independent, respectant una concordança i compliment entre ells. Tanmateix, cal diferenciar entre dos tipus principals de democràcies representatives: en les **democràcies representatives parlamentàries**⁷, els ciutadans trien els representants que dirigiran el poder legislatiu (agrupats en els partits polítics), exercit per una o diverses cambres de representants, que poden rebre diversos noms segons la seva funció específica dins el poder legislatiu, i són aquests els que trien els membres del govern (poder executiu), com en el cas d'Espanya; en les **democràcies representatives presidencials**⁸, es realitzen eleccions d'una banda pel poder legislatiu, i d'altra banda pel poder executiu, les quals no han de perquè coincidir. A més, en aquest tipus de democràcia és el president qui té el poder de decisió i no un parlament. És el cas, per exemple, dels Estats Units, on el president (en l'actualitat, Barack Obama, líder i màxim representant en l'actualitat del Partit Demòcrata dels EUA) té el poder executiu, i la responsabilitat del poder legislatiu recau en el congrés.

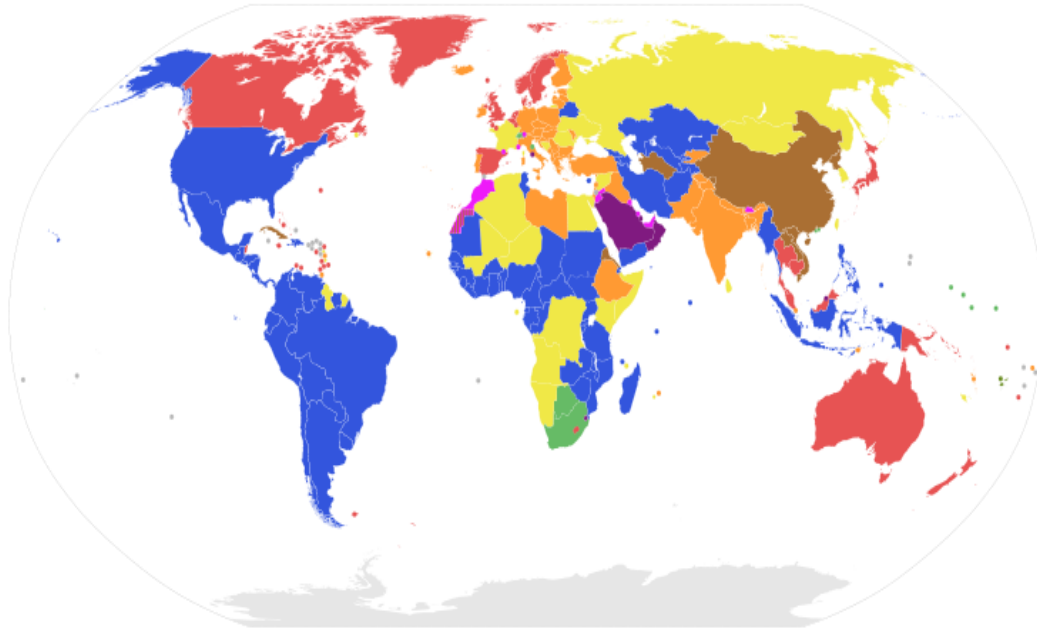
Al llarg de la història, les democràcies representatives han tingut un pes molt més important que no pas les participatives. Si mirem el mapa a continuació, i tenint en compte la classificació anterior, podem observar els diferents sistemes de govern que trobem en l'actualitat, tant democràtics com no democràtics, i podem veure clarament com, dins de les democràcies representatives, destaquen les presidencials, especialment en el cas d'Amèrica (veure llegenda i mapa a la pàgina següent):

⁶ A Espanya, com per exemple en el cas d'Isabel Bel, una catalana amb síndrome de Down de 24 anys a qui un jutge li va desestimar el dret de vot degut a la seva discapacitat, tot i que els discapacitats de per sí tenen dret a vot a excepció de casos en que hi intervé un jutge.

PI, VANESSA. *Los discapacitados psíquicos reivindican su derecho al voto*. Público.es, 26/03/2011 [en línia]. Disponible a: <<http://www.publico.es/espana/368127/los-discapacitados-psiquicos-reivindican-su-derecho-al-voto>> [Consulta: 27.11.12]

⁷ *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 17 (Article 68), 18 (Article 72)

⁸ *Constitució dels Estats Units*. Filadèlfia, 1787

Sistemes de govern democràtics:

- **Repúbliques presidencials (blau)**
- **Repúbliques presidencials (verd)** on la presidència executiva (o poder executiu) es responsable davant d'un Parlament (poder legislatiu).
- **Repúbliques semi-presidencials (groc)**, on el president de la república té certes competències en el govern (poder executiu).
- **Repúbliques parlamentaries (taronja)**
- **Monarquies constitucionals o parlamentàries (vermell)**, on tot hi haver-hi un monarca aquest no té cap poder efectiu.
- **Monarquies semi-constitucionals (rosa)**, on el monarca comparteix el poder executiu amb un Parlament.

Sistemes de govern no democràtics:

- **Monarquies absolutes (lila)**, on el monarca té el poder absolut, i per tant el conjunt dels tres poders.
- **Repúbliques uni-partidistes (marró)**, en les quals només es troba vigent de forma legal un partit polític, motiu pel qual se li denega que pugui ser considerada com una democràcia, tot i presentar-se com a tal.
- **Dictadures militars (verd fosc)**

1.4 Els partits polítics

En aquestes eleccions, els ciutadans voten al grup de representants que ells trien segons la seva ideologia, les propostes en el seu programa electoral, etc. Aquests representants s'ajunten en **partits polítics**, formats per individus amb uns mateixos ideals que treballen per assolir el control del govern i poder dur-los a terme. Tal i com es declara en un Estat democràtic, els ciutadans tenen reconeguda la llibertat d'associació, i per tant tothom és lliure d'associar-se i formar un partit polític, sempre i quant els ideals transmesos per aquest no atemptin contra la integritat física o moral de cap individu de la societat.

Se sol fer una distinció general segons la ideologia d'aquests, tot i que sovint es difícil especificar-ne les diferències⁹:

- Partits de **dretes**: solen ser caracteritzats per una posició més conservadora, sovint de caire religiós, i capitalista. Defensen, especialment, la mínima intervenció de l'Estat en l'economia i per tant la llibertat de comerç, així com la propietat i serveis privats.
- Partits d'**esquerres**: de caire progressista, lluiten per la igualtat i els drets socials, així com els serveis públics (que garanteixen precisament aquests drets socials). Solen defensar una societat laica.

Aquesta distinció va sorgir durant la Revolució Francesa, quan els revolucionaris es van reunir a la sala de sessions de l'Assemblea Nacional Francesa (institució fundada durant la Revolució francesa el 17 de juny de 1789 fins al 9 de juliol, i que va servir de transició de govern) i es van dividir els dos grups revolucionaris, jacobins i girondins, a banda esquerra i dreta respectivament¹⁰.

Els partits polítics comparteixen una mateixa estructura: mitjançant **eleccions primàries**, que consisteixen en unes eleccions dins del mateix partit on hi participen els mateixos membres, es tria un representant o **cap de llista**, que esdevé el líder del partit, i juntament amb ell es presenten un nombre concret de militants (membres del partit). Aquest nombre és igual al nombre màxim de seients dins la cambra de representants, per contemplar una representació màxima del 100%. Durant el període que duri el mandat, conegut amb el nom de **legislatura**, tots els membres de la cambra de representants participen en la presa de

⁹ BOBBIO, N. *Derecha e izquierda*. Madrid, Taurus, 1995, cap. V i VI.

¹⁰ HINDIE-LEMAY, E. *La Vie quotidienne des députés aux états généraux*. París, Hachette, 1989.

decisiones. Sovint, un sol partit polític no té la suficient representació com per assolir majoria en una proposta, i per tant es realitzen pactes entre els diversos partits polítics.

1.5 Eleccions o sufragi

Les eleccions (o sufragi) consisteixen en un procés de presa d'una decisió, en aquest cas de representants al govern, semblant a la mecànica del referèndum que, realitzant-se de forma periòdica cada cert temps tret de casos excepcionals, convoca a tota la població amb dret a vot a participar-hi manifestant la seva decisió mitjançant el vot, el qual es realitza de forma anònima. En molts països, com Espanya o els EUA, votar està reconegut com a dret, però en canvi a altres països com Mèxic, votar és també un deure, i es poden aplicar tipus de sancions per no exercir-lo.

Les eleccions, doncs, serveixen per decidir quin nivell de representació ha de tenir cada partit polític dins la cambra de representants, en relació amb el nombre de votants que rep cadascun.

Hi ha dues formes de distribució dels membres dels partits polítics a l'hora de realitzar les eleccions¹¹:

- **Llistes obertes:** en les eleccions, cada votant ha de cedir el seu vot a un cap de llista d'un partit polític, i dins d'aquest ha de donar el seu vot a un nombre concret de representants d'entre els que hi ha en una llista prèviament elaborada pel propi partit. D'aquesta manera, els ciutadans tenen influència en decidir cadascun dels representants a les cambres, i això sovint incita a què els membres dels partits polítics sentin més necessitat de comprometre's per assegurar-se un lloc a la cambra. És el cas, per exemple, dels EUA, Suècia, Finlàndia...¹²
- **Llistes tancades:** en aquest sistema, el partit elabora una llista on es presenten un nombre de representants en un ordre determinat, on el número 1 correspon al cap de llista, i la resta de representants es troben per sota d'aquest en un ordre concret. En el moment de les eleccions, els votants únicament poden cedir el seu vot al partit polític, i els representants que tindran lloc a la cambra seran únicament aquells que, per nombre de vots, els hi correspongui un lloc seguint

¹¹ *Listas Abiertas, Cerradas y Libres*. Aceproject.org. Disponible a: <http://aceproject.org/main/espanol/es/esg03.htm> [Consulta: 28.11.2012]

¹² *Finlandia: Selección de Candidatos y Proporcionalidad Partidista*. Aceproject.org. Disponible a: http://aceproject.org/main/espanol/es/esy_fi.htm/?searchterm=Finlandia:%20Selecci%C3%B3n%20de%20Candidatos%20y%20Proporcionalidad%20Partidista [Consulta: 28.11.2012]

l'ordre determinat. Per exemple, si a un partit polític li corresponen 17 llocs a la cambra de representants, únicament els 17 primers membres de la llista tindran dret a representar al seu partit. És, per exemple, el cas d'Espanya.¹³

Tanmateix, podem classificar els diversos sistemes electorals en dos grans grups segons com es realitza l'**escrutini** o recompte dels vots:

- **Sistema de proporcionalitat:** mitjançant el sufragi, els votants trien diversos membres de la cambra de representants per cada districte electoral, com en el cas d'Espanya.¹⁴
- **Sistema de pluralitat o majoria:** conegut també amb el nom de majoria relativa, aquest sistema dóna com a únic guanyador a aquell candidat que ha estat triat per la major quantitat de votants, que correspon al cap de llista del partit que ha rebut els vots, encara que aquest no rebi la **majoria absoluta**. La majoria absoluta consisteix en assolir més de la meitat de la representació total en la cambra de representants (és a dir, la meitat més 1)¹⁵.

El temps que dura cada **legislatura** (període de mandat d'un mateix partit polític) és el període d'anys cada quant es realitzen les eleccions. Aquest període varia segons l'Estat, però en les democràcies occidentals és típic el sufragi cada 4 anys.

1.6 Orígens de la democràcia

Els orígens de la democràcia daten al voltant del s. V aC, concretament en algunes *polis* de l'Antiga Grècia, especialment a Atenes, on es va instaurar l'any 510 aC, i va finalitzar l'any 322 aC. El terme va ser emprat ja aleshores en relació a la seva etimologia: *demos* (en grec, "poble") i *kratos* (en grec, "poder")¹⁶, és a dir, el poder del poble, que expressa clarament la principal característica d'aquesta forma de govern. La democràcia atenenca, doncs, es caracteritzava pel fet que els governants de la *polis*, i per tant els qui controlaven el poder legislatiu, executiu i judicial, eren els propis ciutadans.

Això sí, no es pot parlar d'una representació total de la ciutadania, com es pot veure avui dia en el nostre sistema democràtic, sinó que únicament aquells que complien una sèrie de condicions tenien dret a participar en la democràcia: tots aquells majors d'edat, homes, que

^{13, 14} *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 17 (Article 69)

¹⁵ 2. *Sistemas electorales*. Europarl.eu. Disponible a:

<http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/femm/w10/2_es.htm> [Consulta 28.11.2012]

¹⁶ *Diccionario de la Real Academia Española*. Drae.es. Disponible a: <<http://lema.rae.es/drae/>> [Consulta 28.11.2012]

haguessin realitzat el servei militar i que no fossin immigrants o esclaus. Tots aquests ciutadans es reunien a l'Assemblea, coneguda amb el nom d'Ekklesia (en grec, "Assemblea del poble), fundada per Solon (638 aC – 558 aC), poeta, legislador i un dels set savis d'Atenes¹⁷, per tal de dur a terme totes les funcions pròpies del govern de la *polis*. Es tractava, doncs, d'un exemple claríssim de democràcia participativa. L'Ekklesia, principalment, disposava de les següents funcions:

- Exercia el poder legislatiu, i per tant s'encarregava de la proposta i posterior aprovació de les lleis a la mateixa assemblea
- Exercia el poder executiu, és a dir, es prenia decisions tals com anar a la guerra, cedir la ciutadania a un estranger, assegurar-se del compliment de les lleis...
- Exercia el poder judicial, encarregant-se de jutjar els delictes comesos pels ciutadans
- Nomenament dels funcionaris

Per tal d'aprovar o denegar totes les decisions que allà es prenia, es realitzaven votacions a mà alçada en el mateix moment (de forma pública i requerint la presència física dels votants). El sistema era el de la majoria: dins de l'Assemblea, tots els vots tenien el mateix valor, i per tant era el que la majoria dictava la decisió final¹⁸.

Sens dubte, s'ha catalogat el model de govern grec com la primera forma de democràcia de la història. Però cal aprofundir i veure que realment, si ens atenem a la definició objectiva de democràcia, aquesta no coincideix en alguns aspectes amb el sistema democràtic atenenc. Per exemple, un Estat democràtic ha de garantir la igualtat de drets i llibertats entre els ciutadans, i per tant, ha de lluitar per garantir una igualtat social. En canvi, per poder participar en la vida política de la *polis* hi havia una sèrie de restriccions: no només no podien votar els menors de 20 anys (restricció comprensible degut a la maduresa necessària per participar-hi), sinó tampoc estrangers, dones... Per tant, els individus de la societat no eren reconeguts per iguals, un dels principis bàsics de la democràcia.

¹⁷ Juntament amb Clístenes (509 a.C), Pericles (495 a.C) i Efiltes (462 a.C), es considera el fundador de la democràcia atenenc, tot i que hi ha discrepàncies entre els historiadors. Si bé Solón fou el creador de la 1a constitució atenenc, aquesta va ser abolida i finalment va ser la constitució de Clístenes la que es va dur a la pràctica.

LÓPEZ MELERO, R. *La formación de la democracia ateniense: de Solon a Clístenes* (versió on-line).

Disponible a: <<http://books.google.es/books>> [Consulta 29.11.2012]

¹⁸ BENÉITEZ, B. *La ciudadanía de la democracia ateniense*. Universidad Complutense de Madrid.

Disponible a: <<http://www.ucm.es/centros/cont/descargas/documento18190.pdf>> [Consulta 29.11.2012]

1.7 Democràcia: “El millor dels pitjors règims de govern”

Winston Churchill (1874 – 1965), fou historiador, escriptor, orador i primer ministre britànic entre 1940 i 1945. Entre els nombrosos discursos que va realitzar, algunes de les seves frases van fer-se molt famoses. Entre elles, cal a destacar una que va dir l'onze de novembre de l'any 1947, a la Casa dels Comuns (al Palau de Westminster):

“La democràcia es el pitjor de tots els sistemes polítics, amb excepció de tots els sistemes polítics restants”¹⁹

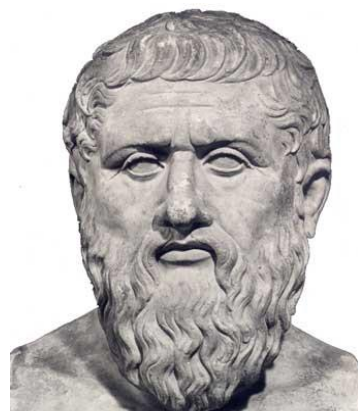
Fotografia de Winston Churchill

Amb aquesta frase, Churchill assegurava que la democràcia és el pitjor sistema polític que hi ha hagut mai, si no tenim en compte cap dels altres que hi ha hagut. És a dir, que en tota la història, el millor sistema de govern ha estat sens dubte la democràcia. Però aquesta forma de govern, per sí sola, deixa molt que desitjar. Tot i així, no es pot posar en dubte la part més “positiva” de l’afirmació de Churchill: en la història, no hi ha hagut millor forma de govern. La democràcia permet assolir amb major facilitat, o almenys dóna més oportunitats, d’assolir una igualtat social entre la població, degut a la ja esmentada sobirania popular. Cal tenir en compte, però, els “pros” i els “contres” d’aquesta sobirania popular. Per fer-ho, ens centrarem en el punt de vista de dos filòsofs, un de l’Edat Antiga, i un de l’Edat Contemporània: Plató i John Stuart Mill.

1.7.1 Plató: democràcia a “La República” i “El polític”

Plató (Atenes, 427 – 347 aC), va ser un filòsof grec, deixeble de Sòcrates i mestre d’Aristòtil, i fundador de la coneguda escola “L’Acadèmia”. En relació al tema de la política, en parla en tres dels seus diàlegs: *La República*, *El polític*, i *Les lleis*.

En el llibre *La República*, Plató fa una distinció entre tres tipus diferents d’individus dins la societat: els homes **racionals**, aquells a qui els hi domina la part racional de

Escultura de Plató

¹⁹ ROLANDIS. *Debate en el consejo de Europa* (versió on-line), pàg 219. Disponible a: <http://books.google.es/books> [Consulta 29.11.2012]

l'ànima (situada metafòricament al cap); els homes **irascibles**, aquells a qui els hi domina la part irascible de l'ànima (situada metafòricament al pit); i els homes que podríem anomenar **instintius**, aquells a qui els hi domina l'ànima apetitiva o part instintiva de l'ànima (situada metafòricament al ventre). Aquesta classificació neix del *Mite dels metalls* de Plató, una forma al·legòrica de justificar la seva teoria. Aquest mite explica com els humans, fills de la Terra, van ser gestats precisament a l'interior d'aquesta, i que durant la seva "gestació" es van anar formant tots ells, però amb diferències: n'hi havia alguns amb la capacitat de manar (formats d'or); alguns amb la capacitat d'auxiliar als governants (formats de plata); i alguns amb la capacitat d'exercir d'artesà i altres oficis (formats de bronze i coure):

"[...] pero, al formaros los dioses, hicieron entrar oro en la composición de cuantos de vosotros están capacitados para mandar, por lo cual valen más que ninguno; plata, en la de los auxiliares, y bronce y hierro en la de los labradores y demás artesanos."²⁰

Així, Plató classifica els homes segons la naturalesa de l'ànima: homes racionals (d'or), homes irascibles (plata) i homes instintius (bronze i coure).

Així doncs, Plató insisteix en el fet que depenent de quin tipus d'individus siguin aquells que tenen el poder, trobarem un sistema polític o un altre. Plató fa una classificació dels règims polítics diferents basant-se en aquests factors, i en dos més: les formes ideals i les formes reals²¹.

Formes ideals (homes racionals):

- **Monarquia** (governa un sol individu)
- **Aristocràcia** (governa un petit grup d'individus)

Formes reals:

- **Timocràcia** (homes irascibles, ús de la violència en la forma de govern, es mouen per l'honor, solen ser societats de caràcter bèl·lic)
- **Oligarquia** (homes instintius, busquen enriquir-se)
- **Democràcia** (homes instintius, busquen el benefici propi, els plaers superflus)
- **Tiranía** (homes instintius, govern d'un sol individu, voluntat absoluta)

²⁰ PLATÓ. *La República (llibre III)*. Disponible a: <http://www.paginasobrefilosofia.com/html/repu3.html> [Consulta: 28.11.2012]

²¹ PLATÓ. *La República (llibre III)*. Blocs.xtec.cat. Disponible a: <http://blocs.xtec.cat/histfilosofiaesbaixmontseny/plato/textos-i-exercicis-de-plato/> [Consulta: 28.11.2012]

Cal tenir en compte, que segons aquesta classificació, la democràcia és el segon pitjor sistema polític, i que l'únic sistema pitjor es la tirania, és a dir un règim dictatorial. A què es deu això? Plató considera que el govern d'un Estat (en el seu cas, d'una *polis*) és una tasca complicada i de gran importància, que requereix ser tractada per professionals, gent preparada i madura. I Plató es qüestiona què sap la majoria de política. Assegura que la majoria o la multitud no posseeix els coneixements necessaris per impartir justícia, no poden ser bons governants perquè la majoria està formada per individus instintius, és a dir, que busquen el seu propi benefici, els plaers superflus, i que per tant no poden assolir la responsabilitat de mirar pel bé de la societat. Són els savis, doncs, segons Plató, els millor preparats per assolir aquesta tasca. Cal tenir en compte, que Plató es trobava molt decebut per la democràcia, pel fet que el seu mestre Sòcrates va ser condemnat a mort precisament per un sistema democràtic.

Tot i així, s'ha de tenir en compte la reflexió de Plató sobre la capacitat de governar d'una majoria. Un dels principis objectius de la democràcia és permetre que sigui el mateix poble qui pugui influir en les decisions que pren l'Estat per tal de mirar pels beneficis de la societat en sí. Però per fer-ho, és necessari que aquesta població estigui preparada per assolir aquesta responsabilitat. Si no ho està, la democràcia pot fracassar perquè no assolirà l'objectiu desitjat. I segons Plató, si ens domina l'ànima apetitiva o irascible no podrem estar mai capacitats per governar, independentment de qualsevol altre factor. En la seva opinió, per tant, l'educació no pot intervenir, a diferència de Mill (veure més endavant).

En *El polític*, Plató fa una nova classificació dels sistemes de govern, segons si son **règims bons** (observen i fan cas a les lleis) o **règims dolents** (no les observen), i segons si es tracta d'un govern format per un sol individu, una minoria o una majoria. Però no només canvia aquesta classificació. Plató considera que la democràcia pot esdevenir un règim dolent de la majoria, si no s'observen les lleis, però també contempla que pot ser un bon regim de la majoria, si aquest és fidel a les lleis establertes. Tot i així, segueix defensant la idea que és millor una monarquia o una aristocràcia, si els governants en aquests sistemes són savis. En conclusió, Plató sempre defensarà la figura del savi per sobre de la majoria, ja que considera que és més capaç de triar bones decisions que no pas la majoria en sí. Però, qui tria qui es savi i qui no?

1.7.2 John Stuart Mill: el liberalisme democràtic

John Stuart Mill (1806 – 1873) fou un filòsof anglès, nascut a Londres, qui a més de la branca de la filosofia va tenir una gran importància en la vida política i com a economista. Era el fill de James Mill, filòsof, historiador i economista.

Mill fou un dels principals precursors de l'utilitarisme, juntament amb Jeremy Bentham, el creador d'aquest corrent. Es tracta d'una teoria sobre la moralitat que basa tot comportament humà i tota acció en la utilitat d'aquesta cap a la societat. És a dir, de forma resumida, una acció és bona quan dóna “el màxim de benestar al màxim nombre de persones”.²²

Retrat de John Stuart Mill

D'altra banda, Mill destaca també per la seva concepció de la llibertat, present a la seva obra *Sobre la llibertat*. Mill defensa que la llibertat de l'individu ha de ser il·limitada fins al punt que cap de les seves accions faci mal o afecti a la felicitat de la resta d'individus de la societat. D'aquesta forma, considera que cadascú ha de ser suficientment racional per prendre decisions sobre les seves accions i triar el seu propi bé. En aquest sentit, doncs, planteja que el govern, com a figura autoritària, únicament ha d'intervenir per protegir a la societat de les accions de la resta d'individus, evitant que aquestes afectin a la felicitat de qualsevol.

Mill, per tant, considerava que els poders dels governants havien d'estar limitats. Considerava que calia instaurar límits en aquests perquè no tinguessin el poder suficient com per governar pensant en ells mateixos, i aprofitant el seu poder per aconseguir benefici propi. Amb aquests límits explica que es pot evitar la “tirania del governant”. Però no és només aquesta la tirania de la qual parla Mill. En la seva obra *Sobre la llibertat*, Mill parla d'un concepte important aplicable al sistema democràtic: la tirania de la majoria.

Segons Mill, el gran perill de la democràcia es troba en el poder en mans de la majoria. Se suposa que el govern s'ha de preocupar pel benestar general de tota la població, i que per tant ha de garantir la felicitat i protecció de tots els ciutadans. A més, un sistema democràtic, basat en una sobirania popular, ha de representar la voluntat sincera d'un poble. Clarament, això és un cas impossible, ja que mai es pot assolir un acord comú entre tots els habitants d'un mateix Estat. Però Mill incideix en el perill que la ideologia d'una majoria, considerada legítima

²² *John Stuart Mill*. Biografiasyvidas.com. Disponible a: <http://www.biografiasyvidas.com/biografia/m/mill.htm> [Consulta: 26.11.2012]

per ser el que la majoria de la població vol, pugui perjudicar a unes minories. És un cas claríssim la condemna a mort de Sòcrates en la democràcia atenenca, ja que cal recordar que Sòcrates va ser condemnat a mort a través d'un sistema democràtic, pel qual va ser acusat d'uns crims i condemnat per aquests, però és pertinent tenir en compte que tot i tractar-se d'una acusació legítima, es tracta realment d'una violació de la minoria.

És per això, que Mill es declara gran defensor de les minories. Considera que, en tots els cassos, les minories han de ser escoltades i és necessari que se'ls doni veu perquè tothom pugui conèixer el que proposen o opinen. El gran problema d'aquesta defensa de la minoria és el plantejament de si tothom té dret a plantejar qualsevol opinió, i si s'ha de permetre que es difonguin segons quins ideals entre la gent. Mill ho soluciona plantejant que, si una opinió és perillosa, o una proposta no és bona, la població ja veurà per sí mateixa que l'opinió plantejada no és correcta i no s'ha de dur a la pràctica, i que per tant la societat ja descartarà aquests ideals. Actualment, aquesta pràctica es reflecteix en la il·legalització dels partits polítics, tal i com veurem a l'apartat "3.2 Els partits polítics: funcionament i llibertat política".

En el següent fragment, que pertany a l'obra *Sobre la llibertat*, Mill ens parla d'aquesta tirania que pot exercir la pròpia societat, d'aquesta opressió de les llibertats polítiques i la llibertat d'expressió que la majoria pot desencadenar.

"La Sociedad puede ejecutar, y ejecuta, sus propios decretos; y si dicta malos decretos, en vez de Buenos, o si los dicta a propósito de cosas en las que no debería mezclarse, ejerce una tiranía social más formidable que muchas de las opresiones políticas"²³

Mill incideix també en el fet que, per considerar una societat lliure, i que per tant pugui funcionar bé un govern democràtic, cal incidir en l'educació de la ciutadania, i que precisament el govern, tot i que hi ha d'incidir, no pot caure plenament en la seva jurisdicció. En aquest fragment queda recollida aquesta opinió:

"Todo lo dicho sobre la importancia de la individualidad de carácter y sobre la diversidad de opiniones y modos de conducta implica, en cuanto poseen la misma indecible importancia, una diversidad de educación. Una educación general dada por el Estado sería una mera invención para moldear a las gentes conforme a un mismo patrón y hacerles exactamente iguales; y como el molde en que se les forma es el que más satisface al poder dominante (ya sea monarquía, teocracia, aristocracia, o la mayoría de la generación presente), cuanto más

²³ STUART MILL, J., *Sobre la libertad* (versió on-line). Eumed.net. Disponible a: <http://www.eumed.net/cursecon/textos/mill_is_sobre_la_libertad.htm> [Consulta: 3.11.2012]

eficaz y poderoso sea este poder, mayor despotismo establecerá sobre el espíritu, despotismo que tenderá naturalmente a extenderse también al cuerpo.”²⁴

Si fomentem una educació adequada per crear una societat lliure, aquesta educació ha d’aconseguir crear individus capaços de tenir un esperit crític propi i una individualitat com a membres de la societat. Però aquesta educació no pot estar intervinguda exclusivament per l’Estat, ja que llavors es podria arribar a caure en un despotisme. És indispensable, doncs, que pel funcionament de la democràcia, hi hagi una bona educació capaç de crear individus preparats per una forma de govern amb una sobirania que resideixi en el poble.

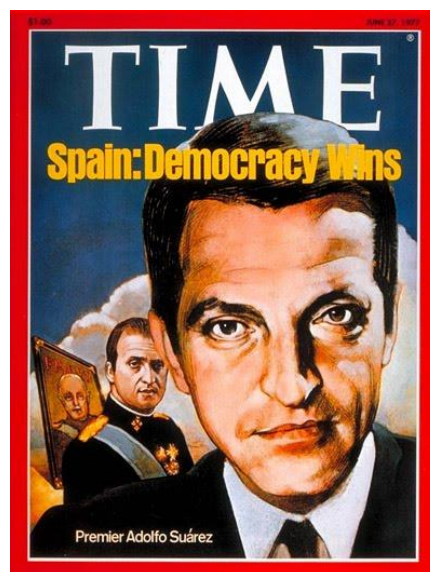
²⁴ STUART MILL, J., *Sobre la libertad* (versió on-line). Eumed.net. Disponible a: <http://www.eumed.net/cursecon/textos/mill_js_sobre_la_libertad.htm> [Consulta: 3.11.2012]

2. La democràcia espanyola

2.1 Historia de la democràcia espanyola

Tot i que al llarg dels segles XIX i XX la democràcia s'ha instaurat com a forma de govern més utilitzada en les societats occidentals, la història de la democràcia espanyola té una complicada transició al llarg del temps. Si bé és cert que la primera Constitució de l'Estat Espanyol data del 1812 (coneguda popularment com "*La Pepa*" per coincidir amb Sant Josep), diversos canvis de règim portaran a una alternança entre democràcia i règims absolutistes, arribant a la dictadura de Francisco Franco (1939-1975) que caracteritzarà l'Espanya del segle XX. Amb la mort de Franco l'any 1975, Espanya inicia un procés, conegut com la **transició democràtica**, que durarà entre 1975 i 1978, any en que s'aprovarà la Constitució Espanyola.

Després de la mort del general Franco, Juan Carlos de Borbón, rei d'Espanya, va proclamar al capdavant de govern a Carlos Arias Navarro, qui va proposar un programa de govern que pretenia abolir completament el règim franquista. Però la creació d'organismes antifranquistes, com la Junta Democràtica o la Plataforma de Convergència Democràtica, que van formar la Coordinació Democràtica²⁵, va provocar grans pressions que proposaven la proclamació d'eleccions generals per la instauració d'un nou sistema polític. Es va iniciar una gran quantitat de mobilitzacions populars, que van acabar fent que el rei Juan Carlos forcés a Arias Navarro a dimitir, proclamant com a nou cap de govern a Adolfo Suárez el 30 de juny de 1976, un jove polític capdavanter del govern provisional, que va proclamar la **Llei de reforma política**²⁶, que reconeixia amb certes limitacions els drets de les persones i preveia un sistema electoral totalment democràtic.

Portada de la revista "Time" del juny del 1977, amb Adolfo Suárez en primer pla

²⁵ Coneguda popularment com *Platajunta*, va ser formada el 26 de març de 1976 amb la intenció de crear llibertat d'associació política i la convocatòria d'unes eleccions imminents.

²⁶ Llei aprovada el 18 de novembre de 1976 a les Corts Generals, que va ser sotmesa a referèndum el 15 de desembre del 1976, amb un 80% de vots a favor. Va permetre la transició del règim autoritari al sistema de monarquia parlamentària.

Ley 1/1977, de 4 de enero, para la Reforma Política. Boe.es. Disponible a: <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-165> [Consulta: 26.11.2012]

Així, doncs, el **15 de juny de 1977** es van realitzar les primeres eleccions democràtiques a Espanya, donant per guanyador a Adolfo Suárez (cap de llista de Unió de Centre Democràtic, UCD²⁷) i instaurant el primer govern democràtic després de la guerra civil espanyola. Un cop instaurat el nou govern, es va iniciar l'elaboració de la Constitució, en la qual hi van participar tots els partits que tenien representació a les Corts. Aquesta constitució, vigent encara en el nostre sistema democràtic, defineix Espanya com "*Estat social i democràtic de dret*", organitzat com a monarquia parlamentària on, per tant, el monarca no té funcions administratives i l'exèrcit queda sotmès al poder civil. Aquesta va ser aprovada en referèndum per la ciutadania el 6 de desembre de 1978. Alguns dels aspectes principals reconeguts són els següents²⁸:

- Declaració dels drets fonamentals i llibertats civils i polítiques
- Declaració d'Estat no confessional (no té una religió oficial)
- Abolició de la pena de mort
- Declaració de llibertat de mercat (prevenint una possible intervenció de l'Estat per motius d'interès públic)
- Establiment del dret a l'autonomia de les regions (reconeixement de l'autonomia legislativa i executiva mitjançant òrgans propis de govern de les comunitats autònomes)
- Reconeixement del castellà com a llengua oficial, així com les llengües de les diferents nacionalitats.
- Instauració d'un Tribunal Constitucional (òrgan que exerceix d'interpret de la Constitució Espanyola).²⁹

2.2 Sistema democràtic espanyol

Com ja hem vist abans, el sistema democràtic espanyol modern és força recent, així com la seva Constitució. Aquest sistema democràtic es basa en una monarquia constitucional o parlamentària, on tot i que conservem la figura del rei, aquest no té funcionalitat directa en el poder executiu o legislatiu, i únicament té una funció representativa. L'Estat espanyol, a més,

²⁷ Unió de Centre Democràtic (UCD) va ser una coalició formada per diversos partits polítics el maig de 1977, que finalment es va transformar en un partit polític l'agost d'aquell mateix any per presentar-se a les eleccions del 1977. Va obtenir un 34,44% de vots d'un total del 78,83% de participants, obtenint una representació parlamentària de 166 diputats, molt per sobre de la segona força política, el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), amb 118 diputats.

²⁸ VV.AA., *Història 2n batxillerat*. Barcelona, Vicens Vives, pàg. 350-363

²⁹ *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 3 (Títol I), pàg. 16 (Títol III), pàg. 26 (Títol V)

es troba subdividit en diverses regions amb un govern propi, anomenades autonomies, amb governs dotats de certes competències.

Els tres poders, doncs, es troben dividits en diverses institucions o òrgans, i és la mateixa població qui, de forma directa o indirecta, a través del sufragi, tria els representants a cada cambra.

2.2.1 Divisió de poders i òrgans de govern

Poder legislatiu

El poder legislatiu de l'Estat Espanyol es troba regit per les **Corts Generals**. Aquestes corresponen a l'òrgan suprem de representació de la ciutadania espanyola, els quals són triats directament per sufragi cada 4 anys en les eleccions. Es troba subdividida en dues cambres:

- **Congrés dels diputats (cambra baixa):** cambra formada per un mínim de 300 i un màxim de 400 representants o diputats (en l'actualitat, 350), triats mitjançant un sistema de llistes tancades, que reben el pes més important en l'elaboració i aprovació de la legislació espanyola. El cap de cada partit polític dins del congrés dels diputats correspon al candidat a la presidència de l'Estat, ja que és en aquest òrgan on se sotmet a votació la candidatura de president. És també on tenen lloc la majoria de votacions, de caràcter legislatiu, i on té lloc el debat sobre l'Estat de la Nació. La vigència dels representants és de 4 anys, fins a unes noves eleccions electorals.³⁰
- **Senat (cambra alta):** juntament amb el govern i el Congrés dels Diputats, el senat té una funció legislativa, però hi recau menys pes i responsabilitat que a la cambra baixa de les Corts. En aquest sentit, el Senat ha estat força criticat pel fet que es considera com una estructura inútil que no aporta cap funció real a l'Estat. El sistema de tria dels representants és de llistes obertes, i el sufragi d'aquests es realitza juntament amb les eleccions del candidat a la presidència i els representants al congrés dels diputats.³¹

Poder executiu

El poder executiu correspon al Govern d'Espanya, òrgan constitucional que depèn del Congrés dels diputats. Està format pel president de l'Estat Espanyol i per tot el conjunt de ministres del seu partit polític (o pertanyents a una coalició o pacte entre diversos partits per assolir la majoria absoluta). Dins l'equip de govern, es proclamen els ministres, els quals cadascun s'encarrega d'un àrea del govern i s'ha d'encarregar de la funcionalitat d'aquest

^{30,29} *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 16-17 (Articles 68-69)

sector (funció executiva): cultura, educació, interior, sanitat, hisenda...³² Així, doncs, segons l'article 97 de la Constitució:

“El Govern dirigeix la política interior i exterior, l'Administració civil i militar i la defensa de l'Estat. Exerceix la funció executiva i la potestat reglamentària d'acord amb la Constitució i amb les lleis”

Poder judicial

El poder judicial és exercit pel conjunt de jutjats i tribunals, regits pel Consell General del Poder Judicial, màxim òrgan de govern de justícia³³. El Tribunal Suprem, òrgan màxim del poder judicial espanyol, està format per un President i un conjunt de Magistrats, que imparteixen justícia en nom del rei. Aquests, a diferència dels representants de les cambres del poder executiu i legislatiu, no són substituïts periòdicament, sinó que romanen en el seu lloc a excepció de causes extraordinàries.

2.2.2 Les autonomies

Espanya és considerat com un Estat d'autonomies, és a dir, un país unitari que funciona de forma descentralitzada, ja que es troba dividit en el que s'anomenen **comunitats autònomes**. Aquestes corresponen a subdivisions territorials que posseeixen una certa autonomia legislativa i competències executives. Aquesta autonomia de govern varia entre les diferents comunitats a diferents nivells. Aquesta administració queda recollida en l'article 2 de la Constitució:

“La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, i reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i de les regions que la integren i la solidaritat entre totes elles”.

En l'actualitat, Espanya es troba dividida en 16 comunitats autònomes. L'assemblea legislativa rep diversos noms segons la comunitat: Parlament (per exemple, a Catalunya); Corts (per exemple, a Aragó); Assemblée (per exemple, a Madrid); o Junta General (Astúries).

³² *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 24-25 (Articles 97-99)

³³ *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 28-29 (Article 117)

2.2.3 Llei electoral espanyola

Els principis de la Llei electoral espanyola, o **Llei Orgànica del Règim Electoral General**³⁴, es troben recollits en diversos articles de la Constitució Espanyola. Cada 4 anys, excepte en el cas que s'avancin les eleccions per motius extraordinaris, es realitzen eleccions en les quals la població és cridada a votar als representants del Congrés dels Diputats i del Senat. La circumscripció electoral a Espanya, és a dir, la unitat que contempla tot un conjunt d'electors a partir de la qual es calcula la proporcionalitat de representació, és la província. A cada província li corresponen un mínim inicial de dos diputats, exceptuant Ceuta i Melilla a qui els hi correspon únicament un diputat. Tenint en compte que el total del Congrés dels Diputats és de 350 membres, els restants 248 es reparteixen de forma directament proporcional al nombre d'habitants de cada província. Tanmateix, si un partit polític no obté al menys una representació del 3% en els vots vàlids emesos per una mateixa circumscripció, no podrà accedir a tenir representació parlamentària.³⁵

2.2.4 Sistema d'escrutini D'Hondt

Com molts països europeus, tals com Àustria, Bèlgica, Grècia, o Irlanda, l'Estat Espanyol segueix un sistema d'escrutini conegut com la **Llei D'Hondt**. Aquesta fórmula electoral, creada per Víctor D'Hondt³⁶, permet un escrutini proporcional en relació als vots emesos.

El sistema d'escrutini es realitza de la següent forma: primer de tot, es disposen per ordre de més a menys, cadascun dels partits que ha rebut vots i es col·loca el nombre total de vots vàlids per a cada partit (tenint en compte la restricció del 3%). Per entendre millor el procés, seguim un exemple. Imaginem una circumscripció en la qual s'han presentat 3 partits i s'han de repartir 5 escons:

	Partit 1	Partit 2	Partit 3
Vots totals	300.000	280.000	60.000

³⁴ *Ley Orgánica 5/1985, de 19 de junio, del Régimen Electoral General*. Boe.es. Disponible a: <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1985-11672> [Consulta: 28.11.2012]

³⁵ *Constitució Espanyola*. Madrid, 1978, pàg. 17 (Article 69)

³⁶ Víctor d'Hondt (1841-1901), d'origen belga, va ser un jurista i professor d'universitat autor del mètode d'escrutini que rep el seu propi nom, i que ha estat adoptat per diversos països, entre ells Espanya: Àustria, Bèlgica, Portugal, Irlanda...

Víctor d'Hondt. Biografiasyvidas.com. Disponible a:

<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/h/hondt.htm> [Consulta: 28.11.2012]

Una vegada disposem de tots els vots, comencem amb el repartiment proporcional: tots els vots totals de cada partit es dividiran entre 1 més el nombre de representants que ja hagi guanyat aquell mateix partit. En aquest cas, com que encara cap d'ells té cap representant, es dividiran tots entre 1. Un cop feta la divisió, aquell partit que obtingui un resultat més alt rebrà el primer escó (en el nostre, exemple, marcat en vermell):

	Partit 1	Partit 2	Partit 3
Vots totals	300.000	280.000	60.000
1er escó	300.000/1=300.000	280.000/1=280.000	60.000/1=60.000

El procés pel repartiment de cadascun dels escons serà sempre el mateix. Ara, però, com que el primer partit ja ha rebut 1 representant, el seu total de vots s'haurà de dividir entre 2 (1+1), i per tant serà el Partit 2 qui rebi el 2on escó, ja que el resultat de la divisió serà més elevat.

	Partit 1	Partit 2	Partit 3
Vots totals	300.000	280.000	60.000
1er escó	300.000/1=300.000	280.000/1=280.000	60.000/1=60.000
2on escó	300.000/2=150.000	280.000/1=280.000	60.000/1=60.000

Aquest sistema, doncs, es basa en un sistema d'escrutini proporcional que no guarda una relació directa amb el nombre de vots obtinguts (és a dir, no s'estableix una relació del tipus "nombre de vots / vots per escó = escons obtinguts"). Tot i que en l'exemple no s'observa aquesta diferència, veurem més endavant casos on es pot veure específicament i veurem quines avantatges i inconvenients pot tenir aquest sistema d'escrutini. Seguint amb l'exemple anterior, els resultats serien els següents:

	Partit 1	Partit 2	Partit 3
Vots totals	300.000	280.000	60.000
1er escó	300.000/1=300.000	280.000/1=280.000	60.000/1=60.000
2on escó	300.000/2=150.000	280.000/1=280.000	60.000/1=60.000
3er escó	300.000/2=150.000	280.000/2=140.000	60.000/1=60.000
4rt escó	300.000/3=100.000	280.000/2=140.000	60.000/1=60.000
5è escó	300.000/3=100.000	280.000/3=93.333	60.000/1=60.000
Escons finals	3	2	0

3. Anàlisi de la democràcia espanyola: és una democràcia real?

3.1 Les eleccions: un sistema d'escrutini democràtic?

Així, doncs, és lògic fer una comparativa entre majoria de vots i majoria d'escons? Com ja hem vist en l'exemple d'Espanya, no necessàriament: una majoria de vots no implica una majoria representativa parlamentària. En canvi, la majoria de diputats sempre és sinònim d'una majoria absoluta, la qual es representa clarament en el cas d'Espanya per un govern majoritari d'un sol partit polític.

Però quins són els motius per portar a la pràctica aquest mètode d'escrutini? A la pràctica, ens pot semblar un sistema totalment injust: un govern format en una democràcia representativa ha de representar la voluntat del poble. És a dir, en aquest govern, segons els principis democràtics, seria necessària una representació directament proporcional al nombre de vots. Però en el cas del sistema majoritari, es pretén evitar principalment una conseqüència: la presència d'un Parlament excessivament dividit, que requereixi constantment d'aliances i pactes amb altres partits polítics i que, per tant, fan més difícil la pràctica total d'un programa electoral concret.

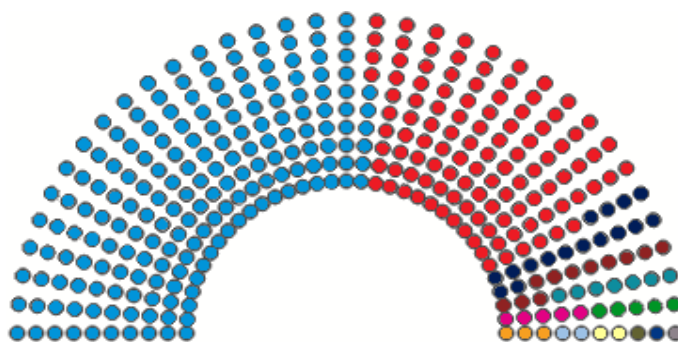
I no en podria ser un exemple més clar les últimes eleccions generals espanyoles. Segons les dades proporcionades pel Ministeri d'Interior³⁷, el nombre total de vots a les eleccions celebrades el novembre de 2011 correspon a 24.590.557 (que correspon a un 71,69% del cens electoral). Segons un sistema d'escrutini proporcional, per aconseguir la majoria absoluta caldria aconseguir, com a mínim, la meitat dels vots: per tant, 12.295.279. Tot i així, en la taula del resultat electoral, observem un repartiment diferent: per començar, el Partit Popular³⁸, va aconseguir un 44,62% dels vots, als quals se li van atribuir una representació parlamentària de 186 diputats, sobre els 176 que representen la majoria absoluta. És a dir: segons la representació al Parlament, més de la meitat dels espanyols van votar al Partit Popular, mentre que si observem la llista de vots veiem que no és així. Com pot ser, doncs, que de tots els espanyols que van participar a les eleccions, el 44,62% (que tot i no ser majoria absoluta és una xifra més que respectable) votés al PP però, en canvi, a l'hora de fer el recompte se li doni 10 escons per sobre de la majoria absoluta? Aquesta és una de les primeres proves que demostren que el sistema d'escrutini espanyol no és del tot democràtic.

³⁷ *Las elecciones en cifras*. Elecciones.mir.es, 21/11/12 [en línia]. Disponible a: http://elecciones.mir.es/resultadosgenerales2011/99CG/DCG99999TO_L1.htm [Consulta: 26.11.2012]

³⁸ Partit Popular (PP)

Aquestes incongruències representatives, típiques d'aquest sistema d'escrutini, no només es troben en els dos partits principals (en el cas d'Espanya, Partit Popular i Partit Socialista Obrer Espanyol³⁹). Si observem el percentatge de vots en la resta de la taula veiem que això es produeix en molts casos: Convergència i Unió⁴⁰ va obtenir un 4,17% dels vots, amb una representació de 16 escons. Això són 6 escons més que Izquierda Unida⁴¹, amb 11 escons i un 6,92% dels vots (força per sobre dels de CiU), i 11 escons més que Unión, Progreso y Democracia⁴², amb 5 escons i un 4,69% dels vots, una mica per sobre dels primers. I, si seguim baixant en la taula, els casos segueixen apareixent: si observem el cas de Geroa Bai⁴³, amb un 0,17% dels vots, té un escó al Parlament. Si observem els següents sis partits polítics, tots ells tenen un major percentatge de vots que GBAI, com en el cas de **EQUO**, partit ecologista que va aconseguir cinc vegades més vots que GBAI. Però tot i així, no han aconseguit tenir cap representació parlamentària, i per tant queden totalment fóra de joc en aquesta legislatura.

2011			
Candidaturas	Votos		Diputados
PP	10.830.693	44,62%	186
PSOE	6.973.880	28,73%	110
CiU	1.014.263	4,17%	16
IU-LV	1.680.810	6,92%	11
AMAIUR	333.628	1,37%	7
UPyD	1.140.242	4,69%	5
EAJ-PNV	323.517	1,33%	5
ESQUERRA	256.393	1,05%	3
BNG	183.279	0,75%	2
CC-NC-PNC	143.550	0,59%	2
COMPROMÍS-Q	125.150	0,51%	1
FAC	99.173	0,40%	1
GBAI	42.411	0,17%	1
EQUO	215.776	0,88%	
PACMA	101.557	0,41%	
Eb	97.706	0,40%	
PA	76.852	0,31%	
PxC	59.781	0,24%	
P.R.C.	43.903	0,18%	

³⁹ Partit Socialista Obrer Espanyol (**PSOE**)

⁴⁰ Convergència i Unió (**CiU**)

⁴¹ Izquierda Unida (**IU**)

⁴² Unión, Progreso y Democracia (**UPyD**)

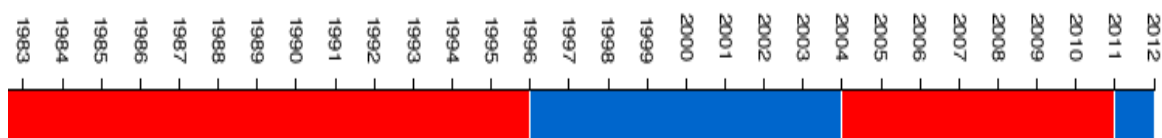
⁴³ Geroa Bai (**GBAI**)

A què es deu aquest repartiment dels escons? En el cas d'Espanya, tal i com recull la Constitució Espanyola, la circumscripció electoral és la província. És a dir: a cada província, segons el nombre d'habitants, se li atribueix una part de la representació parlamentària, motiu pel qual les províncies amb major nombre d'habitants tenen un pes electoral més fort (com Barcelona, Madrid...). Al ser circumscripcions petites, molts vots es perden, ja que en molts casos partits minoritaris no arriben al nombre necessari de vots a cada circumscripció, i tot i que la suma de tots els vots si que correspongui a una representació parlamentària mínima, si en cap circumscripció s'assoleix el mínim no s'arriba a assolir. La gran conseqüència d'aquest sistema, la qual descriu la història de la democràcia espanyola, és el **bipartidisme**⁴⁴.

3.2 Els partits polítics: funcionament i llibertat política

La peça clau de la democràcia és precisament la pluralitat de veus. En el cas, per exemple, de l'Estat Espanyol, observem que a les darreres eleccions generals es van presentar una seixantena de partits polítics diferents. I tot i que es tracta d'una xifra molt elevada, en els darrers anys de la democràcia moderna el govern ha estat únicament encapçalat per dos partits polítics: el PSOE (del 1982 al 1996 amb Felipe González, i del 2004 al 2011 amb José Luis Rodríguez Zapatero) i el PP (del 1996 al 2003 amb José María Aznar, i del 2011 a l'actualitat amb Mariano Rajoy).

Únicament en els inicis de la democràcia (1977-1982) va ser UCD qui va tenir el poder, en mans primer d'Adolfo Suárez, i més endavant de Leopoldo Calvo-Sotelo⁴⁵.

És interessant, doncs, veure aquest “fris cronològic” únicament amb dos colors: vermell (PSOE) i blau (PP). D'aquesta manera, podem veure clarament una de les conseqüències del sistema electoral espanyol. Mentre que els partits majoritaris, com els ja esmentats, es mantenen sempre al capdavant del poder i liderant els primers llocs, queda en

⁴⁴ Sistema polític en el qual destaca el predomini de dos partits polítics que competeixen pel poder o bé es produeix una alternança entre aquests dos (definició donada per la versió on-line del [Diccionari de la Real Acadèmia Espanyola](#)). Aquest sistema ha caracteritzat la democràcia espanyola fins i tot al s. XIX, període d'alternança de poder constant entre el Partit Liberal i el Partit conservador. *Història 2n Batxillerat*

⁴⁵ Adolfo Suárez fou el primer president del govern espanyol (1976-1981), seguit de Calvo-Sotelo (1981-1982), durant la investidura del qual es va produir l'intent de cop d'Estat del 23 de febrer de 1981, protagonitzat pel militar Antonio Tejero.

l'oblit una peça clau de la llibertat d'expressió i, per tant, de la democràcia: les minories. Mill assegurava que és indispensable per una bona societat que els drets de les minories siguin respectats i fomentats. Si una societat ni fomenta ni dóna veu a les minories perquè siguin escoltades i compreses per la gent, podem parlar realment que es tracta d'un sistema democràtic? És democràtic, doncs, donar veu i repercussió sempre als mateixos partits polítics, que en conseqüència és donar veu sempre a les mateixes ideologies? Vivim en una societat amb plena llibertat d'expressió: en un principi qualsevol minoria, sigui quina sigui la seva ideologia (ho veiem en casos extrems com PxC⁴⁶), pot expressar-se lliurement (a excepció d'algun cas que veurem a continuació). Però moltes vegades no cal només amb això, sinó que és necessari que la llei electoral i el sistema democràtic fomenti i ajudi a les minories a fer-se sentir, per tal que tota la població pugui contemplar amb facilitat la diversitat d'ideologies.

Cal analitzar, però, fins a quin punt en el sistema democràtic espanyol vivim una llibertat d'expressió, i si aquesta es "tan lliure" realment. El cas més destacat en el nostre Estat és el del País Basc. En els darrers anys, la organització terrorista ETA (Euskadi Ta Askatasuna, que es podria traduir com "País Basc i Llibertat") ha suposat un gran problema en la democràcia espanyola, ja que es tracta d'una organització nacionalista i independentista, que fins el 20 d'octubre de 2011, dia en que va anunciar la fi de la seva activitat armada, havia realitzat diversos atemptats com a lluita per assolir la independència del País Basc. Aquesta organització ha estat estretament vinculada amb el partit polític Batasuna, un partit polític basc de la mateixa ideologia nacionalista. L'any 2003, mitjançant la Llei de Partits, aprovada pel Tribunal Suprem, es va declarar com a il·legal l'activitat dins la vida política de Batasuna degut a la seva estreta relació amb ETA.

En aquest punt arribem a un dilema important de la llibertat d'expressió. Podem plantejar, doncs, que en casos com aquests, en els quals un partit polític està lligat a una banda terrorista, és legítima que siguin il·legals? Clarament tendim a dir que sí. Però això planteja un gran dilema: on està la frontera entre un partit legal i un que no hauria de ser-ho? I no només això: qui està legitimat per decidir si un partit polític ha de ser legal o no? Si ens atenem al principi democràtic, la sobirania ha de residir en el poble, i per tant hauria de ser aquest, sigui pels mitjans que sigui (en el cas d'Espanya, mitjançant representació parlamentària) qui prengui la decisió. Però, i si la majoria de la població està a favor d'aquest partit polític que es pretén il·legalitzar? Les qüestions són infinites i és obvi que no es pot arribar a una "veritat absoluta". La presa de decisions no satisfà a tothom i en qualsevol cas és impossible regir-nos

⁴⁶ Plataforma per Catalunya, partit polític d'ultradreta i xenòfob la política del qual és la crítica del sistema polític actual contra la immigració.

sempre per tots els principis democràtics en diversos aspectes, com el cas que acabem de comentar.

També trobem greus mancances de llibertat política en un dels temes d'actualitat política més importants a Catalunya: l'independentisme. Si bé hi ha una clara llibertat d'expressió, la proposta d'una possible separació de Catalunya respecte a l'Estat espanyol és considerada a ulls del propi govern central com una mesura il·legal i anticonstitucional, tal i com va declarar José Manuel García-Margallo⁴⁷ (actual ministre d'Assumptes Exteriors i de Cooperació). Per tant, degut a que la Constitució Espanyola no contempla aquesta possibilitat, es considera un acte il·legal. Però, com es pot permetre que la redacció d'un text fa ara 30 anys, realitzada en un marc polític totalment diferent a l'actual, serveixi de sentència final per decidir si la independència de Catalunya es pot permetre o no? En termes democràtics, no hauria de ser el poble de Catalunya qui decideixi per ell mateix si vol ser independent o no? Sens dubte, les lleis s'han de respectar, però no ens podem mantenir estàtics en el passat. Si la societat avança, les lleis han d'avançar. I si sorgeix una situació que abans no s'havia donat mai, el més lògic és que les lleis s'adaptin als nous temps i contemplin aquestes noves situacions. D'altra banda, únicament aconseguim privar a Catalunya d'un dret totalment democràtic.

3.3 Finançament dels partits polítics

Hi ha altres factors que intervenen de forma molt dràstica en el bipartidisme i l'opressió de les minories. Un d'ells, per exemple, és el finançament dels partits polítics.

La llei de finançament de les entitats polítiques varia segons el sistema democràtic al qual ens referim (com el cas dels EUA, que veurem més endavant). En el cas d'Espanya, aquesta llei queda regulada per la Llei Orgànica 6/2002 del 27 de juny (coneguda com "Llei de Partits"⁴⁸) i per la Llei Orgànica 8/2007 del 4 de juliol, sobre el finançament dels partits polítics⁴⁹. En aquesta llei s'estableix que tots els recursos econòmics provindran únicament o bé de finançament públic (subvencions cedides per l'Estat), o bé de finançament privat. Cal especificar, però, en què consisteixen aquests finançaments.

⁴⁷ Margallo: "La secesión catalana sería ilegal y letal". Elconfidencial.com, 20/9/12 [en línea]. Disponible a: <<http://www.elconfidencial.com/espana/2012/09/20/margallo-la-secesion-catalana-seria-ilegal-y-letal-105779/>> [Consulta: 6.12.2012]

⁴⁸ Ley Orgánica 6/2002, de 27 de junio, de Partidos Políticos. Boe.es. Disponible a: <<http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-12756>> [Consulta: 29.11.2012]

⁴⁹ Ley Orgánica 8/2007, de 4 de julio, sobre financiación de los partidos políticos. Boe.es. Disponible a: <<http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-13022>> [Consulta: 29.11.2012]

Pel que fa a les subvencions públiques, aquestes es realitzaran en funció del nombre de diputats i de vots obtinguts per cada partit. Del total del pressupost destinat a la subvenció de partits polítics, se'n faran 3 parts iguals. Una d'aquestes parts, es dividirà de forma proporcional al nombre de diputats obtinguts en les darreres eleccions. Les dues restants, es dividiran també de forma proporcional però segons el nombre de vots obtinguts en les darreres eleccions (d'aquesta manera s'intenta donar recursos a aquells que no tenen representació). Aquest mètode de distribució de les subvencions és característic del govern Espanyol, però pot rebre variacions segons l'òrgan de govern al qual ens referim. Per exemple, a nivell municipal, aquest finançament es fa únicament en proporció al nombre de regidors obtinguts. És el cas, per exemple, de Sant Celoni, on tenen representació a l'Ajuntament PSC (8), CiU (7), CUP (2), i ICV(1). En aquest cas, aquests són els únics partits polítics que reben un finançament proporcional de l'Ajuntament, mentre que els altres partits polítics (com per exemple, ERC, Esquerra Republicana de Catalunya) no reben cap tipus de subvenció dels fons públics.

I aquí trobem de nou el problema de les minories. No hi ha dubte que la gran conseqüència d'aquesta llei és que els grans partits polítics, és a dir, aquells que obtenen un major nombre de vots i per tant una major representació parlamentària, tenen uns ingressos anuals de fons públiques immensament més grans que altres partits polítics minoritaris sense cap representació i amb pocs vots.

Només cal analitzar la situació per veure que es tracta "d'un peix que es mossega la cua". D'una banda, els partits polítics amb major representació, i per tant els més coneguts popularment, són aquells que reben una major subvenció. Aquestes subvencions són destinades a diverses iniciatives: ja sigui per la campanya electoral (en la qual es gasten grans quantitats de diners, com el cas de la campanya de CiU per les eleccions del 25 de novembre de 2012, amb una despesa de més de 3 milions d'euros)⁵⁰, en actes públics per la recaptació de vots, en el manteniment de locals pel partit, etc. És a dir, precisament són els partits polítics més coneguts els que tenen més facilitat per fer-se sentir i per obtenir un major nombre de vots. D'altra banda, els partits polítics que, per exemple, no tenen representació política (o en tenen molt poca) i només reben una petita subvenció, no tenen fons suficients per fer una campanya electoral i altres tipus d'actes per tal de fer-se sentir i garantir que la seva ideologia

⁵⁰ *Els partits catalans de l'arc parlamentari es gastaran 8,5 milions d'euros en la campanya.* 324.cat [en línia: 10/11/12]. Disponible a: <<http://www.324.cat/noticia/1965952/politica/Els-partits-catalans-de-larc-parlamentari-es-gastaran-85-milions-deuros-en-la-campanya>>

arribi a tota la població. Tornant al cas de les eleccions al Parlament de Catalunya, en contraposició als 3 milions d'euros de CiU, un partit també amb representació parlamentària com és SI (Solidaritat Catalana per a la Independència) disposa d'un pressupost de mig milió d'euros per la campanya electoral, és a dir, una sisena part del pressupost de CiU. I encara més: altres partits molt més minoritaris, com per exemple EV (Esquerra Verda) no reben una subvenció suficient com per finançar-se una campanya electoral d'aquestes magnituds.

Aquest tema obre un interessant debat a tenir en compte. D'una banda, ens pot semblar lògic que el repartiment dels fons públic sigui proporcional al nombre de "seguidors" d'aquell partit, ja que no seria just que un partit polític, cap de govern, i un partit polític amb 10.000 seguidors a tota Catalunya rebin el mateix suport econòmic. D'altra banda, tornem al problema del peix que es mossega la cua: com motivem i promovem, doncs, la paraula de les minories? Ara més que mai, en un context social on hi ha un descontentament tan intens cap a la política, cal que sorgeixin alternatives, que la població conegui totes les opcions. I aquest sistema de finançament únicament dóna veu als de sempre. Realment podem dir que hi ha una llibertat d'expressió. El problema radica en el fet que les opinions i ideologies no arriben sempre a tothom. Mill, com ja hem dit abans, era un gran defensor de la llibertat d'expressió. Considerava que qualsevol opinió havia de ser escoltada i que, si aquesta no era viable o no era una bona opinió, ja seria descartada per la població. Però, tot i així, considerava indispensable donar veu a aquestes minories.

Pel que fa a les subvencions privades, aquestes han de provenir o bé d'aportacions directes dels seus afiliats (membres), o bé de donacions realitzades a nivell individual, les quals han de quedar sempre constatades amb tot detall. La llei de finançament estableix que queda totalment prohibit la donació a partits polítics per part d'entitats, empreses o associacions privades. Això sí: la llei espanyola en aquest aspecte no contempla la possibilitat de donacions de fundacions directament vinculades amb els partits polítics, o si ho contempla, ho permet sense restriccions.

En aquest sentit, es diferencia clarament d'altres tipus de democràcia, com per exemple la dels EUA, on els partits polítics sí poden rebre suport econòmic d'empreses privades, i on de fet són una de les principals fonts d'ingressos. Si observem el cas dels EUA, permetre les subvencions per part d'empreses privades suposa un entrebanc pel funcionament correcte de la democràcia. És el cas de Barack Obama, president dels EUA des de 2009 fins a l'actualitat (reelegit el 6 de novembre de 2012) i membre del partit demòcrata. Una de les mesures dins del seu programa electoral i que ha portat més mal de caps és la

reforma sanitària impulsada pel president. Aquesta reforma sanitària tenia com a principal objectiu garantir una sanitat que empari tots els ciutadans i garanteixi una sanitat de qualitat i barata. Un dels principals problemes és l'oposició per part dels republicans i fins i tot d'alguns demòcrates. Però no només aquí ha trobat oposició: la indústria farmacèutica i les asseguradores americanes han mostrat la seva oposició cap a aquesta reforma. I el fet que les donacions per part d'empreses estiguin permeses dona lloc a l'extorsió, ja que aquestes tenen un gran poder sobre els partits polítics per ser responsables d'una gran part dels ingressos que reben.⁵¹

La prohibició a Espanya d'aquest tipus de donacions, dóna lloc a una democràcia una mica més "lliure" en la qual, en un principi, les empreses privades no hi intervenen. Tot i que caldrà veure més endavant fins a quin punt realment les empreses privades tenen algun poder sobre l'Estat Espanyol, ja que com ja hem dit abans, tot i que no es permeten les donacions directes sí que es permeten les donacions a fundacions vinculades directament amb els partits polítics, que a la pràctica suposa exactament el mateix.

3.4 Els mitjans de comunicació

De la mateixa manera que la distribució dels pressupostos intervé de forma dràstica en la repercussió d'un partit polític, els mitjans de comunicació són una peça clau per la divulgació d'ideologies i influeixen molt en la repercussió i influència dels partits polítics. I aquests, afavoreixen clarament als partits majoritaris en diversos sentits.

3.4.1 La campanya electoral als mitjans

El cas més clar és el període de campanya electoral. Durant la vigència d'aquesta (aproximadament unes 3 setmanes), els telenotícies de les cadenes públiques, per exemple TV3 en el cas de Catalunya, han de dedicar uns espais informatius als partits polítics durant la campanya. La distribució d'aquests espais (en el cas esmentat) es realitza segons el Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, sota la llei electoral espanyola. Des d'aquest òrgan de govern s'estableix que la distribució del temps ha de ser proporcional a la representativitat al Parlament de Catalunya d'aquest partit. D'aquesta forma, durant la campanya electoral del novembre, es dedicava una gran part de l'espai electoral a Convergència i Unió (amb 62 diputats al Parlament prèviament a les eleccions), en

⁵¹ NAVARRO, V. *La reforma sanitaria de Obama*. Vnavarro.org, 24/3/10 [en línia]. Disponible a: <<http://www.vnavarro.org/?p=4073>> [Consulta: 30.11.2012]

contraposició amb Solidaritat Catalana per a la Independència, a qui amb prou feines se li dedicaven uns segons de l'espai (ja que disposava únicament de 3 diputats).

En aquest sentit, els periodistes dels mitjans de comunicació actuen en protesta a aquesta normativa i mai signen les notícies relacionades a la campanya electoral, al·legant que no s'ajusta als criteris periodístics i que això “condiciona el dret a la informació de la ciutadania”.⁵²

3.4.2 Els debats electorals

Els debats electorals consisteixen en col·loquis o intercanvis d'opinions que s'acostumen a realitzar uns dies abans de les eleccions (sigui a nivell autonòmic o a nivell estatal), amb l'objectiu que els diferents candidats aspirants a la presidència del govern puguin intercanviar opinions, exposar el seu programa electoral, posar en dubte el programa dels altres partits, etc. És per tant, un “cara a cara” entre contrincants. En el cas d'Espanya, aquest debat sempre s'emet en directe per televisió, sempre per la televisió pública estatal (TVE) i en ocasions per cadenes privades (el darrer debat es va emetre a Antena 3, la Sexta i Intereconomía, entre d'altres). En el cas d'aquest darrer debat (celebrat al novembre del 2011), uns 12 milions dels espanyols van seguir aquest debat (és a dir, més del 25% sobre gairebé 48 milions d'habitants de l'Estat)⁵³. Pel que fa a Catalunya, el debat de la campanya per assolir el govern de la Generalitat (el darrer, realitzat el novembre de 2010 amb una audiència de 612.000 espectadors), s'emet a la cadena autonòmica, TV3⁵⁴. Les xifres són contundents: amb unes conseqüències o unes altres, i amb diferents opinions entre els espectadors, aquest debat arriba a una quarta part de la població, i per tant, a una gran part de la població amb dret de vot. Per tant, els debats electorals esdevenen una peça clau en el joc democràtic.

Quin és el problema? Seguint els principis democràtics, el més recomanable seria que, en el cas que es realitzi un debat electoral per tal de fer veure a la població la ideologia de cada partit, tots els partits polítics candidats a assolir la presidència poguessin participar en aquest

⁵² *Les protestes dels professionals dels mitjans públics contra els blocs electorals*. Sindicatperiodistes.cat. Disponible a: <<http://www.sindicatperiodistes.cat/content/les-protestes-dels-professionals-dels-mitjans-p%C3%BAblics-contra-els-blocs-electorals>> [Consulta: 30.11.2012]

⁵³ GALLO, I. *El debate de Rajoy y Rubalcaba fue seguido por 12 millones de espectadores*. Elpais.com. Disponible a: <http://politica.elpais.com/politica/2011/11/08/actualidad/1320740049_451133.html> [Consulta: 30.11.2012]

⁵⁴ *El debat dels candidats emès per TV3, "trendig topic" mundial a la xarxa i el més vist de la història de TV3*. 324.cat, 19/11/2012 [en línia]. Disponible a: <<http://www.324.cat/noticia/1978392/politica/El-debat-dels-candidats-emes-per-TV3-trendig-topic-mundial-a-la-xarxa-al-llarg-de-dues-hores>> [Consulta: 30.11.2012]

debat electoral. El problema és que, degut a la gran quantitat de partits polítics que es presenten (especialment a les eleccions de l'Estat), realitzar un debat amb tots els representats seria pràcticament impossible. Així doncs, quina és la solució? De nou, es dóna prioritat als partits majoritaris: en el cas de Catalunya, els participants del debat solen ser les principals forces polítiques: CiU (Convergència i Unió), PSC (Partit Socialista Català), ICV (Iniciativa Verds), ERC (Esquerra Republicana de Catalunya) i PPC (Partit Popular Català). El cas d'Espanya, però, és encara més dràstic: el debat es realitza únicament entre els líders dels dos partits principals: PSOE i PP. D'aquesta manera, un dels mitjans que més serveix per promoure el programa electoral de cada partit queda únicament restringit als dos partits líders.

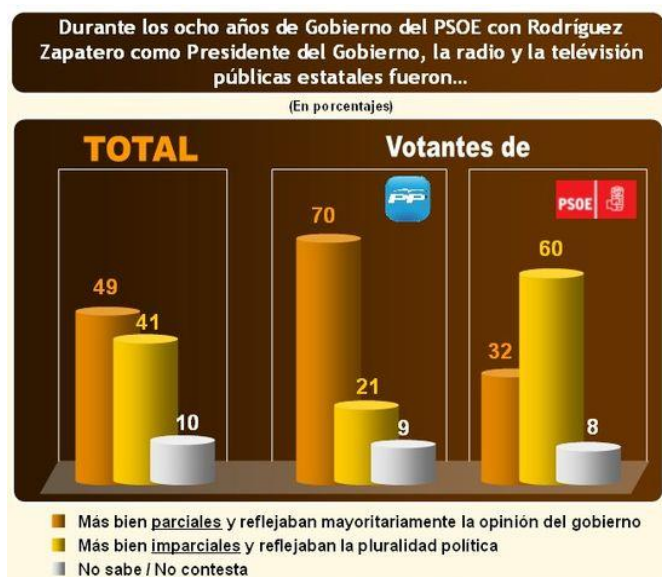
Tornem, doncs, a aquest peix que no deixa de mossegar-se la cua: si els mitjans de comunicació, i concretament els públics (TVE), que se suposa que han de ser imparcials (tot i que veurem més endavant que no es així), faciliten l'augment del nombre de votants als partits majoritaris, es fa impossible pels partits minoritaris fer-se sentir i assolir un major nombre de vots; això provoca que obtinguin menys representació als òrgans de govern, i en conseqüència, subvencions menors (o nul·les en alguns casos) per part dels fons públics, que fa que no es puguin promocionar ni fer-se sentir. Podem considerar, doncs, que els mitjans de comunicació fomenten la llibertat d'expressió de forma igualitària? Clarament, es fa un favoritisme als grans partits polítics que fa més feble la democràcia per la falta de varietat d'opinions i alternatives.

3.4.3 La televisió pública: imparcialitat?

En un principi, la televisió pública (en el cas d'Espanya, TVE, coneguda popularment com "La 1", i en el cas de Catalunya, TV3), han de complir uns principis d'objectivitat i d'imparcialitat, ja que representen precisament un Estat o comunitat autònoma sencera, i en ser un òrgan públic (i per tant, regit pel govern), hauria de mantenir-se al marge d'influenciar als espectadors en segons quins aspectes. I, si realment complissin aquest principi d'imparcialitat, el canvi de govern no afectaria en absolut al funcionament, distribució i professionals de la cadena. Però podem dir realment que es compleix aquest principi?

Per fer-ho, només cal constatar l'opinió dels telespectadors. El 22 de juny de 2012, al bloc on-line del diari "El País" es va realitzar una enquesta sobre la parcialitat de la ràdio i la televisió pública espanyola. Aquesta enquesta es va fer en dues parts: la primera, es preguntava sobre la parcialitat d'aquestes durant el govern del PSOE (és a dir, fins al 2011); la segona, preguntava sobre la parcialitat a partir del govern del PP i del nomenament d'un nou

President de Ràdio Televisió Espanyola. La variable a tenir en compte entre els participants era si eren votants del PP o del PSOE. Els resultats de les enquestes són els següents⁵⁵:

En aquesta primera enquesta, veiem que un 70% dels votants del PP opinen que hi havia una clara parcialitat, enfront del 32% del PSOE (en aquest sentit, és notable la diferència d'opinions segons si són membres de la oposició o del partit polític governant). En total, un 49% dels enquestats opinen que efectivament hi havia aquesta parcialitat dins de RTVE.

En aquesta segona part de l'enquesta, veiem com augmenta el percentatge d'enquestats que creuen que durant el govern del PP la parcialitat augmentarà. El més curiós es veu com augmenta no només en els votants de l'oposició (PSOE), a un 76%, sinó també en els votants del PP, a un 52%. Per tant, durant el govern del PP, és a dir, en l'etapa actual, un 68% de la població

considera que la televisió i la ràdio pública són parcials i reflecteixen la opinió del govern, davant d'un 20% que opina que reflecteix una pluralitat política, i un 12% que no s'ha posicionat. Però està justificada la opinió dels enquestats?

No han estat només els espectadors els que s'han posicionat en aquesta opinió. El 22 d'octubre de 2012, just un dia després de les eleccions a Galícia i al País Basc, el Consell d'Informatius de Televisió Espanyola va emetre un comunicat per transmetre una crítica a la

⁵⁵ *Parcialidad e imparcialidad de RTVE: antes y después*. Elpais.com, 22/6/12 [en línea]. Disponible a: <<http://blogs.elpais.com/metroscofia/2012/06/parcialidad-e-imparcialidad-de-rtve-antes-y-despues.html>> [Consulta: 30.11.2012]

direcció de la cadena per la seva parcialitat en el tractament de la informació del programa especial sobre les eleccions⁵⁶. En concret, es criticava que es donés prioritat al discurs d'Antonio Basagoiti, líder del PP basc, sobre el discurs de Laura Mintegi, líder del partit EH-Bildu⁵⁷, o la interrupció del discurs de Patxi López, líder del PSB (Partit Socialista Basc).

Però aquest és només un motiu més a tenir en compte. Si ens fixem en els darrers anys, cada canvi de govern ha anat acompanyat de canvis en l'estructura interna de la cadena pública. L'any 2004, poc després de la pujada del PSOE al govern (2003) després de 7 anys de govern del PP, es va realitzar una renovació dels professionals de la cadena. El mateix està passant ara durant el primer any del govern del PP. Per començar, Leopoldo González-Echenique ha estat nomenat nou president de la cadena, qui havia exercit alts càrrecs administratius durant el govern de José María Aznar. Aquest nomenament es va fer per majoria aplastant (degut a la gran representació del PP que li dona majoria absoluta i llibertat d'actuació).

Entre d'altres nous membres proposats trobem el conseller José Manuel Peñalosa, qui havia estat diputat i senador del PP, o el nou director d'informatius, Julio Somoano, qui també va ser votat pels consellers del PP.⁵⁸

3.5 El govern, un òrgan incomplidor?

Tornem al concepte de democràcia representativa. Podem garantir que per a una major facilitat a l'hora de governar, la tria d'uns representants escollits per la població suposa una gran avantatge (en aquest sentit) per garantir un bon funcionament en la organització del govern. Aquest és precisament el pilar fort de la democràcia representativa: sense haver de formar part de forma constant en la vida política, són els ciutadans qui prenen de forma indirecta les decisions, triant uns representants amb una sèrie de propostes prèviament exposades.

Però precisament el pilar fort d'aquest tipus de democràcia és el més perillós. Perquè aquest sistema funcioni tal i com s'ha explicat prèviament, cal un govern transparent i

⁵⁶ El Consell d'Informatius és un òrgan de representació dels professionals membres de la cadena de televisió pública (TVE).

Comunicado Elecciones Vascas y Gallegas. Consejoinformativostve.es, 22/10/2012 [en línia]. Disponible a: <<http://www.consejoinformativostve.es/comunicados.html>>

⁵⁷ Coalició política d'esquerres amb ideologia nacionalista basca.

⁵⁸ *El PP defiende el cambio de presentadores en RTVE igual que hizo el PSOE*. Formulativ.com, 17/06/12 [en línia]. Disponible a: <<http://www.formulativ.com/noticias/25948/el-pp-defiende-cambio-presentadores-rtve-igual-hizo-psoe/>> [Consulta: 30.11.2012]

complidor, un govern que realment representi la voluntat de la ciutadania. Si els ciutadans no poden votar de forma directa les decisions que pren el govern (a excepció dels referèndums), han de poder votar quines seran les decisions que prendrà el govern. I aquestes decisions són les que han de quedar recollides en el programa electoral d'un partit. Aquest programa inclou totes les propostes (polítiques socials, econòmiques, etc.) que proposa un partit per dur a la pràctica durant la seva legislatura, i per tant, és realment el que els ciutadans votem a les eleccions. Cal entendre que no es tracta de votar un partit o un altre, sinó que es tracta de votar una sèrie de reformes o unes altres.

O, si més no, d'això s'hauria de tractar. Si el principi de la democràcia és la sobirania popular, i en la democràcia representativa la participació està força limitada, especialment en el vot cada quatre anys, aquest vot hauria de tenir el pes suficient en la presa de decisions. Si una majoria ciutadana vota un programa electoral, les reformes d'aquest són les que haurien de protagonitzar els 4 anys de govern. Però és realment així? Podem assegurar que les decisions preses pel govern representen la voluntat popular? L'opinió pública és un no rotund. Estem farts de sentir frases com "tots els polítics són iguals", "els polítics són uns mentiders", "els polítics només es preocupen pel poble durant la campanya electoral", etc. Fins a quin punt podem assegurar que l'opinió pública té raó?

Només cal estudiar el primer any de govern del PP (2011-2012) a Espanya de la legislatura vigent. Quan 10.830.693 de ciutadans van votar pel Partit Popular a les eleccions del 2011, cedint-li la majoria absoluta (en escons, no en vots), aquest mateix nombre de ciutadans van votar, en un principi, a favor de les mesures plantejades en el seu programa per sortir de la crisi. Algunes de les propostes plantejades més importants i la seva resolució en l'actualitat són les següents:⁵⁹

- El PP defensava que la pujada de l'IVA⁶⁰ era injusta, inútil i contraproductiu per a l'economia del país. D'altra banda, el dia 1 de setembre de 2012 va entrar en vigor la pujada de l'IVA més important fins al moment: del 18% al 21%.
- En el seu discurs d'investidura, i tal i com havia anunciat durant la campanya electoral, Rajoy va anunciar que no pujaria els impostos. Poc després, el 30 de desembre de 2011, es va anunciar la pujada de l'IRPF⁶¹.

⁵⁹ *Un gobierno sin compromisos*. elPeriódico.com, 29/09/12 [en línia]. Disponible a: <<http://www.elperiodico.com/es/noticias/economia/promesas-incumplidas-politica-economica-del-2214402>> [Consulta: 24.11.2012]

⁶⁰ Impost al Valor Afegit. Es tracta d'un impost directe sobre la compra de qualsevol producte, que paga de forma igual tota la població.

- El PP assegurava que no abaratiria els acomiadaments. Poc temps després, el 10 de febrer de 2012 es va aprovar la famosa reforma laboral que no només suposava l'abaratiment dels acomiadaments, sinó que ha servit per augmentar l'atur i, tot això, empitjorant les condicions laborals dels treballadors.
- Pel que fa a les polítiques socials, es va defensar que no es retallaria en sanitat. La realitat actual és una retallada de la sanitat pública, així com de l'educació, i retallades en altres sectors, com per exemple en el sou dels funcionaris.

Aquestes són alguns dels aspectes més importants que el PP va defensar durant la seva campanya electoral i quina ha estat la seva resposta a cadascuna de les propostes. Tanmateix, no hem de considerar que l'incompliment del programa electoral és únicament present al govern del PP. Durant el govern anterior del PSOE, amb José Luís Rodríguez Zapatero com a president del govern (2004-2011), es van incomplir moltes de les mesures que es van proposar: una suposada reducció de l'IVA, que es va transformar en una pujada del 16% al 18%; una proposta de pujada del Salari Mínim Interprofessional dels 600€ als 800€, que va acabar en un augment fins als 640€ aproximadament; altres mesures socials com els llibres de text educatius gratuïts, que mai va veure la llum; etc. Cal entendre la situació de crisi econòmica. Però, davant situacions excepcionals, no calen mesures excepcionals on la ciutadania tingui veu i vot si parlem d'un sistema totalment democràtic?

Cal fer una anàlisi correcta de la informació anteriorment presentada. No es tracta d'analitzar des d'un punt de vista econòmic, social o fins i tot moral si les reformes portades a la pràctica pel govern són les correctes o no en aquests moments. Si ens mantenim en l'objectiu d'estudiar si la nostra democràcia és real o no, el que cal és centrar-nos en si els partits polítics compleixen punt per punt, o en la seva majoria, el programa electoral que els ciutadans voten a les urnes.

I amb què ens trobem? Amb un govern incomplidor que sigui pels motius que siguin (això també correspon a un altre debat) no està complint amb el seu programa ni amb les iniciatives que fa un any defensava que portaria a terme. Aquest és el punt a tractar: una democràcia representativa té el gran perill de no representar el que realment vol la ciutadania. Si la forma més directe que tenim els ciutadans de transmetre la nostra voluntat és mitjançant el vot a les eleccions, no hauria de tenir aquest vot, com deiem abans, el valor per representar les polítiques a dur a terme durant la legislatura següent? I si un govern, triat per aquesta

⁶¹ Impost sobre la Renda de les Persones Físiques, proporcional als ingressos anuals de cada persona. La pujada concretament es va produir en la retenció d'aquest impost.

majoria, és l'encarregat de dur a terme aquestes iniciatives, però no només no les fa, sinó que fa totalment el contrari, podem parlar d'una democràcia real?

La resposta és ben clara. No vivim en una democràcia real en el moment en el qual la sobirania no és popular. I si un govern que ha estat triat democràticament no compleix allò que la població ha demanat, rotundament podem afirmar que no es tracta d'una sobirania popular. Podem dir que l'únic poder democràtic real que tenim els ciutadans és la tria dels representants del govern. El que cal entendre és que no es tracta d'una anàlisi de governs bons, governs dolents, governs eficients o governs ineficaços. Del que es tracta és de veure que si parlem d'una democràcia real no té sentit que no sigui la voluntat del poble la que es dugui a la pràctica. I, si això passa, realment els ciutadans exercim el nostre poder i "castiguem" l'incompliment del programa i la inoperància dels partits polítics? Tal i com veurem a l'apartat "3.7 Corrupció i justícia en la democràcia espanyola", això no sempre passa.

D'altra banda, recordem el que deia Plató: una democràcia no pot ser la millor forma de govern ja que la majoria no està preparada per participar en tota presa de decisions. Però llavors, on està el límit? Fins on podem permetre que sigui la majoria qui decideixi i fins a quin punt que els considerats professionals de l'àmbit polític siguin els que prenguin totes les decisions? Difícilment podem respondre sense contradir alguns dels principis bàsics de la democràcia. I aquest és precisament un dels majors problemes d'aquest sistema polític.

3.6 La prioritat del govern: població o bancs

Actualment, la situació econòmica espanyola és desastrosa. Ens trobem en una recessió econòmica amb molt poques previsions de sortida en un futur pròxim. En l'actualitat, la taxa d'atur arriba als 4,9 milions d'aturats a tota Espanya. El rescat econòmic d'Espanya per part de la Unió Europea, és imminent. Les retallades en molts sectors, especialment en els sectors públics, com l'educació o la sanitat, són extraordinàries. És a dir: la situació d'Espanya, i en conseqüència, la de tots els seus ciutadans, es troba en un punt molt crític.

Sens dubte, és el govern qui ha de prendre les mesures adients per sortir de la crisi. Tot i que en temps de recessió calen mesures que no agraden a tothom, en un estat democràtic s'hauria d'encarregar de defensar precisament als ciutadans, a aquells als quals se suposa que ha de representar. Això, és clar, és només la teoria democràtica. Si ens fixem en les mesures preses pel govern central durant els darrers anys, algunes de les majors quantitats d'ajudes no han anat destinades a millorar la qualitat de vida dels ciutadans.

Des de l'inici de la crisi, el govern ha destinat 216.000 milions d'euros en ajudes directes a la banca⁶². Aquesta immensa quantitat de diners equival al 21% del Producte Interior Brut⁶³ espanyol i està al marge dels préstecs del Banc Central Europeu. És a dir: de la riquesa que produeix l'Estat Espanyol en un any, el govern n'ha destinat un 21% en el rescat de la banca durant els anys de crisi. Aquest "rescat" s'ha dut a terme per reduir el deute dels bancs espanyols. Paradoxalment, un dels majors responsables de la crisi econòmica actual, són precisament aquests bancs, als quals ara el govern cedeix quantitats increïbles de diners. I mentre aquests bancs, rescatats pel govern i pel Banc Central Europeu, segueixen tirant en davant sense ser víctimes de la crisi quan precisament ells n'han sigut responsables, 216.000 milions d'euros deixen de ser destinats a la creació de llocs de treball, al sector de l'educació o la sanitat pública, a subsidiar l'atur, a les pensions, etc.

Un dels casos més coneguts va ser el cas de Bankia⁶⁴. El 7 de maig de 2012, es va fer pública la necessitat que Bankia fos intervinguda amb diners públics degut a la crisi immobiliària dels darrers anys, sector en el qual Bankia n'estava molt vinculada. Aquesta intervenció va arribar a la xifra de 10.000 milions d'euros. A aquest rescat, però, cal afegir els 4.465 milions d'euros ja rebuts en una ajuda inicial. El motiu d'aquestes grans injeccions de capital és evitar la caiguda del sistema financer. Grans economistes defensen que la fallida dels bancs suposa encara un agreujament a la crisi econòmica d'un país, tal i com va passar als EUA als anys 30 quan el president D. Roosevelt va ordenar tancar tots les bancs de l'Estat per obrir al cap d'una setmana aquells que poguessin fer front a les seves obligacions, i arribada la data, més de 5.000 bancs no van poder obrir al públic.⁶⁵

Els mitjans de comunicació se'n van fer resò, i ràpidament es van iniciar crítiques al govern per aquesta mesura. A més, actualment, el govern central ha prohibit als Ajuntaments que paguin la paga extra als treballadors, independentment de com estigui la situació econòmica de cadascun, com a política d'austeritat necessària. En canvi, s'ha estipulat que, en cas que un Ajuntament produeixi superhàbit, i per tant tingui beneficis, aquests diners s'han de destinar de forma primordial a resoldre els deutes amb els bancs.

⁶² AGUSTINA, L. *Las ayudas directas a la banca suponen ya el 21% del PIB de España*. Lavanguardia.com [en línia: 2/12/12]. Disponible a: <http://www.lavanguardia.com/economia/20121202/54356030055/ayudas-directas-banca-21-pib-espana.html> [Consulta a: 5.12.2012]

⁶³ Producte Interior Brut (P.I.B.), expressa el valor monetari de la producció de béns de l'Estat en un període de temps (en aquest cas, un any).

⁶⁴ Entitat financera del "Banco Financiero y de Ahorros".

⁶⁵ SÁNCHEZ, C. *Por qué hay que rescatar a la banca y no dejarla caer*. Elconfidencial.com. Disponible a: <http://www.elconfidencial.com/opinion/mientras-tanto/2012/06/10/por-que-hay-que-rescatar-a-la-banca-y-no-dejarla-caer-9335/> [Consulta: 5.12.2012]

A això, cal afegir que els bancs no només han estat en gran part responsables de la crisi. Actualment, moltes famílies s'han vist deixades al carrer degut a l'imparable cadena de desnonaments en els darrers mesos, que no només et deixa sense casa, sinó que et segueix deixant en deute amb el banc. Si se suposa que el govern ha de mirar per garantir l'Estat del benestar per a tota la població, com pot dedicar un pressupost tant elevat al rescat d'un banc? Clarament no es pot permetre que el sistema financer caigui, perquè si aquest cau, la crisi s'allarga i s'agreuja. Però potser hi ha alternatives a invertir tals quantitats de diners exclusivament a rescatar als bancs. Per què no, com a alternativa, aquests diners es donen a les famílies que deuen diners al banc, per tal que aquestes puguin solucionar el deute? Al cap i a la fi el resultat seria el mateix: els bancs rebrien una injecció de capital, i milers de famílies rebrien un ajut que en temps de crisi és més que necessari. Però, està clar, aquesta mesura no interessa als bancs, i el govern no sembla mostrar cap interès en actuar en contra d'ells i a favor de la població.

3.7 Corrupció i justícia en la democràcia espanyola

En els darrers anys de democràcia, és innegable que la figura del polític ha caigut de forma dràstica, provocant que avui dia la classe política sigui generalment menyspreada, burlada i objecte de totes les crítiques. És important, però, veure fins a quin punt el polític intervé realment en l'activitat democràtica, i per tant analitzar si els polítics col·laboren en el bon funcionament de la democràcia (entenent, però, que en cap cas podem generalitzar, però sí cal estudiar si en les grans estructures de govern la responsabilitat política és l'adequada).

Sens dubte, el major tòpic que sentim a dir avui dia es el del "polític corrupte". Primer de tot, cal entendre que la corrupció és un fenomen present en molts sectors econòmics (ja sigui política, empreses privades, públiques...). Però, per garantir el correcte funcionament d'una democràcia, sens dubte una de les prioritats és una transparència política i un control molt estricte de tot el funcionament del govern. És lògic: si els polítics han de representar la voluntat dels ciutadans, perquè això funcioni correctament s'ha de controlar tota irregularitat. I, si no es pot preveure, sancionar-ho de la forma adequada i aïllar als responsables de la vida política, ja que clarament una democràcia no pot funcionar en mans de polítics corruptes, sigui a escala local o estatal.

Però, clarament, en les grans estructures de govern aquest control encara és més important. I a Espanya hem vist que no és pas així. El cas més escandalós que podem considerar és el del cas Gürtel, no només pel que va passar sinó per la seva resolució i les seves

conseqüències. El cas Gürtel consistia en un cas de corrupció política lligada estretament al Partit Popular, la investigació del qual va començar el febrer del 2009. Aquesta trama estava liderada per Francisco Correa, empresari espanyol, que dóna nom al cas de corrupció (*gürtel* en alemany és “cinturó” o “correa”). Entre d’altres polítics membres del partit, un dels principals imputats va ser Francisco Camps, líder del PP valencià i president de la Comunitat Valenciana del 2003 al 2011.⁶⁶

El jutge encarregat de dirigir aquesta trama va ser Baltasar Garzón, qui va ser membre de l’Audiència Nacional⁶⁷ entre 1988 i 2012 i va ordenar la investigació d’aquest cas de corrupció política. En aquells moments, Francisco Camps era president de la Comunitat Valenciana amb majoria absoluta. Durant els següents anys, es va iniciar el procés judicial, i els mitjans de comunicació en van fer ressò. L’escàndol va arribar a dimensions espectaculars: durant el procés judicial, es van fer públiques una gran quantitat de converses entre membres

Fotografia de Francisco Camps

del PP i familiars o amics, en les quals queden de forma explícita els “regals” que van circular. Les converses estaven protagonitzades especialment per Camps, Correa i Álvaro Pérez, líder de l’empresa “The Orange Market”, una agència de publicitat, qui va estar també imputat en el cas. És important mencionar aquestes converses ja que, en fer-se públiques, l’escàndol va arribar en mans de la premsa i tota Espanya va poder veure la realitat del cas, ja que les converses mostraven la culpabilitat de forma explícita.⁶⁸

A continuació, tenim una de les 35 converses que va publicar elPaís entre membres imputats del cas Gürtel que eren una de les proves més clares i evidents del cas de corrupció. És important veure que aquestes converses van arribar a tota la població i que, tot i que s’expressa de forma “subtil”, no dóna lloc a dubtes:

Álvaro Pérez: ¿Has leído mi tarjetón?

Camps: Muchísimas gracias, ¿eh?

AP: Bueno, escucha, tu... ¿Has leído mi tarjetón?

C: Sí, sí, sí...

⁶⁶ VARELA, F. *Gürtelpedia*. Publico.es, 27/11/09 [en línia]. Disponible a: <http://www.publico.es/225940/gurtelpedia> [Consulta: 3.12.2012]

⁶⁷ Tribunal espanyol amb seu a Madrid i que té jurisdicció a nivell de tot l’Estat Espanyol.

⁶⁸ El “Caso Gürtel”, *paso a paso*. Elpais.com, 6/4/10 [en línia]. Disponible a: http://elpais.com/elpais/2010/04/06/actualidad/1270541819_850215.html [Consulta: 3.12.2012]

AP: Bueno, pues fíjate, fíjate si te debo....

C: No, no, nada.

AP: Sí, sí, sí.

C: Bueno, yo quiero que nos veamos con tranquilidad para hablar de lo nuestro... que es muy bonito.

(Camps li passa el telèfon a la seva dona, Isabel.)

Isabel: Álvaro.

AP: Hola.

I: Con el mío te has pasado 20 pueblos.

AP: ¿Qué dices?

I: Que sí.

AP: Si es un... si es un detallito, hazme caso.

I: Un detallito, ja, ja, ja.

AP: Qué dices....

I: Bueno, no, eso lo tenemos que hablar, ¿eh?

AP: Bueno, vale, va. Lo hablamos cuando tú quieras.

Segons informa "elPaís", la conversa acaba amb la dona de Camps dient-li que no es quedarà amb el regal més car, però que sí es quedarà el de la nena (la filla).⁶⁹

La implicació de Camps en aquest cas es va fer pública el 19 de febrer de 2009, per haver acceptat pressuntament vestits per valor de 30.000 € per col·laborar amb la trama en funció de "regals". Tot i estar imputat per la presumpta corrupció, durant el procés judicial, el PP valencià va anunciar el 24 de febrer de 2011 que Francisco Camps es presentaria de nou com a candidat a les eleccions autonòmiques. La campanya electoral va funcionar amb normalitat mentre el procés judicial tirava endavant i processava el cas, recollint els testimonis relacionats amb la trama. Les eleccions a la presidència de la Comunitat Valenciana es van celebrar el 22 de maig d'aquell mateix any, amb una participació del 71,46% i els resultats obtinguts pels principals partits polítics van ser els que figuren en aquesta taula (veure a la pàgina següent)⁷⁰:

⁶⁹ *Gürtel: las 35 conversaciones clave de la trama*. Elpais.com. Disponible a: <http://www.elpais.com/especial/caso-gurtel/> [Consulta: 3.12.2012]

⁷⁰ *Resultados 2011 Comunidad Valenciana*. Elpais.com. Disponible a: <http://resultados.elpais.com/elecciones/2011/autonomicas/17/index.html>

Partit polític	Nº de vots	Percentatge	Escons
Partit Popular de la Comunitat Valenciana (PP)	1.208.603	48,53%	55
Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE)	684.893	27,5%	33
Coalició Compromís (Compromís)	175.087	7,03%	6
Esquerra Unida del País Valencià (EUPV)	144.201	5,79%	5

Com veiem en la taula anterior, el PP va obtenir no només la majoria absoluta en escons, sinó també la majoria absoluta en percentatge de vots. Aquests resultats suposaven la pèrdua únicament d'un 5,2% dels vots respecte a les anteriors eleccions, celebrades el 27 de maig de 2007, i l'augment en un escó respecte a les anteriors (fenomen que, de nou, demostra la irregularitat que presenta el sistema d'escrutini d'Hondt, ja que davant la pèrdua de 5,2% de vots, obté un escó de més, tot i que la participació en ambdós anys va ser d'un 71% aproximadament).

Per tant, tot i l'obvi escàndol de corrupció dins del PP que va arribar a oïdes de tota la població a través dels mitjans durant dos anys abans de les eleccions, el PP, i per tant el seu candidat a la presidència, Francisco Camps, va obtenir de nou una majoria absoluta, reduint el nombre de vots obtinguts en poca quantitat. És a dir: 1.208.603 de ciutadans de la Comunitat Valenciana van decidir cedir de nou la presidència a un home acusat de corrupció. Curiosament, com dèiem abans, el tòpic del polític corrupte és dels més explotats en la vida política. La població qualifica a tots els polítics per igual, considerant que són uns corruptes, que és una vergonya, que haurien d'estar tots a la presó, etc.

Tot i així, quan arriba l'hora d'anar a les urnes, moment en el qual la ciutadania pot exercir el màxim poder que té en una democràcia parlamentària, que succeeix? No es castiga la corrupció ni la incompetència, sinó al contrari. Si mantenen els resultats i la majoria absoluta, què s'ha d'interpretar? Que la ciutadania "premia" la tasca política d'un govern corrupte? Com pot ser que la població es queixi d'un govern corrupte quan, en el moment en que se'ns dóna la oportunitat de decidir qui governa, es torni a cedir el govern no a un partit

polític vinculat a un cas de corrupció, sinó a un candidat que és un dels implicats de forma directa en el cas?

Això ens fa tornar al problema de Plató, mencionat en reiterades ocasions. Una democràcia és una bona forma de govern si la població està preparada per exercir les tasques de govern. El cas de València és un cas molt exemplificador: més d'un milió de ciutadans van votar a favor d'un candidat acusat de corrupció. Està clar que es tracta de la voluntat de la majoria, i per tant, segueix els principis democràtics, això és indiscutible. Però compte amb la ironia: es tria de forma democràtica un candidat que s'allunya completament dels ideals de justícia, igualtat de drets i equitat que defensa la democràcia. No es tracta com en altres casos de paraules, es tracta de fets, fets demostrats, que la població va ignorar (i, a continuació, es veurà quin va ser el resultat nefast del procés judicial). Aquest és el gran perill de la democràcia. És justa sempre? Clarament no. I no es pot intervenir ja que suposaria violar la voluntat de la majoria. És probable, doncs, que calgui una reflexió sobre en què falla la democràcia. Hi ha molts errors en el sistema, però no oblidem, que tot i la limitació del poder del ciutadà, una gran part d'aquest està en les nostres mans. I si no l'apliquem de forma correcta, aquest poder és inútil. És indispensable, retornant a Plató, una maduresa en la societat que permeti prendre les decisions encertades. Sinó, ens trobem amb casos com aquest.

Però no és aquest l'únic punt interessant a analitzar en relació a la democràcia. El 25 de gener de 2012, mesos després de la dimissió de Camps com a president de la Generalitat Valenciana, alegant però la seva innocència, es va dictar la seva sentència. Se'l va declarar, per una majoria de 5 a 4 vots del jurat popular, innocent d'haver acceptat vestits, i per tant innocent de qualsevol vinculació amb la trama de corrupció. Per tant, va quedar absolt de qualsevol tipus de sanció, tot i l'evidència d'algunes de les proves.⁷¹

Poc temps abans, Baltasar Garzón va començar a ser processat per haver ordenat la gravació de les converses a la presó entre els acusats del cas Gürtel i els seus advocats. Així, el 8 de febrer de 2012, pocs dies després de la sentència a favor de Camps, es va fer pública la sentència d'aquest procés: per unanimitat, els 7 magistrats del tribunal van decidir inhabilitar al jutge Garzón durant 11 anys, que als seus 57 anys d'edat suposava la fi de la seva carrera professional. Aquestes gravacions per les quals va ser sancionat eren proves evidents del cas

⁷¹ *Sentencia por el caso de los trajes: Francisco Camps y Ricardo Costa "no culpables"*. Que.es, 26/1/12 [en línia]. Disponible a: <<http://www.que.es/ultimas-noticias/espana/201201251931-sentencia-trama-gurtel-cont.html>> [Consulta: 3.12.2012]

de corrupció, i Garzón va demanar que s'incloguessin en el procés judicial. Tot i així, el jutge les va desestimar degut a que es tractava d'una violació del dret de la defensa.⁷²

La conclusió de la resolució del cas Gürtel és la següent: el jutge que va ordenar la investigació del cas i va desmantellar tota la veritat sobre la trama, és inhabilitat com a jutge, i els acusats per la trama de corrupció, són declarats innocents tot i les proves que el jutge va desestimar. Cal parlar, doncs, sobre el concepte de justícia en un Estat democràtic. Tal i com es deia abans, és

Fotografia de Baltasar Garzón recolzat per protestants en contra del procés judicial contra el jutge

imprescindible el control estricte del bon funcionament de la política. I aquest control recau en mans de la Justícia Espanyola, una justícia que ha de ser igual per a tots. Com ja hem vist, si la justícia no funciona, no podem parlar d'un correcte funcionament de la democràcia. Com pot ser que la persona que més va col·laborar en treure a la llum tot aquest cas hagi estat la única imputada? I que, mentrestant, membres de la vida política declarats innocents se n'hagin ensortit sense cap conseqüència? La justícia ha d'actuar en tots els sectors de la mateixa forma. Però precisament, quan es tracta d'aplicar la justícia en la política, que afecta al funcionament de la democràcia, aquesta hauria de ser més eficient i "justa" que mai. Si no podem parlar de justícia, no podem parlar de democràcia. I en el cas d'Espanya queda ben clar que no es pot parlar de la primera.

La corrupció, però, no és exclusivament del tipus econòmica. S'han donat molts casos de corrupció en diversos sectors de la política espanyola, com per exemple en les pressions del govern sobre el poder legislatiu (i per tant, sobre el Tribunal Suprem), poder que hauria de mantenir-se totalment al marge del govern i que no hauria de rebre cap tipus de pressió. De fet, de nou el cas Gürtel n'és un clar exemple: la sentència en favor de Camps, membre del PP, tot i l'evidència de les proves, pot semblar-nos més que un simple indicatiu de que es van produir pressions sobre el tribunal i que la justícia no va actuar totalment desvinculada al govern. Potser en aquest cas no es poden evidenciar les proves, però podem trobar-ne casos més

⁷² M. LÁZARO, J. *Garzón dice adiós a la carrera judicial al ser condenado a 11 años de inhabilitación*. Elpais.com, 10/2/12 [en línia]. Disponible a: http://politica.elpais.com/politica/2012/01/23/actualidad/1327315561_578421.html [Consulta: 3.12.2012]

evidents. Per exemple, recentment un jutge, Jacobo Pin, ha denunciat pressions de l'Audiència Nacional de Castellón per tancar un procés judicial contra un membre del Partit Popular.

Tal i com deia Montesquieu (pensador francès del s. XVIII) a la seva obra *El espíritu de las leyes*:

“Cuando los poderes legislativo y ejecutivo se hallan reunidos en una misma persona o corporación, entonces no hay libertad, porque es de temer que el monarca o el senado hagan leyes tiránicas para ejecutarlas del mismo modo. Así sucede también cuando el poder judicial no está separado del poder legislativo y del ejecutivo. Estando unido al primero, el imperio sobre la vida y la libertad de los ciudadanos sería arbitrario, por ser uno mismo el juez y el legislador y, estando unido al segundo, sería tiránico, por cuanto gozaría el juez de la fuerza misma que un agresor.”⁷³

Per tant, en el moment en que el poder legislatiu i el poder judicial es barregen, es careix d'una justícia i un govern democràta per convertir-se en un règim on la llibertat seria totalment arbitrària. I això és precisament el que passa: quin sentit té parlar de justícia si el propi govern pot intervenir de forma indirecta en la presa de decisions del poder judicial? Si això falla, no hi ha una separació de poders real. I, si no hi ha una separació de poders real, no podem parlar de democràcia.

3.8 La participació ciutadana

Com hem vist fins ara, el pilar bàsic de la democràcia és la participació de la ciutadania en el govern. Aquesta participació, en el cas de la democràcia parlamentària, es caracteritza especialment en el vot a les urnes cada quatre anys per a la tria d'un nou cap de govern, o bé el vot en referèndums o plebiscits en casos excepcionals. Però aquesta no és la única forma de participació de la ciutadania en la vida política. I, en molts casos, cal estudiar fins a quin punt és fructífera o no.

Actualment, la majoria de partits polítics s'han regit per un sistema de democràcia en el qual tot i que les manifestacions, les cartes als mitjans de comunicació, i altres formes d'expressió estan permeses, la participació real de la ciutadania queda molt limitada al vot electiu. En aquest sentit, alguns partits polítics s'han volgut separar d'aquest funcionament de la democràcia. És el cas de la Candidatura d'Unitat Popular⁷⁴, partit d'ideologia d'esquerres i

⁷³ Montesquieu. Claseshistoria.com. Disponible a: <http://www.claseshistoria.com/antiguoregimen/%2Bmontesquieu.htm> [Consulta: 10.11.2012]

⁷⁴ Candidatura d'Unitat Popular (CUP)

nacionalista de caràcter principalment local però que van presentar la seva candidatura a les eleccions a les Corts Catalanes celebrades el 25 de novembre de 2012.

Aquest partit, que va obtenir una representació parlamentària de 3 escons, es caracteritza per ser un defensor d'una democràcia de caràcter més participatiu, en la qual el paper de la ciutadania sigui més important en la presa de decisions. Per conèixer millor en què consisteix la seva ideologia, he entrevistat a Isaac González, assessor i col·laborador de la CUP.

3.8.1 Entrevista a Isaac González

Isaac González Balletbò (1974) és llicenciat en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), amb un postgrau en Antropologia aplicada al benestar social. Actualment, exerceix de professor a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) des de l'any 2007. Anteriorment, havia treballat a l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la UAB. Durant aquest temps, va publicar diversos treballs, entre ells "Participació, política i joves", una tesi sobre la relació entre la política i la joventut. Durant els darrers dos anys, ha estat vinculat estretament amb el partit de la CUP de Sant Celoni exercint d'assessor i col·laborador.

Per aportar una visió més específica al treball, vaig trobar oportú contactar amb algun membre de la CUP per poder saber en què consistia exactament la seva ideologia. Gràcies a me mare, que al treballar com a regidora a l'Ajuntament de Sant Celoni, vaig poder aconseguir el telèfon mòbil de l'Isaac, amb qui vaig començar a posar-me en contacte, i vaig fer-li saber l'orientació de l'entrevista per tal que se la pogués preparar, fins que ens vam trobar per dur-la a terme en un bar. A continuació, s'adjunta l'entrevista realitzada el dia 14 de novembre de 2012:

1. Què et va portar a apropar-te a la CUP en comptes d'altres partits polítics? Què defensa?

Podem considerar que la CUP té tres grans eixos. Primer, podem considerar l'eix dreta esquerra, en el qual la CUP es declara d'ideologia molt d'esquerra, que aposta per un model organitzatiu econòmic socialista, respectant els principis democràtics del funcionament polític, per exemple en el model financer, la gestió dels recursos primaris, i per tant qüestions que s'han de gestionar a partir d'una economia de mercat, garantint una distribució digna de la riquesa. L'altre eix és el tema de la independència, en el qual s'aposta per la sobirania plena de Catalunya. I, finalment, el tema de la realitat

democràtica, que es fonamenta en trencar amb alguns preceptes de la organització política actual, tant dins dels partits com fora dels partits, que genera una sèrie de inèrcies que acaben sent contraproductives i acaba malmetent el funcionament de la democràcia.

2. En què consisteix aquesta “remodelació democràtica”?

El primer que cal es una reorganització del partit que respongui a polítiques assembleàries, en el qual cada persona tingui el mateix pes dins de les estructures; que les fórmules de representació política siguin el menys professionalitzades possible i que impliquin els menors privilegis possibles, és a dir que participes assumint càrrecs però no professionalitzes aquesta participació política, sinó que fas un acte de servei públic acotat en el temps i del qual no treus una retribució econòmica especialment enriquidora, ja que la figura és d'un representant polític i no un tècnic especialitzat. Fora del nivell de partit, les institucions públiques han de funcionar de la forma més assembleària possible.

3. En què consisteix exactament el funcionament assembleari?

El principi de l'assemblea consisteix en una presa de decisions amb el que anomenem “assemblees permanents”, reunions que es realitzen periòdicament i que estan obertes a qui vulgui participar. Més enllà d'això, intentem un parell de cops l'any fer assemblees extraordinàries en les quals pretenem establir la línia política en la qual s'ha de treballar. Per tant, es tracta de distribuir la presa de decisions a nivell assembleari, i per tant tots els membres de l'assemblea tenen el mateix pes en la presa de decisions. Cal tenir en compte, però, que es tracta d'un sistema a nivell de municipi.

4. Com hauria d'intervenir el ciutadà a la política? (mesures, iniciatives, competències...)

En aquest sentit, moltes vegades es pretén començar la casa per la teulada, ja que molts partits tenen lògiques d'intentar estimular la participació a partir de processos democràtics de participació directe, que són processos que un partit hauria de fer en tant que la ciutadania els exigeix. És a dir, és més important que es governi amb transparència abans que la creació de fórmules de participació directe, perquè sinó aquesta participació directe acaba perdent el seu valor per fer que la gent vagi descontenta a votar, i acaba sent un “paripé”. Per tant, creiem que és més útil fórmules

de transparència social, i si llavors hi ha una demanda de segons quins aspectes, que es pugui aplicar. Ja que, de fet, hi ha moltes formes de participació, entre elles formar part d'un partit polític. Ara bé, això no significa que el sistema d'elecció dels representants no pogués ser complementat amb algunes fórmules de participació directa organitzades de forma més sistemàtica.

5. Quines són les causes principals del rebuig cap a la vida política i la democràcia de la població?

Podríem establir tres causes principals: la primera, és la perillosa relació dels partits polítics amb poders financers o lobbys de pressió, que fan que la gent no es senti especialment representada pels partits un cop puguen al poder, i la tendència a perpetuar-se en el poder, que fa que molts s'acabin estancant a dins dels partits (cal a dir, però, que es tracta d'una crítica exagerada ja que també hi ha polítics que fan una bona feina separada d'aquests problemes); la segona, que el poder polític es troba cada vegada més lligat de mans i peus, davant del poder econòmic, de manera que acaben tenint tals pressions econòmiques que fan que no siguin realment representants del poble sinó simples executors i orientadors, i per tant el procés de globalització cada vegada dóna menys poder als polítics, i el gran problema és que el poder econòmic fàcilment s'escapa dels marcs institucionals en els quals es gestiona la política, i s'acaba acusant als polítics de "mangantes" quan en realitat es troben limitats; i la tercera, és que la ciutadania ens hem tornat molt còmodes, ja que estem acostumats a viure com a consumidors, i per tant ens hem acostumat a exigir i no lluitar per aconseguir que les coses vagin millor quan creiem que no van bé, i aquesta lògica de consumidors passius i reivindicadors cada vegada està més en la vena dels ciutadans d'avui, i això ens fa cada vegada més neuròtics i menys crítics en un sentit constructiu, abocant-nos a un fanatisme moral de maneres infantils i de lògiques narcisistes.

6. Tornant al sistema d'assemblea: fins ara la CUP era un partit polític a nivell local. Al presentar-se a les eleccions al Parlament de Catalunya, és viable el sistema d'assemblea? És un perill de caure en el sistema dels partits tradicionals o una oportunitat?

Jo crec que no és viable, perquè les fórmules de funcionament molt horitzontals només poden funcionar a nivell de municipi on pots tenir un contacte amb la gent en el qual et doni recolzament i que més o menys estan assabentats de les coses, i per tant pot més o

menys funcionar, tot i que també té el perill de no acabar funcionant a llarg termini pel fet que sigui una feina no retribuïda. Però a nivell nacional evidentment les lògiques assembleàries es poden quedar estancades, perquè les assemblees que no són de persones que es coneixen i treballen quotidianament fàcilment acaben derivant en guerres estratègiques que actuen per la pressió, i quan s'entra en aquesta dinàmica s'entra en lògiques que ja no són assemblees en les quals tothom suma. Per tant, en aquest sentit em declaro força escèptic. A més, cal declarar quines són les línies vermelles que mai s'han de traspasar i s'ha d'establir de forma clara.

7. Què en penses d'iniciatives com les manifestacions o la plataforma dels Indignats? Creus que és necessària la revolució del poble? És aquesta una bona via de protesta?

Realment tenen més repercussió que no fer res. Però per exemple, si es fes una vaga indefinida, aquest tipus d'iniciatives sí que tindrien un èxit important. El que passa és que no es poden sostenir si es fan massivament, ja que no hi ha capacitat de resistència o sacrifici per fer aquest tipus d'iniciatives, i per tant és fàcil que ens desanitem poc a poc. Aquests actes de força serveixen però cada vegada són més febles, i no deixen de ser actes que tenen el mateix límit que el poder polític, ja que els poders econòmics s'escapen dels poders polítics. Per tant, mesures com vagues generals poden ajudar, però poc, ja que calen iniciatives de més gran repercussió.

A arrel d'aquesta entrevista, podem analitzar tres dels punts més importants sobre la relació entre la participació ciutadana i la vida política: la remodelació de la política en un sistema assembleari, la limitació i necessitat de participació ciutadana, i el rebuig de la població cap a la democràcia.

En el primer punt, la CUP presenta un sistema de funcionament dins dels partits polítics alternatiu. Segons l'Isaac, és necessari que els partits polítics, per actuar de la forma més democràtica possible, actuïn sota polítiques assembleàries. Aquest sistema consisteix en la convocatòria d'assemblees de partit en les quals tots els membres tenen el mateix pes en la presa de decisions. En aquest fet, es diferencia de la resta de partits polítics, en els quals són aquells que han sortit triats per la població (encara que es tracti de l'oposició) els que prenen les decisions i tenen el vot. Aquest sistema assembleari presenta unes avantatges molt evidents. En ser obertes a tothom, per començar tothom en pot participar i pot fer-se sentir, tot i que únicament els membres del partit són els que tindran pes en el moment de votar. Això ja és un pas important per vincular la ciutadania amb la política i garantir una

transparència. A més, en tenir el mateix pes tots els membres del partit, la tria de decisions encara es realitza de forma més democràtica, ja que es transmet la voluntat de la majoria de tots els membres.

Com ens diu l'Isaac, aquest sistema funciona molt bé a nivell local, on els membres de l'assemblea es coneixen entre ells i aquest sistema funciona de forma molt dinàmica. Però és interessant escoltar la seva opinió quan aquest sistema s'aplica a escales més grans, com a nivell autonòmic. Si no existeix aquest contacte directe, el sistema assembleari és molt més difícil de fer funcionar. Fins i tot diu que *"fàcilment acaben derivant en guerres estratègiques que actuen per la pressió"*, i per tant, acabaria derivant en assemblees en les quals no tothom sumaria de la mateixa forma.

De nou ens trobem amb un problema quan intentem portar la democràcia a la seva més estricta definició. Establir una jerarquia i limitar el poder de decisió pot semblar poc democràtic. Però hem d'entendre que s'ha de trobar un equilibri entre cedir el poder de forma directa a una majoria i limitar-lo als representants d'un partit. Si volem extreure aquest esperit democràtic, és molt probable que acabem abocant-nos inevitablement precisament al que volem evitar. És precisament els punts febles dels quals parla l'Isaac les crítiques que ha rebut aquest sistema assembleari. Al final, aquestes guerres estratègiques de les que parla són liderades per certs membres que formen part de l'assemblea i, tal i com es deia abans, es torna a caure en els punts que es volen evitar, com la instauració de la figura de líders.

El segon punt interessant a tractar és la demanda de la població per una major participació en la vida política. L'Isaac, de nou, aporta un punt de vista força interessant a aquest tema: el que cal, en un principi, no és estimular la participació a partir de diversos processos de participació directe. El més important, és assegurar que la tasca del govern durant la seva legislatura sigui el més transparent possible, de manera que la població pugui ser conscient i veure com funciona exactament el govern per poder llavors demanar o no formes de participació directa.

Si recordem, per exemple, alguns casos de la nostra democràcia, com l'incompliment del programa electoral sense consultes a la població, podem concloure que realment el que cal és un funcionament de la democràcia més correcte. Si un govern complís punt per punt tot el seu programa electoral, no seria necessari estimular formes de participació, ja que en el seu moment ja haurien aprovat les mesures publicades com a propostes per la legislatura. Per tant, realment, el que cal abans de crear formes de participació directe, és treballar per un govern transparent i complidor.

Tot i així, el vot cada quatre anys sempre es pot complementar amb altres formes de participació. Però tal i com diu l'Isaac, és important aconseguir una satisfacció general de la població cap a la democràcia i cap al govern del seu país. Sinó, l'únic que s'aconsegueix és que la gent vagi a votar descontenta. És llavors quan es produeix fenòmens com el bipartidisme per càstig: únicament es vota a l'oposició com a càstig al govern vigent per la seva mala gestió (en el cas d'Espanya, el bipartidisme PSOE-PP és l'exemple per excel·lència).

Finalment, el tercer punt a tractar és el rebuig de la població cap a la democràcia i les formes de manifestar-ho. L'Isaac estableix tres causes principals d'aquest descontentament: l'estreta relació entre partits polítics i els poders financers (tractat a l'apartat "3.3 Finançament dels partits polítics"); el poc poder real que tenen els polítics davant el poder econòmic (tractat més a fons en l'apartat "3.9 La globalització: una amenaça per la democràcia"); i finalment la pèrdua de l'esperit de lluita de la població. L'Isaac afirma que el gran problema de la ciutadania és que ens hem tornat molt còmodes. Ens hem acostumat a viure com a simples consumidors, que exigim i exigim per un futur millor però que, en general, com a societat, no ens movem ni lluitem de forma productiva per aconseguir un canvi real.

És interessant analitzar el perquè de tot això. Fins fa relativament poc, podem considerar fins als anys 80-90, i des de l'inici de la història de la humanitat, l'ésser humà, en la seva maduresa, ha requerit d'una lluita tant interior com exterior per sortir-ne endavant. És a dir: durant el procés de maduresa, l'ésser humà (parlant de la classe popular en general) s'ha trobat amb una sèrie de dificultats a les quals havia de fer front, amb un estil de vida que havia d'afrontar i al qual, per poder tirar endavant, s'havia de rendir. A això cal sumar que sempre hi ha hagut un esperit de lluita per millorar les condicions de vida en diversos sectors: una necessitat de lluita per la llibertat, per millorar les condicions laborals, per les desigualtats socials, etc. Aquesta realitat a la qual l'home s'ha hagut d'enfrontar sempre, ha fet que durant la seva maduresa hagi adquirit l'esperit de lluita i la voluntat d'adaptació a situacions difícils.

Per què podem diferenciar la societat d'abans dels anys 80-90 amb la d'ara? Perquè a partir d'aquest moment (sempre, és clar, parlant en cas general i referint-nos a la classe popular) és quan l'Estat del benestar i la cultura consumista ha arrelat més fort en la nostra societat. Fins aleshores, les condicions de vida havien anat de més a menys. I és a partir d'ara que aquestes condicions comencen a anar de més a menys. S'ha creat un estil de vida en el qual s'ha viscut amb totes les comoditats possibles. Això, és clar, és un gran triomf. Però quines són les conseqüències negatives? Precisament que ens hem tornat una societat còmoda i estàtica, una societat que critica i es queixa de tot allò que li prenen sense col·laborar en la millora d'aquesta ni presentar crítiques constructives. Avui dia, aquest fenomen destaca

especialment en la joventut. Però d'aquí uns anys, la societat adulta estarà formada per una generació que ha crescut en aquestes condicions. I si ara ja notem les conseqüències d'una societat que no lluita de forma constructiva per canviar les coses, és molt probable que encara sigui més greu d'aquí uns anys.

Tot i que potser les formes de mostrar la indignació no és, com es deia abans, una forma constructiva, en els darrers anys els moviments de revolta i protesta han augmentat de forma dràstica. Un dels més coneguts és precisament el moviment conegut com "Indignats". Es tracta d'un moviment ciutadà que

va sorgir a Espanya el 15 de maig de 2011, dia en què es va iniciar una acampada indefinida a diversos llocs d'Espanya, entre ells a Plaça Catalunya (Barcelona), amb l'objectiu de promoure una democràcia participativa i de lluitar contra el bipartidisme

Imatge dels indignats ocupant Plaça Catalunya (Barcelona)

espanyol i el domini de les entitats financeres⁷⁵. El nom prové del llibre "¡Indignaos!", de Stéphane Hessel, autor francès que motiva a la població a aixecar-se i protestar per tot allò amb el que no està conforme de forma pacífica, per realitzar una crítica a la societat i lluitar per un canvi real. L'autor, en definitiva, crida a la població a indignar-se.

A part d'aquest moviment, que ha estat el que ha tingut més repercussió en els darrers anys, les vagues i les manifestacions han caracteritzat el panorama d'inestabilitat política. El problema és entendre fins a quin punt aquestes manifestacions tenen un efecte real o no. Realment, les manifestacions sense cap base constructiva mostren precisament el que es deia abans: una societat crítica sense cap mena de fonament ni voluntat de col·laborar en aconseguir el canvi. Segons l'Isaac, clarament s'aconsegueix menys sense fer res, i podem considerar que és cert. Però les protestes, si no tenen un "després" no arriben enlloc, i cal que nosaltres, com a societat, si volem realment aquest canvi, lluitem per aquest "després" i proposem alternatives per millorar el sistema polític actual.

⁷⁵ *Manifiesto movimiento 15M – ¡Democracia real YA!* Movimiento15M.org, 18/5/11 [en línia]. Disponible a: <<http://movimiento15m.org/manifiesto-movimiento-15m-%C2%A1democracia-real-ya/>> [Consulta: 4.12.2012]

3.9 La globalització: una amenaça per la democràcia

Com s'ha repetit al llarg del treball, el poder ha de residir en mans de la població, i per tant és aquesta qui ha de prendre les decisions corresponents. O bé, en el cas de la democràcia parlamentària, i cas d'Espanya, és la població qui ha de triar a aquells representants que han de dur a terme les decisions que s'ajusten a la ideologia de cadascú. Per tant, sembla lògic que la voluntat de la societat es transmeti al govern i es dugui a la pràctica mitjançant els polítics triats per la població. Cal, però, aturar-nos en un aspecte molt important: realment els polítics triats per la població tenen les competències necessàries per prendre tota mena de decisions en la governabilitat de l'Estat?

Cal entendre que la democràcia s'ha vist obligada a adaptar-se a la globalització mundial que estem vivint actualment. Si bé podem dir que cada Estat disposa d'una certa "autonomia", ja que no podem parlar d'independència degut a aquest fenomen, governs com el de l'Estat espanyol es troben sotmesos a una sèrie d'organitzacions superiors que, a la pràctica, intervenen en el govern del nostre Estat. Veiem-ho pas per pas.

3.9.1 La Unió Europea: un dèficit de democràcia

Per començar, cal parlar del poder de decisió de la Unió Europea⁷⁶. La UE es tracta d'una organització econòmica i política a nivell internacional formada per 27 països europeus (entre ells, Espanya), fundada després de la 2a Guerra Mundial, amb l'objectiu de promoure una cooperació econòmica, garantint la interdependència entre els Estats membres i, a més, preveure possibles conflictes entre aquests. Entre d'altres coses, ha facilitat la mobilitat i la connexió entre els països membres, per exemple, instaurant una moneda comuna, l'euro, a excepció d'alguns països, com el Regne Unit o Polònia.⁷⁷

A grans trets pertànyer a la UE pot semblar un aspecte positiu per l'economia d'un Estat. Però, com a organització política, la UE hauria de basar-se en principis totalment democràtics en la presa de decisions. I en aquest sentit, presenta un gran dèficit. Sense anar més lluny, recordem que un dels principis bàsics de la democràcia consisteix en la subdivisió dels tres poders: legislatiu, executiu, i judicial. Ara bé, la UE realment no respecta aquesta divisió del poder legislatiu i executiu. El Parlament de la UE (poder legislatiu), triat per la ciutadania d'aquesta, és qui en un principi s'encarrega de fer les lleis. Però a l'hora de la

⁷⁶ Unió Europea (UE)

⁷⁷ *Información básica sobre la Unión Europea*. Europea.eu. Disponible a: <http://europa.eu/about-eu/basic-information/index_es.htm> [Consulta: 5.12.2012]

veritat, és la Comissió Europea (poder executiu) qui proposa les noves lleis. D'aquesta manera, l'autèntic òrgan representat de la sobirania popular, únicament dona el vist-i-plau a les decisions presa per la Comissió Europea, òrgan totalment independent al govern i, per tant, totalment independent a la voluntat ciutadana. Aquí ja trobem el principal dèficit democràtic: no són els representants de la població qui promulguen les lleis, sinó que és un òrgan totalment independent qui les proposa.

Però això no s'acaba aquí. Un altre òrgan de la UE és el Banc Central Europeu⁷⁸. Es tracta d'una entitat que estableix les polítiques econòmiques dels Estats membres de la UE. El problema radica en el fet que el BCE és totalment independent de qualsevol govern, i no ha de rendir comptes a cap òrgan de la UE. Per tant, la presa de decisions com l'interés bancari (del qual en depenen, per exemple, les hipoteques) es troben en les seves mans i ningú hi intervé de cap forma. Cal tenir en compte, també, que per exemple un expressident del BCE, Jean Claude Trichet (pressident entre l'any 2003 i 2011), sigui un antic delinqüent financer absolut dels seus delictes per les pressions polítiques realitzades ara fa 9 anys.⁷⁹

Així doncs, se suposa que, en plena crisi econòmica com el cas del nostre Estat, el govern espanyol pot prendre una sèrie de mesures socials i econòmiques, però a l'hora de la veritat haurà de rendir comptes a la UE i s'haurà d'atènyer a les directrius que, per exemple, en l'àmbit econòmic, el BCE marqui com a normes obligatòries per a tots els estats membres. Per tant, en qui recau realment la sortida de la crisi de l'Estat espanyol? Té realment el nostre govern les competències bàsiques per la presa de decisions que cregui adient per sortir de la crisi? Clarament hi ha alternatives a les reformes del govern català o espanyol. Però podem afirmar que no som tan lliures com per prendre les nostres pròpies decisions. I en un estat democràtic, hauria de ser un dels punts més importants a defensar.

Com tot Estat democràtic, la UE disposa d'una Constitució Europea pròpia, que defineix les competències i objectius d'aquesta. Com qualsevol Constitució, atenent-nos als principis democràtics, aquesta va ser portada a les urnes per tal que tots els habitants dels Estats membres poguessin votar si estaven a favor o en contra. On estava el problema? Es va repartir un llibret a la premsa per tots els Estats per tal que la gent pogués llegir, breument, què anava a votar. Però en aquest llibret únicament figurava una quarta part de la informació real. Un exemple clar seria, per exemple, la pena de mort. En el llibret que es va repartir

⁷⁸ Banc Central Europeu (BCE)

⁷⁹ OLIVERES, A. *Aturem la crisi*; Barcelona, Angle, 2012, pàg. 71-73

s'estipul·lava que la pena de mort no es pot aplicar a excepció de cas de guerra. A la Constitució Europea, però, s'estipul·lava:

"La muerte no se considerará infligida con infracción del presente artículo cuando se produzca como consecuencia de un recurso a la fuerza que sea absolutamente necesario: a) en defensa de una persona contra una agresión ilegítima; b) para detener a una persona conforme a derecho o para impedir la evasión preso o detenido legalmente; c) para reprimir, de acuerdo con la Ley, una revuelta o insurrección."⁸⁰

És a dir, la pròpia Constitució permet la mort en cas de què perilli la vida d'un tercer, en cas que hi hagi risc de fuga d'un presoner, i, el cas més escandalós, per evitar una insurrecció o revolta. Informació que clarament va quedar amagada a ulls dels votants.

3.9.2 La ONU i els seus òrgans

Si continuem pujant en l'esglaió de governabilitat, la següent organització política-econòmica amb la que ens trobem per sobre de la UE és la Organització de les Nacions Unides⁸¹.

L'ONU és la major organització internacional de l'actualitat, amb 193 estats membres de tot el món. Es defineix com una organització global que busca la cooperació d'Estats en diversos aspectes, com garantir la pau i seguretat, garantir el desenvolupament econòmic, els drets humans, etc. Com la UE, va ser fundada després de la 2a Guerra Mundial, amb l'objectiu d'evitar que un conflicte de tal envergadura es tornés a repetir.⁸²

L'ONU, un òrgan considerat com un dels "cims de la democràcia", presenta molts dèficits d'aquesta dignes d'estudi en els seus òrgans. El primer gran dèficit el trobem en el funcionament de l'Assemblea General. Aquest és l'òrgan principal de les Nacions Unides, on hi ha representats tots els Estats membres, i on es prenen decisions importants com temes de pau i seguretat, l'ingrés de nous membres, assumptes pressupostaris, etc. El sistema de vot per la presa de decisions correspon a un vot per a cada Estat membre. És a dir: països com Andorra, Mònaco o Liechtenstein, dels quals cap supera els 100.000 habitants, tenen el mateix pes en la presa de decisions que un país com la Índia, amb més de mil milions d'habitants. Si

⁸⁰ *Carta de los derechos fundamentales*. Europa.eu. Disponible a: <<http://eur-lex.europa.eu/es/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303ES.01001701.htm>> [Consulta: 5.12.2012]

⁸¹ Organització de les Nacions Unides (**ONU**)

⁸² *Las Naciones Unidas*. Un.org. Disponible a: <<http://www.un.org/es/aboutun/>> [Consulta: 5.12.2012]

ens atenem al principi de la democràcia, no té cap sentit que 1000 milions d'habitants d'un país (és a dir, una setena part de la població mundial) tinguin el mateix pes que 50.000 habitants d'un altre.

Però dins l'Assemblea Nacional aquest no és el major problema. Si bé en aquest òrgan es prenen diverses decisions, n'hi ha de moltes altres que es duen a terme al Consell de Seguretat, especialment les relacionades amb la pau i la seguretat entre nacions. En què consisteix aquest Consell? Està format per 5 Estats permanents: França, el Regne Unit, Xina, els EUA i Rússia, és a dir, 5 de les principals potències internacionals. Aquest consell es complementa amb la tria de 10 Estats addicionals cada 2 anys, i per tant únicament els 5 primers tenen vot en aquest Consell de forma permanent. Recordem, doncs, que si ja de per sí el sistema de vot de l'Assemblea Nacional era poc democràtic, el poder real que té aquest òrgan, que representa realment a tots els Estats, queda limitat pel Consell de Seguretat.⁸³

I no només això. La "Carta de les Nacions Unides", document que estableix les bases de la constitució de l'ONU, estableix en l'article 25:

"Los Miembros de las Naciones Unidas convienen en aceptar y cumplir las decisiones del Consejo de Seguridad de acuerdo con esta Carta."

És a dir: tots els Estats membres de la ONU estan obligats a sotmetre's a qualsevol decisió presa pel Consell de Seguretat. Per tant, podríem dir que realment les decisions importants recauen en 15 Estats, membres del Consell. Cal tenir en compte, però, el que s'estipula al portal web de les Nacions Unides:

"A finales de la Segunda Guerra Mundial, China, Francia, la Federación de Rusia (antigua URSS), el Reino Unido y los Estados Unidos desempeñaron una función fundamental en el establecimiento de las Naciones Unidas. Los creadores de la Carta de las Naciones Unidas estaban seguros de que estos cinco países seguirían desempeñando un papel importante en el mantenimiento de la paz y la seguridad internacionales. Por eso, a los «cinco grandes» se les otorgó un poder de voto especial, conocido como el «poder de veto». Se acordó que en caso de que uno de los «cinco grandes» ejerciera su poder de veto dentro del Consejo de Seguridad, la resolución o decisión no se aprobaría."⁸⁴

Segons aquest text, com a recompensa o reconeixement per la tasca que van desenvolupar els 5 països permanents al Consell de Seguretat, aquests tenen el "dret de vet".

⁸³ OLIVERES, A., *Aturem la crisi*; Barcelona, Angle, 2012, pàg. 69-71

⁸⁴ *Carta de las Naciones Unidas*. Unitednations.org. Disponible a: <http://www.un.org/spanish/aboutun/charter.htm#Cap5> [Consulta: 29.11.2012]

Aquest dret consisteix en què, per a la presa de qualsevol decisió, si només un d'aquests 5 Estats vota en contra, aquesta decisió queda automàticament anul·lada. On està la democràcia quan 5 Estats privilegiats tenen la possibilitat de denegar la voluntat de tots els altres Estats? Aquest pretext sembla una simple excusa per poder garantir un major poder de decisió a aquests 5 Estats membres. I així es produeix en múltiples òrgans selectes com el G-8 o el G-20, on només alguns dels Estats membres de l'ONU hi participen, Estats que clarament són capdavanters a nivell econòmic a escala internacional.

I encara trobem altres irregularitats democràtiques dins altres òrgans de l'ONU. Per exemple, el poder de decisió al Fons Monetari Internacional⁸⁵ i al Banc Mundial⁸⁶ es distribueix de forma proporcional a la quota que aporta cada país. És a dir: les dues institucions econòmiques més importants a nivell internacional, que haurien de preocupar-se per mantenir la igualtat social, defensa un sistema de vot que fomenta el desequilibri i la desigualtat.

Què suposa això, doncs, per un Estat com Espanya? Com ja hem vist, en cap dels Estats privilegiats figura l'Estat Espanyol. La situació econòmica del país, tenint en compte que estem en una greu crisi econòmica, amb una economia totalment paraitzada, no li permet tenir un gran poder de decisió al BC o al FMI, i per tant no pot participar amb tant de pes com els països més rics en la presa de decisions de caràcter econòmic, decisions crucials per al desenvolupament de l'economia espanyola. En definitiva: el pes de l'Estat Espanyol a les decisions a nivell internacional és molt baix. Però no es tracta només del poc pes que té el nostre Estat, sinó del gran poder cedit a les principals potències econòmiques amb algunes de les normes com el dret de vet als 5 Estats del Consell de Seguretat.

3.9.3 Les elits econòmiques: els clubs "selectes" i els lobbies de pressió

Però hem de tenir en compte que, per sobre de la UE, de l'ONU, del G-20, del G-8 i d'altres grups que ja de per sí pateixen grans carències democràtiques, les grans decisions a escala internacional, i especialment aquelles decisions relacionades en l'àmbit econòmic, tenen uns centres de decisió que no arriben ni a ser òrgans públics.

Un dels més coneguts és el Club Bilderberg, un club format per banquers, polítics jubilats, mitjans de comunicació i accionistes i empresaris d'algunes de les multinacionals amb més poder econòmic al món. Aquest Club va ser fundat pel príncep Bernat d'Holanda, pare de l'actual reina, qui per cert posseeix la major part de les accions de la segona empresa mundial de petroli, Shell. Entre d'altres famílies que s'han perpetuat com a membres des de la seva

⁸⁵ Fons Monetari Internacional (FMI)

⁸⁶ Banc Mundial (BM)

creació, trobem la família Wallenberg, una de les controladores de les grans empreses de Suècia. Espanya també hi té alguns representants, com el propi rei Juan Carlos II.

I fins a quin punt arriba el poder d'aquests clubs? Un dels exemples que exposa Arcadi Oliveres en el seu llibre és el cas de Barack Obama, qui va ser presentat al Club Bilderberg l'any 2008 per tal que aquest donés el vist-i-plau a la seva candidatura. Un altre exemple relacionat, fou la presentació al club de Bill Clinton, qui un any després fou triat president dels EUA. Tot i així, de les reunions del Club Bilderberg no se'n fan resums ni actes, únicament queda constància dels noms.⁸⁷

Banquers, polítics retirats, empresaris, famílies amb un gran poder executiu... Tots membres permanents d'un Club on es prenen algunes de les decisions polítiques i econòmiques més importants a nivell internacional. Si ja observàvem un dèficit de democràcia en òrgans públics com l'ONU o la UE, què hem de pensar quan es donen evidències d'òrgans encara més selectes i més restrictius, que a sobre no depenen de cap govern ni de cap institució pública, i on tots els membres són figures amb un gran poder adquisitiu? No sembla haver-hi senyal de democràcia per enlloc.

I de la mateixa forma que trobem organitzacions que actuen des de dalt, les grans multinacionals també exerceixen una important pressió als organismes públics. És el que es coneixen com *lobbies* de pressió, col·lectius que realitzen accions per influir en l'administració i obtenir així beneficis per a l'empresa. El més curiós de tot és que trobem aquests lobbys dins de la mateixa administració. La Cambra de Comerç Europea agrupa el conjunt dels empresaris europeus, i moltes vegades acaba exercint de lobby que pressiona la CE. Aquesta pressió la poden executar sense cap problema, ja que la Cambra posseeix 15.000 persones que hi treballen, i a la UE hi treballen 15.000 funcionaris.⁸⁸

Aquestes elits que exerceixen de *lobbies* de pressió actuen en molts sectors de la societat: en la indústria militar (com l'empresa Lockheed Martin, una companyia de la indústria aeroespacial, amb recursos de tecnologia i de guerra global); en la indústria energètica (com la petrolera Halliburton); en el sector financer (com l'Institut Internacional de Finances, institució financera creada per bancs); en la indústria farmacèutica (com la farmacèutica Pharmaceutical Research and Manufacturers of America); etc.⁸⁹ Totes dotades de gran poder econòmic, i totes actuen com a *lobbies* de pressió molt importants.

⁸⁷ OLIVERES, A., *Aturem la crisi*; Barcelona, Angle, 2012, pàg 73-76

⁸⁸ OLIVERES, A., *Aturem la crisi*; Barcelona, Angle, 2012, pàg 77

⁸⁹ SAAVEDRA, M., *Cinco de los lobbies más poderosos*. Fp-es.org, 22/2/12 [en línia]. Disponible a: <<http://www.fp-es.org/cinco-de-los-lobbies-mas-poderosos>>

4. Democràcia i política en la ciutadania

Després d'analitzar els pilars més importants del funcionament de la democràcia espanyola, i estudiar a fons en diversos factors si aquesta forma de funcionar és l'adequada i si es regeix pels principis teòrics de democràcia, és interessant plasmar com es reflecteix aquest dèficit de democràcia en la població.

Recordem com s'ha dit en reiterades ocasions que el pilar bàsic de la democràcia és la ciutadania. Ja hi hagi certes mancances pel que fa a la pràctica de la democràcia, la població hi juga un paper clau, i és important que poguem observar i comprendre exactament com la població intervé actualment en la democràcia. Perquè una democràcia funcioni, cal que la població funcioni, i per tant que participi i mostri interès en formar part de l'activitat política de l'Estat. Podem parlar de problemes en quant al funcionament del govern, però si la ciutadania no exerceix el seu paper, podem descartar que la democràcia sigui real.

Cal tenir en compte, però, quina és la situació actual entre població i política. Recordant les paraules d'Isaac González, si es pretén forçar a la població a participar en l'activitat democràtica sense aconseguir una governabilitat clara i transparent, al final només aconseguirem una ciutadania descontenta, apàtica i allunyada de la política, que o bé acabarà per negar-se a participar en la política, o bé hi participarà sense ganes i decepcionada, no aportant un correcte procés a la governabilitat de l'Estat.

4.1 L'objecte d'estudi: joves i democràcia

Per tal d'aconseguir plasmar aquesta relació entre la ciutadania i la democràcia, he realitzat un estudi a fons del qual en faré un anàlisi pas per pas. Aquest estudi l'he basat en la difusió d'enquestes a un sector concret de la població: en aquest cas, a joves entre 16 i 25 anys d'edat d'ambdós gèneres i de diverses zones de Catalunya, estudiants de batxillerat o bé d'universitat.

Principalment, aquest criteri de selecció ha estat basat en dues raons. D'una banda, per aconseguir un estudi més rigorós i específic, que ens porti una valoració de les dades més real, he decidit acotar el sector dels enquestats a un sector de la població més reduït. En aquest cas, he decidit seguir un criteri d'edat, ja que és força representatiu, limitant la franja d'estudi entre nois i noies des de 16 fins als 25 anys. A més, tots els enquestats compleixen el perfil d'estudiants, ja sigui a nivell de batxillerat, universitari, mòduls, etc. D'altra banda, he decidit triar just aquesta franja d'edat ja que es tracta precisament un sector de la població que o bé acaba d'entrar a la vida política, o bé es troba a les portes de fer-ho, i per tant és

interessant veure com les generacions que pugen actualment afronten la seva responsabilitat ciutadana envers la política i quina és la sensació general dins d'aquest sector de la població.

4.2 Sistema d'anàlisi i obtenció de dades

En total, l'estudi es tracta d'un total de 200 enquestes, repartides en diversos sectors estudiantils (universitaris i de batxillerat): l'INS Baix Montseny, concretament les classes de 1r-B i 2n-B de batxillerat per omplir tota la perspectiva dels menors d'edat que encara no han assolit la majoria d'edat (tot i que sí poden participar en la vida política, com per exemple, atenent-se al dret de vaga per manifestar-se); la Universitat Pompeu Fabra (UPF) a Barcelona, al grau de Comunicació Audiovisual (3r de carrera); la Universitat de Girona (UdG), al grau d'Història (2n de carrera); i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) a Manresa, concretament al grau d'Enginyeria Industrial (1r de carrera).

La difusió d'aquestes enquestes s'ha realitzat a través de dos mitjans: d'una banda, mitjançant enquestes escrites (amb un total de 78 enquestes de diversos sectors); i d'altra banda, a través d'internet, fent servir el portal web *encuestafacil.com* (amb un total de 122), a través del qual s'ha realitzat l'edició de les enquestes i la informatització de les realitzades per escrit.⁹⁰

4.3 Estructura de l'enquesta

L'enquesta consisteix en un recull de 14 preguntes relacionades amb el tema a tractar, amb diverses opcions de resposta (algunes amb opció de resposta "Sí/No" i altres d'opció múltiple). En general només es permet una única resposta a excepció de dues preguntes que veurem més endavant en aquest mateix apartat.

Un cop seleccionat el sector al qual anirà dirigida l'enquesta, l'únic paràmetre adicional a tenir en compte a l'hora de l'estudi d'aquestes és el de gènere (pregunta 1), per tal d'intentar trobar si en preguntes determinades hi ha diferència d'opinions en els dos gèneres, o si per contra ambdós coincideixen. En aquest sentit, s'ha intentat mantenir una equitat constant en els resultats per tal d'obtenir la mateixa representació en ambdós gèneres, amb un total de 99 enquestes del gènere femení (49,5%) i 101 enquestes del masculí (50,5%).

A partir d'aquí, la resta de preguntes es basen en intentar aconseguir dades sobre diferents aspectes sobre la relació política-ciutadania (en aquest cas, joves d'entre 18 i 25 anys

⁹⁰ Disponible a: <<http://www.encuestafacil.com/>> (Dades per accedir → Direcció de correu: jkm6_36@hotmail.com/ Contrasenya: TR2012). Es tracta d'un servei gratuït de 3 mesos, i per tant les dades únicament seran visibles a la web fins al 15.01.2013. A l'annexe s'inclouen totes les dades.

estudiants de batxillerat o d'universitat). A continuació, trobem les preguntes realitzades i el criteri seguit per incloure-les a l'enquesta, exposades en el mateix ordre que l'enquesta original i classificades segons el tema que tracta cada grup de preguntes:

- **Interés en la política**

- T'interessa la política?
 - Sí
 - No
- On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?
 - No acostumo a informar-me
 - De sentir-ne parlar a la gent
 - Sempre de la mateixa font (un diari, cadena de televisió, ràdio...)
 - De diversos mitjans de comunicació diferents

Aquestes preguntes van destinades principalment a obtenir una idea inicial de la incidència de la política en els joves i del seu interès. En ambdós casos, les opcions contemplen totes les possibilitats de resposta

- Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)
 - Sí
 - No
 - NS/NC
- Si has respós que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?
 - Sí
 - No
 - NS/NC

Relacionades amb les anteriors, pretenen estudiar l'incidència de la participació dels joves en el joc democràtic. La segona pregunta va destinada a analitzar si, en general, els ideals polítics dels joves són constants respecte a un partit, o si en canvi hi ha una variació de la ideologia degut als fets succeïts durant la legislatura. Aquestes dues preguntes també es podrien incloure al 3r bloc, "Participació en la vida política". En ambdós casos, s'ofereix la opció "NS/NC" per tal d'abarcara també als indecisos.

- **Concepció de la política:**

- Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

- Sí
- No
- Si has respòs que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)
 - Tecnocràcia (governants no triats per la ciutadania sinó nomenats per mèrits professionals)
 - Anarquia (absència d'òrgans de govern)
 - Autocràcia (règim totalitari)
 - Democràcia participativa (participació de la ciutadania en totes les decisions)
 - Oligarquía (govern en mans dels rics)
 - Altres
 - NS/NC

Es pretén conèixer la concepció de la democràcia representativa en la joventut, i veure quines formes de govern consideren els enquestats que serien millor. S'ofereix resposta múltiple amb algunes de les principals formes de govern, per veure fins a quin punt tenen en consideració la democràcia representativa com a un bon sistema, així com l'opció d'"Altres" i, en aquest cas, l'opció "NS/NC" per abarcar totes les opcions. Aquesta pregunta dona joc a observar la ideologia política general dels joves.

- Confies en els partits polítics?
 - Sí
 - No
 - No en tots
- Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?
 - Sí
 - No
 - Només en els partits d'extrema dreta i extrema esquerra

Amb aquestes preguntes coneixerem la concepció dels ciutadans respecte als partits polítics, concretament sobre la fiabilitat i la concepció de la ideologia d'aquests respecte la població. En ambdós casos s'ofereix una tercera opció intermitja per evitar caure en extrems oposats, sense opció a un terme mig.

- És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

- Els polítics
 - El món financer (banc, multinacionals, especuladors...)
 - Els dos per igual
 - Tota la societat en general (tots tenim una part de responsabilitat)
 - Altres
- Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país?
(pots marcar més d'una opció)
- La poca qualificació professional dels polítics
 - Una gran classe política corrupta
 - El poc poder real que tenen els nostres polítics en la presa de decisions importants
 - El poc interès dels polítics cap al benestar de la població
 - El problema no és la classe política, sinó el sistema
 - Altres

Amb aquestes preguntes passem a parlar de la visió que tenen els enquestats sobre la problemàtica actual del sistema en dos àmbits: la crisi econòmica i el sistema polític. En el segon cas s'ofereix resposta múltiple per estudiar amb quines d'aquestes afirmacions l'enquestat/da hi està d'acord i amb quines no, així com la opció d'altres per no limitar la resposta.

- **Participació en la política**

- Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?
 - Sí
 - No
- Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?
 - Sí
 - No
- Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?
 - Sí
 - No
 - NS/NC

Aquestes tres preguntes van destinades a estudiar com viuen els joves aquest descontentament general cap al sistema polític, a través de les manifestacions, un dels

principals recursos de la ciutadania per fer-se sentir. Amb la tercera pregunta s'observarà si la situació actual ha provocat una tensió social que pugui arribar a esclatar en violència, o si per contra no arriba a aquest punt. En aquest cas, s'ofereix la opció de NS/NC per aquells que dubten, ja que també és un perfil important a tenir en compte els dubtosos sobre l'aplicació de la violència.

- Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?
 - Sí
 - No
- Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?
 - Sí
 - No

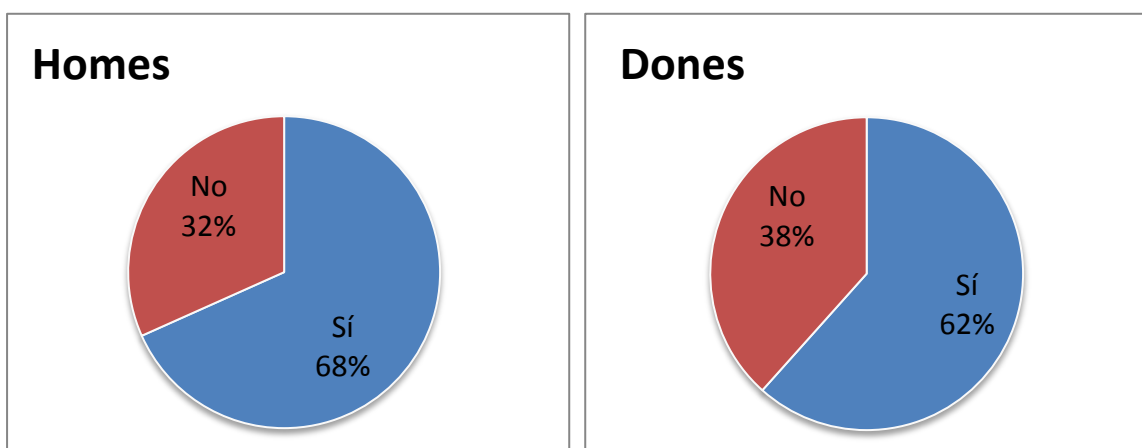
Finalment, es pregunta sobre la relació directe i la implicació de l'enquestat/da en activitats de caràcter social, polític, educatiu, etc., ja que és important saber fins a quin punt arriba la implicació dels joves i comparar aquest nivell de participació amb el nivell de descontentament, per veure fins a quin punt hi ha una activitat per fomentar un canvi.

4.4 Estudi dels resultats

Per poder analitzar els resultats obtinguts a fons d'una forma poc superficial i relacionant les respostes entre sí, hi ha un gran nombre de variables a tenir en compte degut a la quantitat de preguntes i d'opcions de resposta en alguns casos. Per aquest motiu, es seleccionaran exclusivament certs criteris que puguin ser prou interessants i representatius com per extreure'n conclusions.

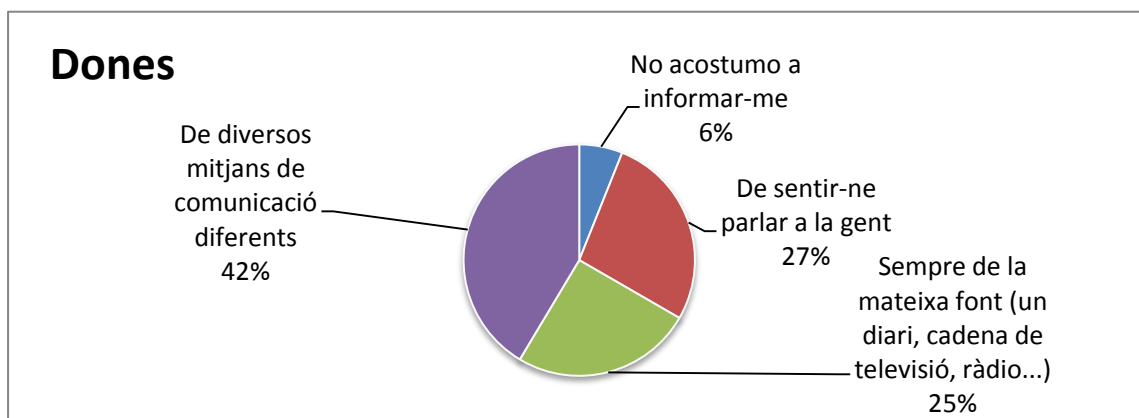
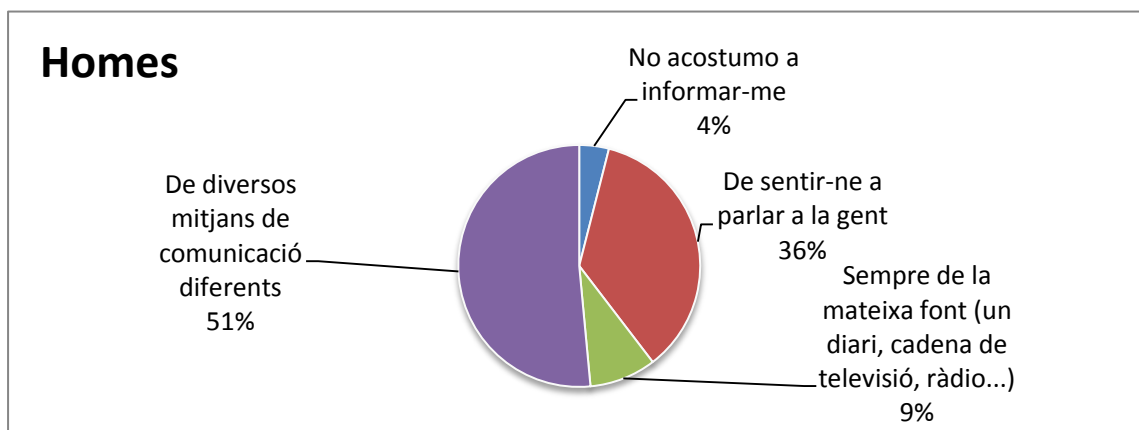
4.4.1 Interès en la política

Pregunta: T'interessa la política?

Tal i com veiem a les gràfiques, el 62% de les dones i el 68% dels homes enquestats estan interessats en la política. És a dir, un 65% de mitja entre els dos gèneres. En aquest cas, no té sentit realitzar una distinció entre els dos gèneres, ja que la diferència és molt reduïda (únicament un 6%). D'una banda, ens pot semblar una xifra força elevada, ja que tot i el descontentament general cap a la política, les dades es troben per sobre de la meitat. Però tot i així, un 65% és una dada realment baixa, ja que la política és un tema que, de forma directa o indirecta, ens afecta a tots, i és molt important que les generacions que pugen siguin conscients i tinguin uns coneixements mínims pel que fa a la vida política. Aquesta representació, però, únicament es pot tenir en compte en el sector estudiat, ja que a Espanya podem trobar un cas totalment oposat, com és el d'Andalusia, on segons l'Informe Social de la Joventut d'Andalusia un 76% dels joves mostren un desinterès per la política, dades obtingudes a través d'un sistema d'enquestes a 3200 joves entre 14 i 30 anys.⁹¹ És lògic que, degut a la situació política actual de Catalunya, on el debat de la relació Catalunya-Espanya està més encès que mai, es mostri un major interès cap a la política.

Pregunta: On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?

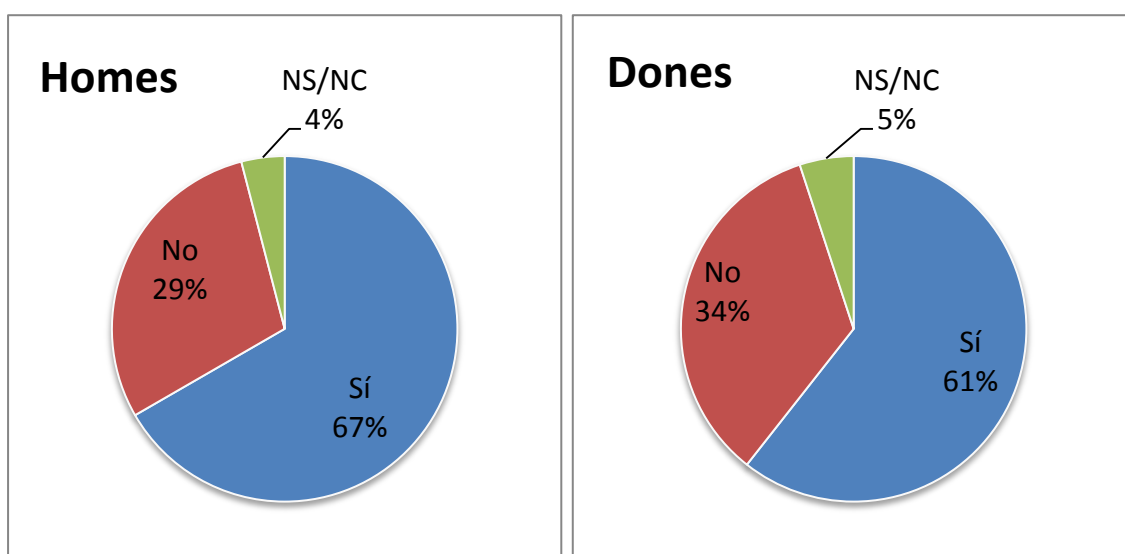
⁹¹ El 76% de los jóvenes andaluces no tiene interés por la política. Cadiznoticias.com, 10/12/12 [en línia]. Disponible a: http://cadiznoticias.com/not/2127/el_76_de_los_jovenes_andaluces_no_tiene_interes_por_la_politica/ [Consulta: 10.12.2012]

En aquesta segona pregunta, primer de tot cal destacar el baix percentatge dels enquestats que no s'informen de la vida política (un 4% dels homes i un 6% de les dones). En la segona opció, un 36% dels homes i un 27% de les dones s'informa únicament a través de sentir-ne a parlar a la gent. Podem veure com aquestes dades es corresponen amb la primera pregunta: mentre que un 35% dels enquestats no s'interessa per la política, el percentatge que representa a aquells que no acostumen a informar-se o que s'informen per sentir-ne parlar a la gent correspon a un 36,5%, és a dir, un percentatge molt proper a les dades obtingudes en la primera.

Pel que fa a les dues següents opcions, un 9% dels homes i un 25% de les dones s'informen a través d'un únic mitjà de comunicació. En aquest cas observem una diferència percentual considerable. Finalment, pel que fa a aquells que s'informen de diversos mitjans representen un 51% dels homes i un 42% de les dones, i per tant, un 46,5% dels enquestats.

Aquesta pregunta és interessant per veure com s'informa de la política la joventut. Podem veure clarament com aproximadament la meitat dels enquestats fa servir diversos mitjans de comunicació. Aquest és un fet important, ja que com hem vist a l'apartat "3.4 Els mitjans de comunicació", moltes vegades la informació que ens transmeten els mitjans, fins i tot aquells públics, pot veure's influenciada pels òrgans de poder, i per tant és un factor important contrastar informació.

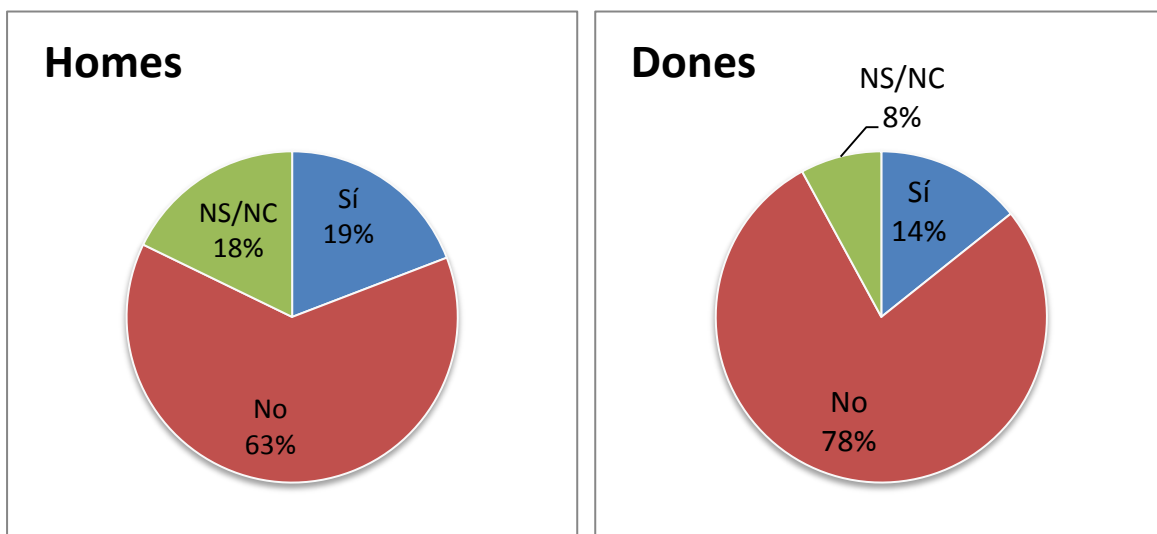
Pregunta: Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)

Tal i com es pot veure, un 67% dels homes i un 61% de les dones han votat o haurien anat a votar a les darreres eleccions generals. De nou, són dades que coincideixen amb la pregunta inicial. D'altra banda, un 34% dels homes i un 29% de les dones no han anat o no haurien anat a votar, i un 5% i un 4% respectivament no saben si haurien anat a votar. Si comparem aquestes dades amb l'índex de participació de les eleccions a les Corts generals del 2011, amb un 71,69% de participació⁹², veiem que són dades molt properes a les obtingudes a l'enquesta. També coincideixen amb les dades de participació de les eleccions a les Corts catalanes del 2012, amb un índex de participació del 69,56%.⁹³

Per tant, de nou podem arribar a les mateixes conclusions que a la primera pregunta: tot i el descontentament cap a la política, l'índex de participació es troba força per sobre dels darrers anys, i així es transmet en el cas dels joves, sector en el qual segons les dades obtingudes el percentatge només disminueix tres punts.

Pregunta: Si has respós que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?

En aquest cas és interessant fer una distinció de gènere, degut a que hi ha una major diferència en els resultats. D'una banda, un 19% dels homes i un 14% de les dones canviaria el vot si pogués, i per tant un 16,5% que van votar o haurien votat, en el darrer any han canviat la seva opinió degut a la tasca del govern central. És important estudiar la incidència d'aquest fenomen, ja que en general, si una democràcia funciona correctament, i per tant, els partits

⁹² *Elecciones generales 2011*. Elecciones.mir.es, 21/11/11 [en línia]. Disponible a: <http://elecciones.mir.es/resultadosgenerales2011/99CG/DCG99999TO_L1.htm> [Consulta: 26.10.2012]

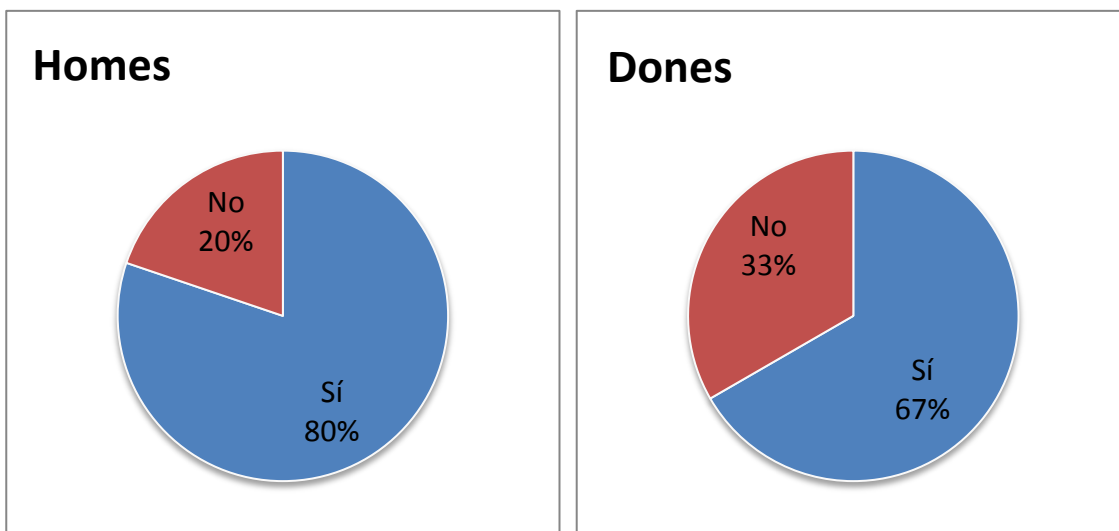
⁹³ *Elecciones catalanas 2012*. Rtve.es, 26/11/12 [en línia]. Disponible a: <<http://resultados-elecciones.rtve.es/catalanas/>> [Consulta: 11/12/12]

polítics, és normal parlar d'una constància pel que fa a la representació de cada partit en un curt termini, ja que si són fidels al seu programa i a les propostes que la població ha triat, no hi ha un motiu de pes que pugui fer caure o pujar de forma exagerada el nombre de vots que rep un partit d'una legislatura a una altra (a excepció de successos i casos excepcionals). Però com ja es deia a l'apartat "3.2 Els partits polítics: funcionament i llibertat política", el bipartidisme és un fenomen constant al funcionament de la política espanyola. Si bé en les darreres eleccions generals, un dels principals motius de la victòria del PP va ser la situació de crisi en la que va caure Espanya durant el govern del PSOE, donant-li uns 11 milions de vots al PP aproximadament, actualment les crítiques i el descontentament cap a les reformes i iniciatives preses pel PP han augmentat dràsticament, especialment amb mesures com la reforma laboral. Tot i així, cal considerar que massa fidelitat a un partit polític pot acabar resultant negatiu per la democràcia, ja que si ens mantenim sempre fidels a un partit i no el castiguem quan no hi estem d'acord, no pot haver-hi una acció democràtica adequada.

Tot i així, les enquestes únicament mostren un 16,5% que canviaria el seu vot si pogués actualment, enfront d'un 63% d'homes i un 78% de dones que no ho farien, i un 18% d'homes i un 8% de dones que no ho saben. Per tant, en la majoria de casos es té una ideologia política més o menys constant, o si més no una constància

4.4.2 Concepció de la política

Pregunta: Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

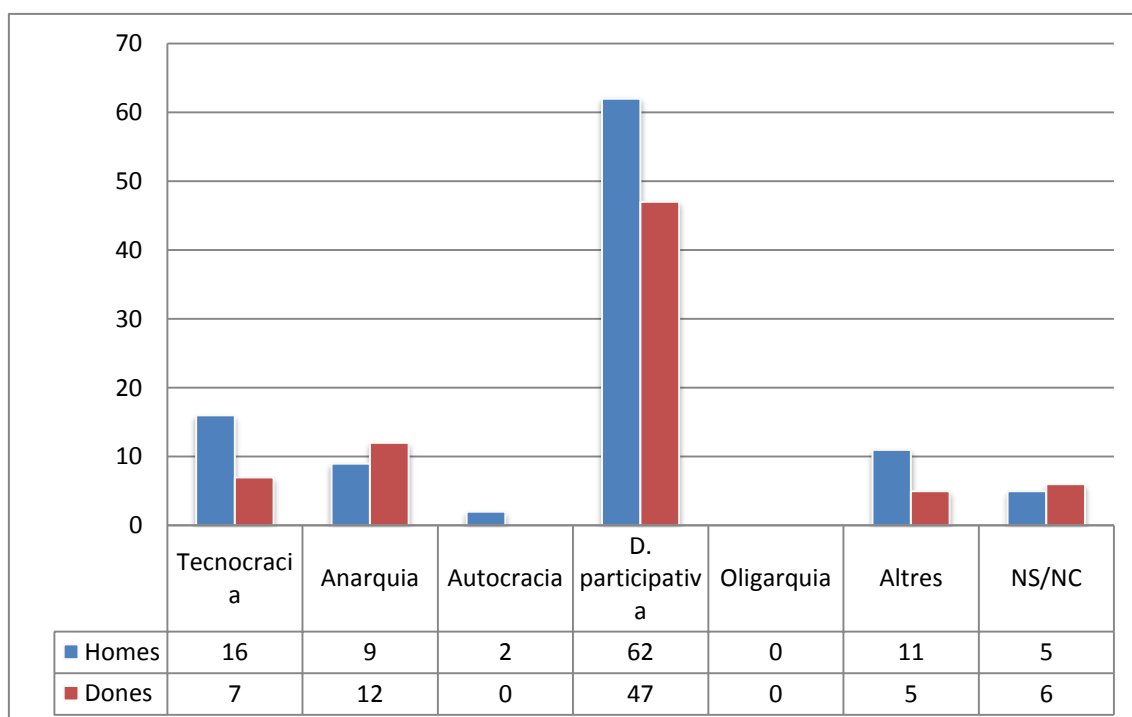

Aquesta primera pregunta serveix d'introducció al segon tema a tractar a l'enquesta: la concepció que tenen els enquestats sobre la política. Les dades són força clares: un 80%

d'homes i un 67% de dones consideren que hi ha com a mínim un sistema alternatiu de govern millor a la democràcia parlamentària, sistema de govern de l'Estat espanyol. Caldrà veure més endavant amb la resta de preguntes, si aquesta diferència percentual de 13 punts entre gèneres és realment significativa, observant si en la resta de preguntes sobre el descontentament es compleix aquesta diferència entre homes i dones pel que fa al nivell d'aquest.

Per tant, un 73,5% de la població no està satisfeta amb el model polític espanyol, xifres clarament molt elevades (i, curiosament, és una xifra superior a la d'interessats en la política, un 65%, cosa que suposa que fins i tot aquells que no estan interessats no estan contents amb el sistema polític d'Espanya). De nou, aquestes xifres s'equiparen amb els resultats d'estudis realitzats, en aquest cas a nivell estatal i obtinguts pel Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS). Segons els seus estudis, un 67,5% dels enquestats està poc o gens satisfet amb el funcionament de la democràcia espanyola⁹⁴. Les dades obtingudes en l'estudi d'aquest treball, per tant, es troba 6 punts per sobre, una dada que tot i que no és del tot significativa, és pot interpretar com una superioritat d'aquest inconformisme amb el sistema en els joves.

Pregunta: Si has respòs que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)

⁹⁴ El 67% de los españoles están insatisfechos con la democracia y más del 50%, con la Constitución. 20minutos.es, 5/12/12 [en línea]. Disponible a: <http://www.20minutos.es/noticia/1668520/0/barometro/cis/democracia/> [Consulta: 5.12.2012]

Primer de tot, cal tenir en compte que aquesta pregunta, en oferir opció múltiple, no s'haurà d'analitzar de la mateixa forma. Cada opció possible es pot considerar com una pregunta independent sobre cada sistema de govern, preguntant si es tractaria d'una forma de govern millor o pitjor que la democràcia representativa, i a més cal contemplar la possibilitat de diverses respostes. Tanmateix, cal tenir en compte que únicament l'han respòs aquells que a la pregunta anterior han respòs "Sí", que suposen un total de 81 homes i 64 dones (i per tant, caldrà calcular els percentatges resposta per resposta i sobre aquest total).

Primer de tot, cal analitzar l'opció guanyadora: la **democràcia participativa**. Tant en els homes com en les dones (un 76,5% i un 73,5%, respectivament), es tracta amb diferència de la opció guanyadora. Per tant, un 75% considera que la democràcia participativa és una millor opció, enfront d'un 25% que considera que no ho és. Clarament, es tracta d'una majoria. Com ja s'ha dit, una de les principals demandes de la població és la participació directa de la ciutadania en la presa de decisions del govern. En aquest sentit, no hi ha dubte que la democràcia participativa és la forma de govern més adequada. Però, fins a quin punt pot ser una bona opció cedir a la població tota capacitat de decisió? Seria molt difícil, per exemple, en temps de crisi, prendre mesures que tot i que no agradessin a la majoria de la població fossin necessàries. Tal i com deia Aristòtil (filòsof grec del s. IV aC, deixeble de Plató), perquè un govern sigui bo és fonamental les intencions dels governants. Si els governants busquen únicament el bé propi, i no es preocupen pel bé comú, no es tractarà d'un bon govern. Aquest és un dels perills d'aquest tipus de democràcia: en la presa de decisions, la majoria prendria mesures pensant en el bé individual, no en el bé comú. I moltes vegades aquest criteri acaba provocant lleis injustes i mesures poc beneficioses per la societat en general. En definitiva: perquè una democràcia participativa funcioni, cal una societat madura. Tot i així, està clar que en general es considera com la millor alternativa de govern.

L'ordre de la resta d'alternatives no queda del tot clara, i no és prou significativa com per ordenar-les. Pel que fa a la **tecnocràcia**, la defensen un 20% dels homes i un 11% de les dones, i per tant un 16% dels que creuen que hi ha una millor opció a la democràcia parlamentària consideren que la tecnocràcia seria una bona opció. És molt interessant veure que, tot i que la principal queixa de la població, i especialment de la joventut, sigui la poca participació del ciutadà en la presa de decisions, hi hagi un percentatge a tenir en compte que opti per un model de govern que precisament ha estat focus de moltes crítiques per la falta de democràcia, ja que els tecnòcrates són triats per mèrits professionals i no per la població, i en alguns casos, com és el cas de Grècia, són imposats per institucions superiors, i ni tan sols pel propi Estat. Potser aquesta forma de model resulta "atractiva" a alguns ja que els governants

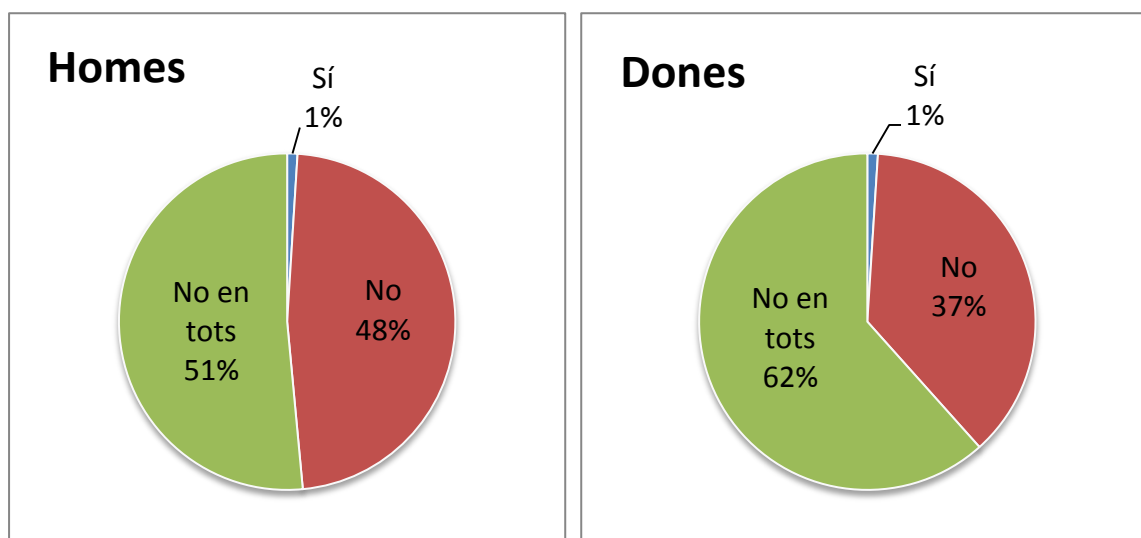
són gent realment preparada professionalment i nomenada per mèrits propis. Però s'ha de tenir en compte que, per molt que es tracti de figures suposadament "imparcials", és realment possible que una persona exerceixi una tasca de govern sense decantar-se en la presa de decisions per la seva ideologia? Clarament això és impossible, ja que a l'hora de governar un país es poden seguir un tipus d'ideologies, més de dretes o més d'esquerreres, i la ideologia d'aquests tecnòcrates tard o d'hora es veuran reflectides en la seva tasca de govern. Per tant, una de les suposades avantatges d'aquest sistema realment no és eficaç.

L'**anarquia** també té una petita representació a tenir en compte, amb un 11% dels homes i un 19% de les dones que consideren que hi ha alguna alternativa (i per tant, un 15% dels que han respòs la pregunta, molt proper a la tecnocràcia). Sens dubte el moviment anarquista sempre ha arrelat fort en alguns sectors de la joventut. Cal entendre, però, fins a quin punt l'absència d'òrgans de govern pot ser un bon règim, ja que si la societat no està preparada ni té un nivell de maduresa suficient per tenir una democràcia participativa, probablement serà encara més complicat combinar l'absència d'òrgans de govern amb una societat estable i que funcioni adequadament.

El següent punt a analitzar és força interessant. Una de les opcions alternatives que es proposaven a la democràcia és l'**autocràcia**, un règim totalitari amb un únic cap de govern, i per tant, l'antítesi de la democràcia. En canvi, ha obtingut una representació d'un 2,5% en els homes que creuen en una alternativa a la democràcia representativa. Aquestes dues enquestes van ser recollides per escrit (figuren a l'annexe) i a dos nois de la Universitat Pompeu Fabra pertanyents al mateix grup. És interessant apuntar aquesta dada per verificar la veracitat d'aquesta opinió. Tot i que suposi una representació molt baixa (un 1% de 200 enquestats) és important analitzar que hi ha un sector molt reduït en la població, i en aquest cas en la joventut, que defensaria un règim totalitari per sobre d'una democràcia. És important tenir en compte la presència d'aquest tipus d'ideologies en la societat, i més en un país amb una història tant recent com és la d'Espanya, on fins fa 40 anys hi havia una dictadura que va donar unes dures condicions de vida a tots els habitants espanyols, i en especial a Catalunya. A més, com veiem a l'enquesta, aquesta representació únicament es troba present en el gènere masculí.

Finalment, cap dels enquestats ha optat per una **oligarquia**, un règim controlat per les élits econòmiques. Pel que fa a l'opció "Altres" (un 13,5% en els homes i un 8% en les dones), alguns dels enquestats han complementat les opcions amb el comunisme, en defensa d'un àmbit de vida col·lectiva especialitzant-se en una divisió de la feina i dels diners. Únicament un 6% dels homes i un 9% de les dones dubten i han triat l'opció "NS/NC".

Pregunta: Confies en els partits polítics?

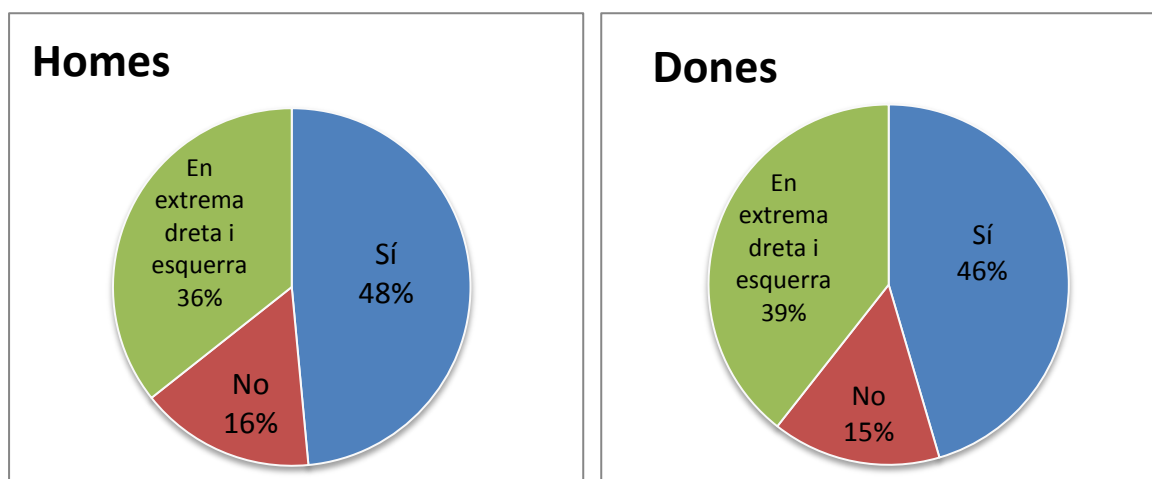

Aquesta pregunta és potser una de les més representatives del trencament de la relació entre la política i els joves. Únicament un 1% dels enquestats ha respòs que sí confia en els partits polítics, enfront d'un 48% dels homes i un 37% de les dones que no confien en ells, i un 51% dels homes i un 62% de les dones que no confien en tots els partits. És a dir: pràcticament cap dels joves confia en tots els partits polítics, un 42,5% no en confia, i un 56,5% confia només en alguns. Aquestes dades són més que alarmants.

Si bé podem estar o no estar conformes amb la ideologia d'un partit polític, és imprescindible que per un bon funcionament de la democràcia tots els partits candidats a la presidència funcionin amb transparència i transmetin confiança als ciutadans. Si això falla, en conseqüència la democràcia falla, perquè la ciutadania no pot exercir el seu paper de la forma adequada si no es sent representada per aquells que han d'exercir aquesta funció de representació. Segons estudis realitzats pel CIS, les dades obtingudes en aquesta enquesta s'apropen molt a les seves dades. En puntuar del 0 al 10 la confiança de l'enquestat envers als partits polítics, un 69,85% dels enquestats dóna un suspens a la confiança cap a aquests, i únicament un 5,5% dóna una nota de 7 o superior, amb una mitja de 3,19 de puntuació, i per tant un suspès molt per sota de l'aprovat.⁹⁵ Aquestes són dades, de nou, més que preocupants, i haurien de servir als partits polític per replantejar-se el seu funcionament i la seva transparència de cara a la població. Si no hi ha confiança en els partits polítics, els quals ens han de representar, no pot funcionar una democràcia parlamentària.

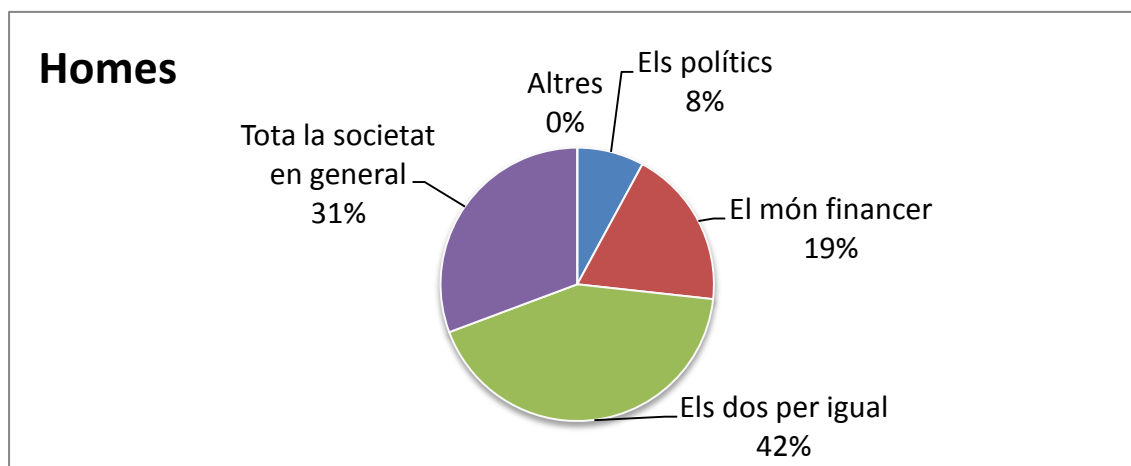
⁹⁵ *Ética pública y corrupción*. CIS.es, desembre 2009 [en línia]. Disponible a: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2820_2839/2826/es2826.pdf [Consulta: 12.12.2012]

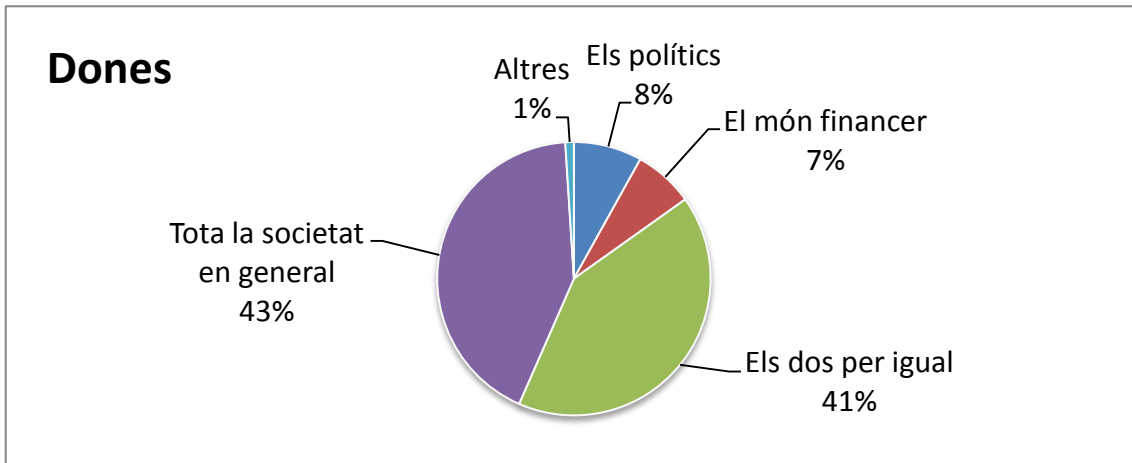
Pregunta: Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?

Tal i com veiem, un 47% dels enquestats (48% dels homes i 46% de les dones) creuen que realment existeix una diferència entre la dreta i l'esquerra política. Un 15,5% (16% dels homes i 15% de les dones) opina que no existeix tal diferència, i un 37,5% (36% dels homes i 39% de les dones) creu que aquesta diferència únicament existeix en els partits d'extrema dreta i esquerra. Aquesta pregunta està estretament vinculada amb l'apartat "3.5 El govern, un òrgan incomplidor?", ja que precisament són les tasques del govern les que fan variar l'opinió de la gent. Si observem els programes electorals amb deteniment dels partits polítics, generalment sí que es pot fer una classificació d'ideologies segons dreta o esquerra (atenent-nos, per exemple, a la definició de Norberto Nobbio, que figura a l'apartat "1.4 Els partits polítics"). Però l'incompliment dels programes electorals i les mesures preses pels darrers governs han provocat un important desequilibri en aquesta classificació d'ideologies, ja que com veiem als resultats amb prou feines la meitat dels enquestats creuen en aquesta diferència real entre partits d'esquerra i partits de dreta.

Pregunta: És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

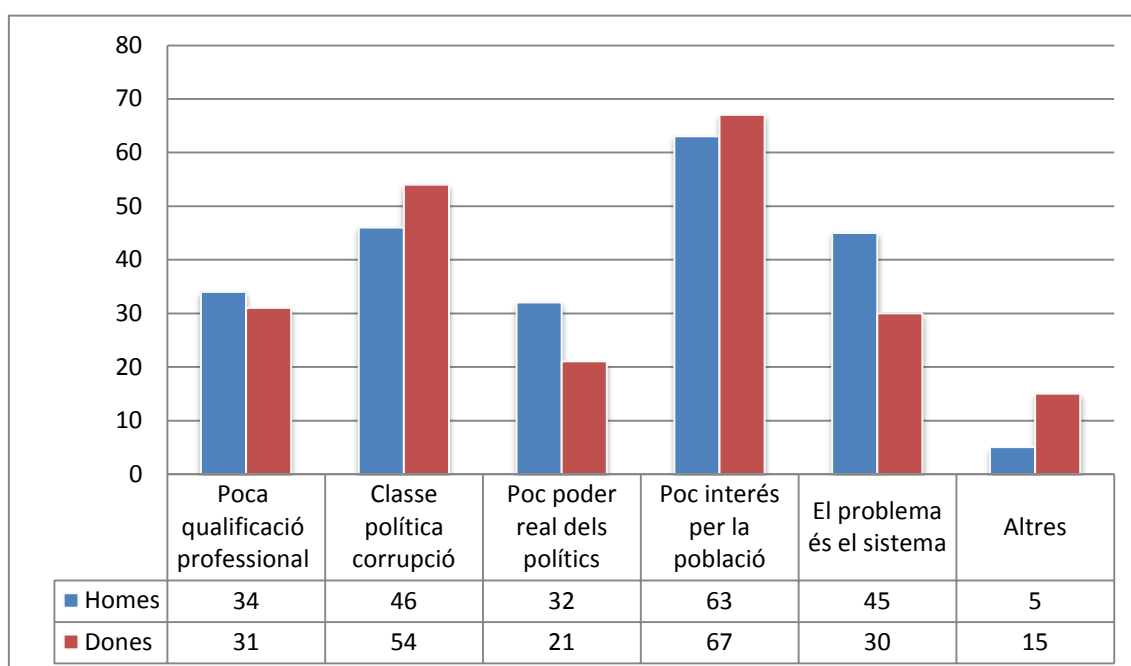

Recordem que en aquesta pregunta, tot i la varietat d'opcions de resposta, únicament es dóna opció a respondre'n per una, ja que cada resposta exclou totes les altres. Les tres primeres opcions estan especialment relacionades: un 8% dels enquestats, amb la mateixa incidència en ambdós gèneres, creu que els polítics són els exclusius responsables de la crisi econòmica i social de l'Estat; un 13% (19% homes i 7% dones) creu que ho és el món financer, i per tant els bancs, multinacionals, especuladors, etc.; i un 41,5% (42% homes i 41% dones) considera que tant polítics com banquers ho són de la mateixa forma. És a dir, que aproximadament la meitat dels enquestats considera que els polítics estan vinculats (total o parcialment) amb la crisi, tant econòmica com social (i per tant, política).

En contra, però, és interessant veure que un 37% dels enquestats (31% homes i 43% dones) considera que la situació econòmica i política de l'Estat és responsabilitat de tota la societat en general, i per tant considera que els ciutadans en som en part responsables. És interessant veure que, d'aquells que a la pregunta sobre alternatives de govern a la democràcia representativa han optat per una democràcia parlamentària, un 51,4% han respòs que tota la societat en general tenim una part de responsabilitat. És a dir, que d'una banda, creuen que la millor alternativa de poder és la participació directa de la ciutadania en la presa de decisions, mentre que d'altra banda consideren que tota la societat, i per tant tota la ciutadania en general som responsables de la situació econòmica i social actual. Com pot ser que es doni aquesta contradicció? És possible que, en molts casos, la ciutadania cregui que una democràcia participativa és una solució viable i encertada, ja que totes les causes prèviament esmentades fan que la ciutadania desitji desesperadament major poder en la presa de decisions. Però claudria estudiar fins a quin punt aquesta seria una bona alternativa. Aquí, doncs, torna a aparèixer el problema d'on establir els límits entre el poder de decisió en mans de la ciutadania i el poder de decisió en mans dels representants del govern.

Pregunta: Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país? (pots marcar més d'una opció)

De nou, el mètode d'estudi d'aquesta pregunta és diferent a la resta, degut a la opció de múltiple resposta, i per tant cada opció es valorarà per separat respecte els 200 enquestats. Pel que fa a la primera opció, un 32,5% dels enquestats (34% homes i 31% dones) consideren que la classe política no està qualificada professionalment per exercir la funció de governar, i que per tant això suposa un greu problema pel funcionament de la democràcia.

Pel que fa a la corrupció, les dades també són interessants. Un 50% dels enquestats (46% homes i 54% dones) considera que hi ha una gran classe política corrupta que dificulta el funcionament de la democràcia, dada que es troba força per sota de les dades obtingudes pel CIS, segons el qual un 79,2% dels enquestats consideren molt o bastant extesa la corrupció entre els polítics.⁹⁶

Tal i com hem vist a l'apartat "3.9 La globalització: una amenaça per la democràcia", el poder dels polítics de l'Estat Espanyol queda molt limitat degut a organismes superiors com la UE o la ONU. Tot i així, de les 5 opcions proposades la limitació de poder és la menys seleccionada, amb un 26,5% (32% homes i 21% dones).

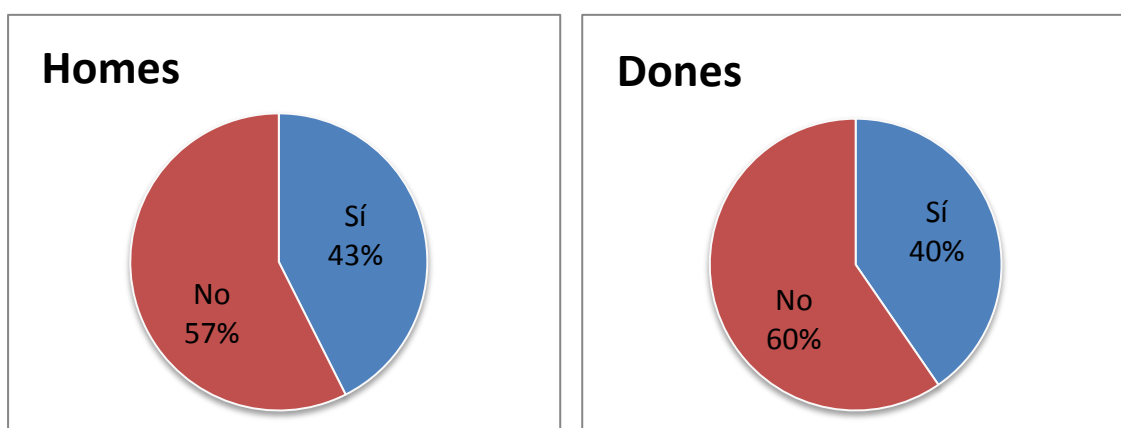
⁹⁶ *Ética pública y corrupción*. CIS.es, desembre 2009 [en línia]. Disponible a: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2820_2839/2826/es2826.pdf [Consulta: 12.12.2012]

En canvi, el poc interès que senten els polítics cap al benestar de la població és l'opció més seleccionada, i per tant una majoria dels enquestats creuen que els polítics únicament busquen el benefici propi i no el benefici comú. Un 65% dels enquestats considera que aquest és un dels principals problemes polítics d'Espanya (63% homes i 67% dones). En aquest cas, les dades obtingudes s'apropen força a les obtingudes pel CIS, segons el qual un 76% considera que els polítics busquen l'interès personal i no el bé comú⁹⁷. Per tant, una gran majoria de la població considera que el nostre govern té precisament el problema del qual parlava Aristòtil: un govern ocupat per persones que busquen el bé individual i no el bé comú.

Finalment, la darrera opció a estudiar és considerar que el problema no es tracta de la classe política en sí, sinó del sistema polític, que representa un 37,5% dels enquestats (45% homes i 30% dones). Tot i el 73,5% dels enquestats que consideraven que hi havia formes millors de govern que la democràcia representativa, únicament el 37,5% creu que el principal problema és el sistema. Per tant, podem arribar a una conclusió important: no es tracta que la democràcia representativa sigui considerat un sistema de govern dolent o ineficaç. El problema és que aquest model de democràcia no funciona com hauria de funcionar (corrupció, interessos propis...), i això fa que la gent opti per una forma de govern alternativa. Probablement, si la democràcia representativa funcionés correctament, no hi hauria aquesta necessitat d'accedir a formes de democràcia molt més participatives. En aquest sentit, cal aludir a Isaac Gonzàlez, qui ja comentava a l'entrevista que el que cal és una gestió transparent del govern, i només si llavors la població demana formes de participació, que es donguin per assolir una participació més directa.

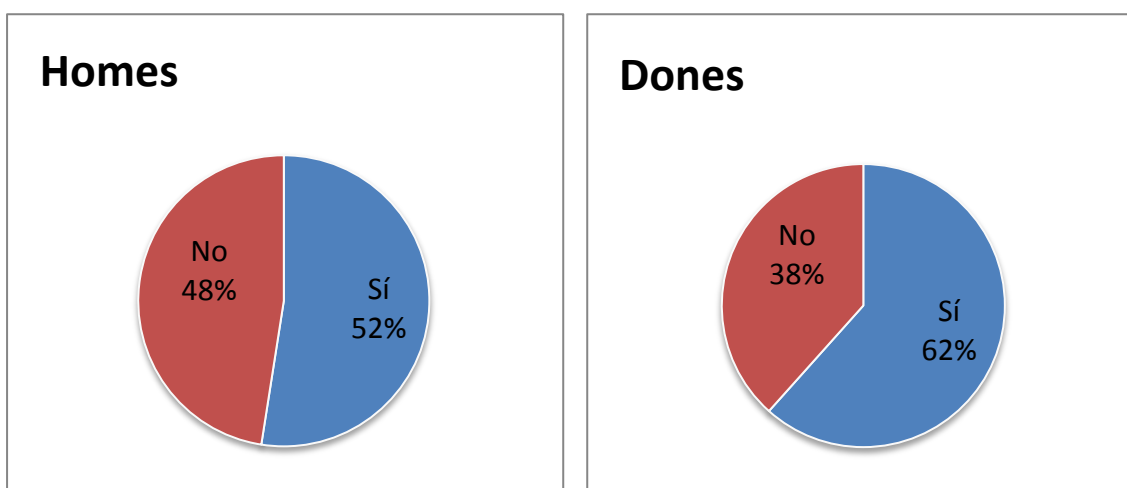
4.4.3 Participació en la política

Pregunta: Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?

⁹⁷ *Ética pública y corrupción*. CIS.es, desembre 2009 [en línia]. Disponible a: http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2820_2839/2826/es2826.pdf [Consulta: 12.12.2012]

Pregunta: Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?

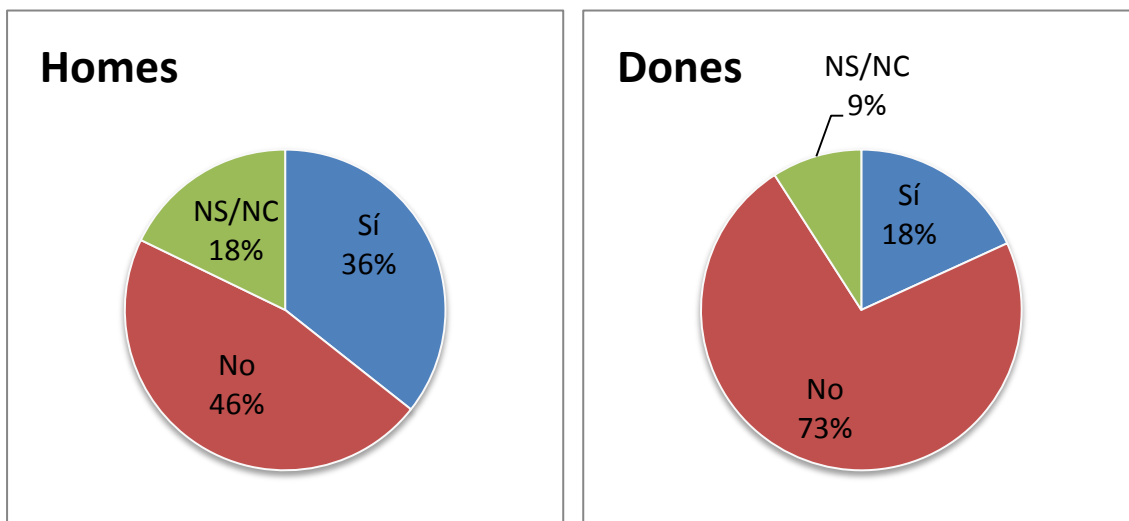

Aquestes dues preguntes ens permeten parlar d'una de les formes de la ciutadania per fer-se sentir i per participar en l'activitat democràtica: les manifestacions. Segons les dades obtingudes, un 41,5% dels enquestats (43% homes i 40% dones) han participat alguna vegada en alguna manifestació contra el govern, enfront del 58,5% restant que no ha participat mai. Pel que fa a la segona pregunta, hi ha una majoria d'un 57% (52% homes i 62% dones) que considera que les manifestacions no serveixen realment per aconseguir canvis.

És interessant estudiar la combinació de variables entre aquestes dues preguntes. Especialment, per exemple, si observem si aquells que han respòs "Sí" a la pregunta "Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?" participen o han participat alguna vegada en algun acte de protesta, un 53,5% no han participat mai en una manifestació tot i considerar que són útils per canviar la societat. En aquest sentit, es diu molt pel que fa a la voluntat de participar i de lluitar per aconseguir un canvi. Si realment es volen assolir canvis, el que cal és una voluntat de treball per part de la ciutadania, una societat predisposada a emprendre un camí productiu. I si concretament, ens fixem en aquells que també han respòs "Sí" a la pregunta "Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?", una xifra molt propera (un 47,5% dels enquestats⁹⁸) no han participat mai en una manifestació. En aquest sentit cal una reflexió sobre, tal i com deia l'Isaac Gonzàlez, una societat que critica fàcilment però que no mostra predisposició i voluntat de lluitar per assolir els canvis que desitja. Si tot el que fem els ciutadans per aconseguir un canvi es critica sense participar en iniciatives que creiem productives, mai aconseguirem un canvi real, o com a mínim, un inici d'un canvi.

⁹⁸ Fulls de dades d'informació dels resultats segons variables a l'annex.

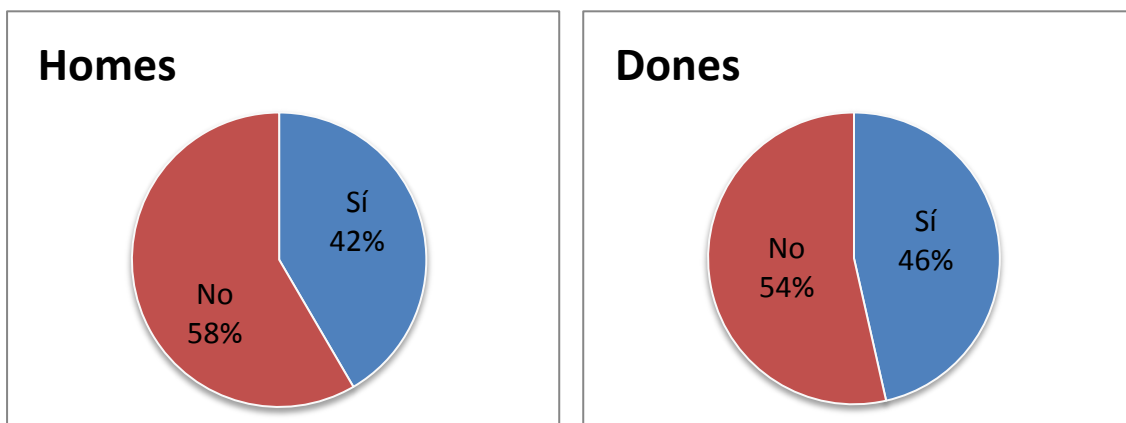
Pregunta: Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?

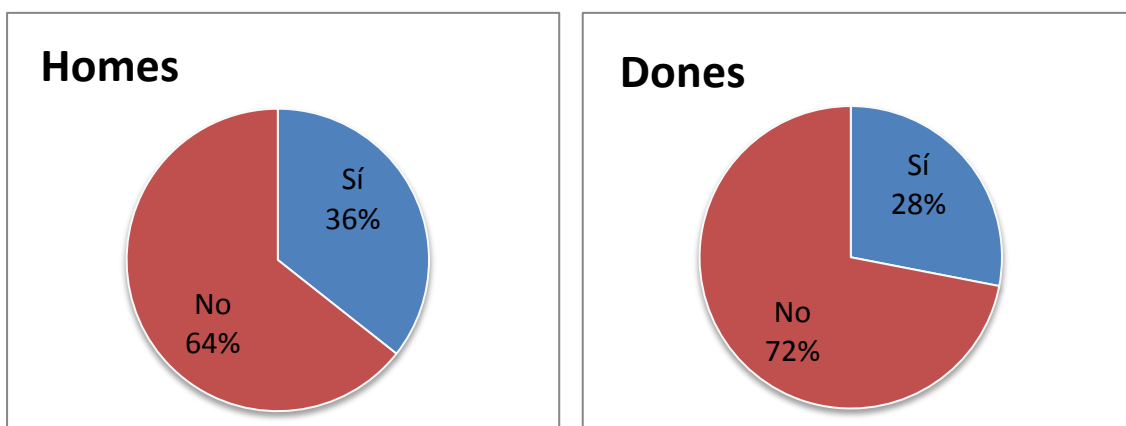
En aquest cas, de nou la distinció de gèneres és molt interessant. En el cas dels homes, un 36% es mostra a favor de la violència per aconseguir un canvi social, un 46% creu que no està justificada, i un 18% es declaren dubtosos en quant a l'ús de la violència (en aquesta pregunta es dóna la opció de "NS/NC" ja que és interessant tenir en compte aquells que dubten i que, per tant, potser podrien arribar a veure justificada la violència). Pel que fa a les dones, únicament el 18% (la meitat que els homes) es mostra a favor de l'ús de la violència, enfront un 73% declarat en contra, i només un 9% que es declara en dubte. Per tant, en el cas de les dones, el sí a l'ús de la violència és força reduït, tot i que un 18% encara és un gruix d'enquestats importants. I en el cas dels homes, encara més.

Per tant, podem concloure que un 27% dels enquestats, i per tant un de cada quatre aproximadament, considera que la violència pot estar justificada si amb aquesta s'arriba a un canvi social. Aquesta és una ideologia molt perillosa que, desgraciadament, cada vegada arrela de forma més intensa en la societat. Es té la idea que la violència és necessària, ja que si no es fa servir, no se'ns escolta i per tant no s'arriba enlloc. Però realment és necessària? No hi ha alternatives? Si bé grans moviments revolucionaris (com, el cas més exemplificador, la Revolució Francesa de 1789) han estat protagonitzats per una revolució violenta, s'han aconseguit grans canvis mitjançant revolucions que no han fet servir la violència, com un dels casos més coneguts, el moviment pels drets civils als Estats Units, en la lluita pels drets dels negres liderada per Martin Luther King. Tot i així, la realitat social és aquesta: hi ha un sector representatiu dels joves disposat a arribar a la violència. I en una situació en la que tota la població està indignada i farta de la situació política i econòmica del país, la presència d'aquest sector és una perillosa bomba que pot estallar en qualsevol moment.

Pregunta: Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?

Pregunta: Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?

Pel que fa a la primera pregunta, veiem que un 44% dels enquestats (42% homes i 46% dones) participa en algun tipus d'entitat o associació. Però si ens fixem en la predisposició a accedir a un càrrec polític si això suposés una facilitat per aconseguir un canvi, veiem que el percentatge baixa força, únicament amb un 32% dels enquestats (36% homes i 28% dones). És interessant veure, per tant, que de nou ens trobem amb el problema de la participació i la voluntat de treball per aconseguir els canvis desitjats. Si quan parlavem de participar en una manifestació ja observàvem un percentatge no suficientment alt si considerem tots els que han respòs que sí és una forma útil (un 46,5%), quan es tracta d'una forma de participació més compromesa i que requereix un esforç més gran, trobem encara un percentatge més baix (un 32%). Cal valorar que d'una banda es tracta d'un de cada tres dels enquestats, que és una xifra respectable. Però, si considerem que tots aquests representen un sector descontent i desitjós d'un canvi en el sistema, cal observar que ni la meitat és capaç de participar de forma activa per assolir-lo.

Sens dubte, el descontentament és clar, i la voluntat d'un canvi, ja sigui de sistema o un canvi en el propi sistema, és majoritaria, i en el cas dels joves es veu reflectida a nivells molt alts. I tot i que, actualment, la participació en iniciatives per fomentar un canvi ha pujat, encara s'observa com ja dèiem un índex baix de participació real i productiva que permeti assolir aquest canvi desitjat. I mentre no hi hagi una alta capacitat de treball i voluntat de lluitar de forma productiva per assolir el que es demana, no es podrà arribar a un canvi real de la política espanyola.

Conclusions finals

A mesura que s'ha desenvolupat el treball (especialment en els apartats 3 i 4), s'han desenvolupat les conclusions de cadascún dels apartats i les principals idees que se'n poden extreure. A continuació, però, faré un breu resum de les conclusions generals, afegint el meu propi punt de vista en alguns casos.

Un cop finalitzat el treball, he pogut satisfer els objectius que em proposava per a cada apartat. Primerament, he pogut assolir uns coneixements teòrics sobre la democràcia com a sistema polític, i més endavant sobre la democràcia espanyola, que m'han permès establir una base introductòria molt útil per desenvolupar els següents dos apartats: primer de tot, per analitzar a fons el funcionament de la democràcia pas a pas en diferents sectors, i observar les grans mancances democràtiques en molts sectors de la vida política espanyola; i seguidament per observar les conseqüències d'aquests problemes en la vida política entre els joves mitjançant l'estudi de les 200 enquestes realitzades.

A nivell personal, haig de confessar que les impressions inicials que tenia respecte al sistema polític espanyol, i per tant a la democràcia espanyola, eren bastant optimistes, però a mesura que ha anat avançant el treball la meua visió en aquest sentit ha canviat dràsticament. El motiu és el següent: quan em vaig proposar plantejar-me si la nostra era o no una democràcia real, era conscient que, en molts sentits, l'estructura i funcionament d'aquest sistema tenia errors que calia posar en evidència i calia estudiar profundament, però realment considerava que la democràcia, a grans trets, sí que funcionava, i que en molts casos el discurs de "democràcia real ja!" estava buit d'argumentacions reals. Però amb la recerca bibliogràfica, la lectura d'articles periodístics, el visionat de diverses conferències relacionades amb el tema, i degut a altres fonts d'informació vàries, actualment sóc incapaç d'afirmar que funcionem amb un sistema democràtic transparent i real.

Sens dubte, un cop finalitzat aquest treball, només puc respondre amb un rotund "no" a la pregunta "és la nostra una democràcia real?". Tot i que aparentment es tracta clarament d'un sistema democràtic, trobem greus mancances de democràcia en molts àmbits del seu funcionament, com és el cas d'un sistema d'escrutini dubtosament just. Però per què no funciona aquesta democràcia com hauria de funcionar? Un cop acabat el treball agraeixo també haver obtingut una visió més àmplia que em permeti respondre a aquesta pregunta. Generalment, podem respondre que aquesta falta de democràcia es deu a quatre factors.

Primerament, i estic segur que aquest és el punt que més suport rebria, la culpa resideix en el propi govern. La classe política, i especialment els alts càrrecs polítics, haurien de

cenyir-se als principis democràtics, no intervenir en cap dels aspectes que no sigui competència del propi govern, i actuar en favor d'una democràcia clara i transparent. Però constantment hem vist casos en els quals això no es produeix: pressions exercides pel propi govern en el poder judicial, casos de corrupció econòmica escandalosos, incompliments del programa electoral, un sistema de finançament i jerarquització de partits polítics que no afavoreix el correcte desenvolupament de la democràcia... Factors i més factors que únicament resideixen en mans del govern però que no mostren indicis de ser canviats.

En segon lloc, podem parlar del poder i la influència dels mitjans de comunicació. És un perill la manipulació que pot arribar a tenir un mitjà de comunicació i com una televisió pública pot arribar a ser influenciada i intervinguda pel propi govern, fins al punt que els propis treballadors es queixin de la falta d'imparcialitat. És indispensable per al bon funcionament de la democràcia i per a la llibertat d'opinions uns mitjans de comunicació imparcials. I ja que les cadenes privades no han de perquè estar obligades a ser-ho, el més lògic seria que la televisió pública, ja sigui de l'Estat espanyol o de Catalunya, ofereixi informació de forma equitativa, sense donar privilegis a cap partit polític.

En tercer lloc, i un punt important a tractar ja que, a diferència del primer factor, en aquest molta gent podria estar en desacord, cal dir que els propis ciutadans pequem en contra del bon funcionament de la democràcia. Tot i que és freqüent la queixa del limitat poder que tenim els ciutadans, és indispensable que en aquelles oportunitats en les que podem participar de forma activa en la democràcia, actuem de la forma adequada. Per aconseguir això, cal una població educada i madura, preparada per participar en la vida política. Si quan se'ns dóna l'oportunitat de castigar a un polític corrupte (per exemple no votant-lo a les eleccions) la població no actua en conseqüència, estem perdent tot el poder que podem exercir. És indispensable, doncs, que per aconseguir un Estat democràtic, la ciutadania es comprometi amb la vida política, i encara més important, que estigui preparada per fer-ho.

En aquest sentit, seria interessant plantejar una nova continuació a aquest treball de recerca, que estudiés de quina manera pot l'educació influir en la preparació de la ciutadania per apropar-los a la vida política. Actualment, especialment en les generacions més joves i a nivell de tot l'Estat espanyol, no hi ha una preparació a les escoles que apropi als alumnes a la política. Moltes vegades, tampoc es fomenta la creació d'individus amb capacitat d'anàlisi i de crítica. I això són factors que contribueixen a empitjorar el sistema democràtic, on tots els ciutadans hi han de participar per assegurar-ne un bon funcionament.

Finalment, l'últim factor a tenir en compte és potser el més difícil de tractar. És cert que els darrers factors són tractables i poden ser resolts amb esforç i dedicació tant dels ciutadans com de la classe política. Però per desgràcia, hi ha alguns àmbits en els quals els propis governs d'Estats com el d'Espanya es veuen lligats de mans i peus a l'hora de prendre decisions. Per sobre del govern d'Espanya, organismes com la UE, l'ONU, o encara per sobre, el Club Bilderberg són qui prenen les decisions més importants i els qui a l'hora de la veritat imposen una normativa a la qual s'han de sotmetre la resta de països. En aquest sentit, un Estat per sí sol no pot fer-hi gaire sense trencar amb els esquemes i sortir d'aquestes organitzacions internacionals. Aquest últim factor presenta clarament un gran dèficit de democràcia, que potser no és més greu que els anteriors, però sí és el que té una solució més difícil.

En definitiva, si la democràcia no funciona com hauria de funcionar és a causa de molts factors sobre els quals s'hi hauria d'incidir. El gran problema és que no es fa res per canviar-ho. Tal i com deia l'Isaac Gonzàlez, la societat actual és una societat crítica però poc productiva en quant a crítiques constructives. Si no ens agrada el sistema, i està clar que no ens agrada, cal una lluita per canviar les coses. Però aquesta lluita no es pot limitar a quedar-nos al sofà de casa i parlar malament de tot polític i tota mesura del govern. El que cal és prendre la iniciativa, una voluntat de lluita però productiva, amb idees, propostes, amb iniciatives constants que pressionin els governs per tal que es comencin una sèrie de mesures per arreglar aquest sistema.

No oblidem que tenim les eines. Després d'una història com la del nostre país, després de més de quaranta anys de dictadura, hem assolit un sistema de vida lliure, un sistema democràtic. Això és un gran mèrit. Però si realment volem que la democràcia funcioni com hauria de funcionar, cal seguir lluitant. Les coses no canviaran per sí soles, i potser les manifestacions i les queixes no són suficients. Però, per poder parlar d'una democràcia real, és necessari un canvi. I aquest canvi només arribarà si cadascú de nosaltres posa el seu gra de sorra per aconseguir l'objectiu: una democràcia transparent, eficaç, i en definitiva, una democràcia real.

Bibliografia

- BOBBIO, N. *Derecha e izquierda*. Madrid, Taurus, 1995
- CUCURELLA, S., *La democràcia. Què és i com funciona*; Barcelona, Pòrtic Temes, 2001
- HINDIE-LEMAY, E. *La Vie quotidienne des députés aux états généraux*. Paris, Hachette, 1989
- HESSEL, S. *¡Indignaos!* Barcelona, Destino, 2011
- LÓPEZ MELERO, R. *La formación de la democracia ateniense: de Solon a Clístenes*. Madrid, akal, 1989
- NAVARRO, V. *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*. Barcelona, Anagrama, 2002
- NAVARRO, V. *Hay alternativas*. Barcelona, Sequitur, 2011
- OLIVERES, A. *Aturem la crisi*; Barcelona, Angle, 2012
- PLATÓ. *La República (llibre III)*
- STUART MILL, J., *Sobre la libertad*. Madrid, Tecnos, 2008
- VVAA, *Història 2n batxillerat*. Barcelona, Vicens Vives, 2009
- VVAA, *Mundo S.A.: voces contra la globalización*. Madrid, la Tempestad, 2002
- Constitució dels Estats Units*. Filadèlfia, 1787
- Constitució Espanyola*. Madrid, 1978

Webgrafia

- <<http://aceproject.org/main/espanol/es/esg03.htm>> [Consulta: 28.11.2012]
- <http://aceproject.org/main/espanol/es/esy_fi.htm/?searchterm=Finlandia:%20Selecci%C3%B3n%20de%20Candidatos%20y%20Proporcionalidad%20Partidista> [Consulta: 28.11.2012]
- <<http://blogs.elpais.com/metroscofia/2012/06/parcialidad-e-imparcialidad-de-rtve-antes-y-despues.html>> [Consulta: 30.11.2012]
- <<http://books.google.es/books>>
- <http://cadiznoticias.com/not/2127/el_76_de_los_jovenes_andaluces_no_tiene_interes_por_la_politica/> [Consulta: 10.12.2012]
- <<http://democraciaparticipativa.net/documentos-data-a-referenda/5402-que-es-la-democracia-participativa.html>> [Consulta: 27.11.2012]
- <<http://dlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=democr%EOcia&operEntrada=0>> [Consulta: 27.11.2012]
- <http://elecciones.mir.es/resultadosgenerales2011/99CG/DCG99999TO_L1.htm> [Consulta: 26.11.2012]
- <http://elpais.com/elpais/2010/04/06/actualidad/1270541819_850215.html> [Consulta: 3.12.2012]
- <<http://eur-lex.europa.eu/es/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303ES.01001701.htm>> [Consulta: 5.12.2012]
- <http://europa.eu/about-eu/basic-information/index_es.htm> [Consulta: 5.12.2012]
- <<http://lema.rae.es/drae/>> [Consulta 28.11.2012]
- <<http://movimiento15m.org/manifiesto-movimiento-15m-%C2%A1democracia-real-ya/>> [Consulta: 4.12.2012]
- <http://politica.elpais.com/politica/2011/11/08/actualidad/1320740049_451133.html> [Consulta: 30.11.2012]
- <http://politica.elpais.com/politica/2012/01/23/actualidad/1327315561_578421.html> [Consulta: 3.12.2012]
- <<http://resultados.elpais.com/elecciones/2011/autonomicas/17/index.html>> [Consulta: 3.12.2012]
- <<http://resultados-elecciones.rtve.es/catalanas/>> [Consulta: 11/12/12]
- <<http://www.20minutos.es/noticia/1668520/0/barometro/cis/democracia/>> [Consulta: 5.12.2012]
- <<http://www.324.cat/noticia/1965952/politica/Els-partits-catalans-de-larc-parlamentari-es-gastaran-85-milions-deuros-en-la-campanya>> [Consulta: 29.11.2012]
- <<http://www.324.cat/noticia/1978392/politica/El-debat-dels-candidats-emes-per-TV3-trendig-topic-mundial-a-la-xarxa-al-larg-de-dues-hores>> [Consulta: 30.11.2012]
- <<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/h/hondt.htm>> [Consulta: 28.11.2012]
- <<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/m/mill.htm>> [Consulta: 26.11.2012]
- <<http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2002-12756>> [Consulta: 29.11.2012]
- <<http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2007-13022>> [Consulta: 29.11.2012]
- <<http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-165>> [Consulta: 26.11.2012]
- <<http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1985-11672>> [Consulta: 28.11.2012]
- <http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2820_2839/2826/es2826.pdf> [Consulta: 12.12.2012]
- <<http://www.claseshistoria.com/antiguoregimen/%2Bmontesquieu.htm>> [Consulta: 10.11.2012]
- <<http://www.consejoinformativostve.es/comunicados.html>> [Consulta: 30.11.2012]

<<http://www.elconfidencial.com/opinion/mientras-tanto/2012/06/10/por-que-hay-que-rescatar-a-la-banca-y-no-dejarla-caer-9335/>> [Consulta: 5.12.2012]

<<http://www.elpais.com/especial/caso-gurtel/>> [Consulta: 3.12.2012]

<<http://www.elperiodico.com/es/noticias/economia/promesas-incumplidas-politica-economica-del-2214402>> [Consulta: 24.11.2012]

<http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/femm/w10/2_es.htm> [Consulta 28.11.2012]

<<http://www.formulatv.com/noticias/25948/el-pp-defiende-cambio-presentadores-rtve-igual-hizo-psoe/>> [Consulta: 30.11.2012]

<<http://www.fp-es.org/cinco-de-los-lobbies-mas-poderosos>> [Consulta: 5.12.2012]

<<http://www.lavanguardia.com/economia/20121202/54356030055/ayudas-directas-banca-21-pib-espana.html>> [Consulta a: 5.12.2012]

<<http://www.publico.es/225940/gurtelpedia>> [Consulta: 3.12.2012]

<<http://www.publico.es/espana/368127/los-discapitados-psiquicos-reivindican-su-derecho-al-voto>> [Consulta: 27.11.12]

<<http://www.que.es/ultimas-noticias/espana/201201251931-sentencia-trama-gurtel-cont.html>> [Consulta: 3.12.2012]

<<http://www.sindicatperiodistes.cat/content/les-protestes-dels-professionals-dels-mitjans-p%C3%BAblics-contra-els-blocs-electorals>> [Consulta: 30.11.2012]

<<http://www.ucm.es/centros/cont/descargas/documento18190.pdf>> [Consulta 29.11.2012]

<<http://www.un.org/es/aboutun/>> [Consulta: 5.12.2012]

<<http://www.un.org/spanish/aboutun/charter.htm#Cap5>> [Consulta: 29.11.2012]

<<http://www.vnavarro.org/?p=4073>> [Consulta: 30.11.2012]

ANNEX

(enquestes i informatització de les dades)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)

MUESTRA | NUEVA ENCUESTA | MIS ENCUESTAS | MIS LISTAS | MI CUENTA

Análisis de resultados de la encuesta

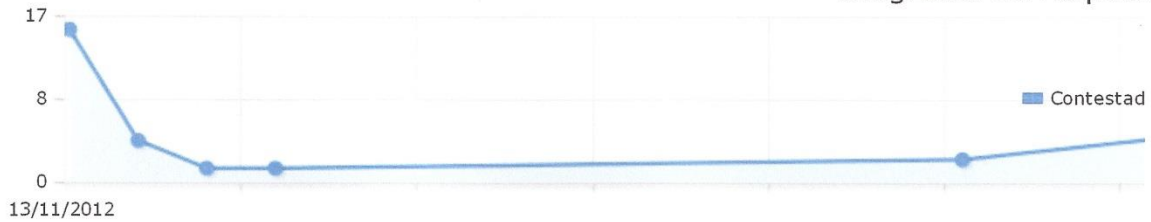
Visualización de los resultados de tu investigación en tiempo real.

Filtros en los resultados (cruces de preguntas). Utiliza las casillas que acompañan cada opción de respuesta para filtrar resultados. Al marcar una opción de respuesta, el informe filtra los resultados mostrando tan sólo los correspondientes a los encuestados que marcaron dicha opción.

Descarga de resultados en formato CSV, utilizable por Excel, SPSS y programas similares.

[Instrucciones de uso de los gráficos interactivos.](#)

Diagrama de respues

<< Anterior Exportar Cuestionarios >> Imprimir

Buscar...
Idiomas...

Título: És la nostra una democràcia real? (joves 18-25 anys) Español

Filtros **Resultados filtrados de cuestionarios** 20/12/2012 16:48
 que han contestado a Sexe : **Home** Cuestionarios contestados: 52
 Aplicar Cuestionarios finalizados: 52
 Cancelar

Página 1. Democràcia en la juventut

1. Sexe

		%	Total
☒	Home	100%	52
☐	Dona	0%	0

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

2. T'interessa la política?

		%	Total
☐	Sí	71%	37
☐	No	29%	15

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

3. On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?

		%	Total
☐	No acostumo a informar-me	4%	2
☐	De sentir-ne parlar a la gent	29%	15
☐	Sempre de la mateixa font (un diari, cadena de televisió, ràdio...)	12%	6

☐	De diversos mitjans de comunicació diferents		56%	29
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

4. Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)

		%	Total	
☐	Sí		69% 36	
☐	No		25% 13	
☐	NS/NC		6% 3	
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

5. Si has respós que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?

		%	Total	
☐	Sí		18% 7	
☐	No		66% 25	
☐	NS/NC		16% 6	
Respuestas recogidas: 38				
Preguntas sin contestar: 14				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

6. Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

		%	Total	
☐	Sí		79% 41	
☐	No		21% 11	
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

7. Si has respós que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total	
☐	Tecnocràcia (governants no triats per la ciutadania sinó nomenats per mèrits professionals)		16% 7	
☐	Anarquia (absència d'òrgans de govern)		16% 7	
☐	Autocràcia (règim totalitari)		5% 2	
☐	Democràcia participativa (participació de la ciutadania en totes les decisions)		77% 33	
☐	Oligarquía (govern en mans dels rics)		0% 0	
☐	Altres		9% 4	
☐	NS/NC		7% 3	
Respuestas recogidas: 43				
Preguntas sin contestar: 9				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

8. Confies en els partits polítics?

		%	Total
☐	Sí		2% 1
☐	No		54% 28

☐	No en tots		44%	23
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

9. Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?

		%	Total	
☐	Sí		50%	26
☐	No		12%	6
☐	Només en partits d'extrema dreta i extrema esquerra		38%	20
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

10. És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

		%	Total	
☐	Els polítics		10%	5
☐	El món financer (bancs, multinacionals, especuladors...)		17%	9
☐	Els dos per igual		44%	23
☐	Tota la societat en general (tots tenim una part de responsabilitat)		29%	15
☐	Altres		0%	0
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

11. Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total	
☐	La poca qualificació professional dels polítics		42%	22
☐	Una gran classe política corrupta		50%	26
☐	El poc poder real que tenen els nostres polítics en la presa de decisions importants		27%	14
☐	El poc interès dels polítics cap al benestar de la població		67%	35
☐	El problema no és la classe política, sinó el sistema		37%	19
☐	Altres		2%	1
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

12. Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?

		%	Total	
☐	Sí		48%	25
☐	No		52%	27
Respuestas recogidas: 52				
Preguntas sin contestar: 0				

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

13. Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?

		%	Total
☐	Sí	56%	29
☐	No	44%	23

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

14. Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?

		%	Total
☐	Sí	35%	18
☐	No	48%	25
☐	NS/NC	17%	9

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

15. Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?

		%	Total
☐	Sí	42%	22
☐	No	58%	30

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

16. Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?

		%	Total
☐	Sí	40%	21
☐	No	60%	31

Respuestas recogidas: 52
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

[<< Anterior](#) [Exportar](#) [Cuestionarios >>](#)

[Mapa del sitio](#) | [Ayúdanos a mejorar](#) | [Condiciones](#) | [Política de privacidad](#) | [Quiénes somos](#) | [Recomienda](#) | [Favoritos](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)
[encuestafacil.com](#) | [easygoingsurvey.com](#) | [enquetefacile.com](#) | [enquetefacil.com](#) | [inqueritofacil.com](#) |
[sondaggiofacile.com](#) | [einfacheumfrage.de](#) | [prostopros.ru](#)

Copyright © 2005-2012 Encuesta Fácil, S.L. Tlf. (+34) 91 416 4609 ó Email a: **Atención al cliente**

Crea tu red privada gratuita con [makeaNet.com](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)

MUESTRA | NUEVA ENCUESTA | MIS ENCUESTAS | MIS LISTAS | MI CUENTA

Análisis de resultados de la encuesta

Visualización de los resultados de tu investigación en tiempo real.

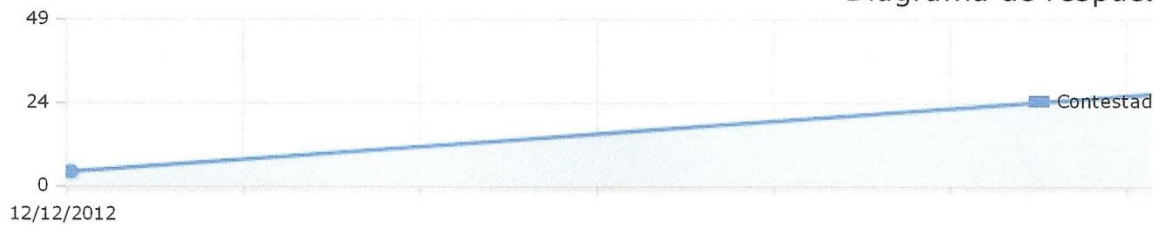
Filtros en los resultados (cruces de preguntas). Utiliza las casillas que acompañan cada opción de respuesta para filtrar resultados. Al marcar una opción de respuesta, el informe filtra los resultados mostrando tan sólo los correspondientes a los encuestados que marcaron dicha opción.

Descarga de resultados en formato CSV, utilizable por Excel, SPSS y programas similares.

[Instrucciones de uso de los gráficos interactivos.](#)

!!!RECUERDA!!! Tenemos más cuestionarios recogidos en esta encuesta. Para poder realizar un análisis de los resultados, **con TODOS LOS CUESTIONARIOS**, consulta la [tarifa de precios](#).

Diagrama de respues

<< Anterior Exportar Cuestionarios >> Imprimir

Buscar...

Idiomas...

Título: És la nostra una democràcia real? (joves 18-25 anys) II Español

Filtros

Aplicar

Cancelar

Resultados filtrados de cuestionarios que han contestado a Sexe : Home

20/12/2012 16:56

Cuestionarios contestados: 49

Cuestionarios finalizados: 49

Página 1. Democràcia en la juventut

1. Sexe

		%	Total
☒	Home	100%	49
☐	Dona	0%	0

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

2. T'interessa la política?

		%	Total
☐	Sí	65%	32
☐	No	35%	17

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

3. On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?

		%	Total
☐	No acostumo a informar-me	4%	2
☐	De sentir-ne parlar a la gent	43%	21

☐	Sempre de la mateixa font (un diari, cadena de televisió, ràdio...)		6%	3
☐	De diversos mitjans de comunicació diferents		47%	23

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

4. Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)

		%	Total
☐	Sí		61% 30
☐	No		33% 16
☐	NS/NC		6% 3

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

5. Si has respòs que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?

		%	Total
☐	Sí		20% 7
☐	No		60% 21
☐	NS/NC		20% 7

Respuestas recogidas: 35
Preguntas sin contestar: 14

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

6. Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

		%	Total
☐	Sí		82% 40
☐	No		18% 9

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

7. Si has respòs que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total
☐	Tecnocràcia (governants no triats per la ciutadania sinó nomenats per mèrits professionals)		22% 9
☐	Anarquia (absència d'òrgans de govern)		5% 2
☐	Autocràcia (règim totalitari)		0% 0
☐	Democràcia participativa (participació de la ciutadania en totes les decisions)		71% 29
☐	Oligarquia (govern en mans dels rics)		0% 0
☐	Altres		17% 7
☐	NS/NC		5% 2

Respuestas recogidas: 41
Preguntas sin contestar: 8

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

8. Confies en els partits polítics?

		%	Total
☐	Sí	0%	0
☐	No	41%	20
☐	No en tots	59%	29

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

9. Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?

		%	Total
☐	Sí	47%	23
☐	No	20%	10
☐	Només en partits d'extrema dreta i extrema esquerra	33%	16

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

10. És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

		%	Total
☐	Els polítics	6%	3
☐	El món financer (bancs, multinacionals, especuladors...)	20%	10
☐	Els dos per igual	41%	20
☐	Tota la societat en general (tots tenim una part de responsabilitat)	33%	16
☐	Altres	0%	0

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

11. Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total
☐	La poca qualificació professional dels polítics	24%	12
☐	Una gran classe política corrupta	41%	20
☐	El poc poder real que tenen els nostres polítics en la presa de decisions importants	37%	18
☐	El poc interès dels polítics cap al benestar de la població	57%	28
☐	El problema no és la classe política, sinó el sistema	53%	26
☐	Altres	8%	4

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

12. Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?

		%	Total
☐	Sí	37%	18
☐	No	63%	31

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

13. Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?

		%	Total
☐ Sí		49%	24
☐ No		51%	25

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

14. Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?

		%	Total
☐ Sí		37%	18
☐ No		45%	22
☐ NS/NC		18%	9

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

15. Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?

		%	Total
☐ Sí		41%	20
☐ No		59%	29

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

16. Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?

		%	Total
☐ Sí		31%	15
☐ No		69%	34

Respuestas recogidas: 49
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

<< Anterior Exportar Cuestionarios >>

[Mapa del sitio](#) | [Ayúdanos a mejorar](#) | [Condiciones](#) | [Política de privacidad](#) | [Quiénes somos](#) | [Recomienda](#) | [Favoritos](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)
[encuestafacil.com](#) | [easygoingsurvey.com](#) | [enquetefacile.com](#) | [inqueritofacil.com](#) | [enquetefacil.com](#) | [sondaggiofacile.com](#) | [einfacheumfrage.de](#) | [prostopros.ru](#)

Copyright © 2005-2012 Encuesta Fácil, S.L. Tlf. (+34) 91 416 4609 ó Email a: **Atención al cliente**

Crea tu red privada gratuita con

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)

MUESTRA | NUEVA ENCUESTA | MIS ENCUESTAS | MIS LISTAS | MI CUENTA

Análisis de resultados de la encuesta

Visualización de los resultados de tu investigación en tiempo real.

Filtros en los resultados (cruces de preguntas). Utiliza las casillas que acompañan cada opción de respuesta para filtrar resultados. Al marcar una opción de respuesta, el informe filtra los resultados mostrando tan sólo los correspondientes a los encuestados que marcaron dicha opción.

Descarga de resultados en formato CSV, utilizable por Excel, SPSS y programas similares.

[Instrucciones de uso de los gráficos interactivos.](#)

Diagrama de respuestas

<< Anterior Exportar Cuestionarios >> Imprimir

Buscar...

Idiomas...

Título: És la nostra una democràcia real? (joves 18-25 anys) Español

Filtros

Aplicar

Cancelar

Resultados filtrados de cuestionarios que han contestado a Sexe : Dona

20/12/2012 16:52

Cuestionarios contestados: 48

Cuestionarios finalizados: 48

Página 1. Democràcia en la juventut

1. Sexe

	%	Total
☐ Home	0%	0
☒ Dona	100%	48

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

2. T'interessa la política?

	%	Total
☐ Sí	69%	33
☐ No	31%	15

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

3. On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?

	%	Total
☐ No acostumo a informar-me	4%	2
☐ De sentir-ne parlar a la gent	25%	12
☐ Sempre de la mateixa font (un diari, cadena de televisió, ràdio...)	25%	12

☐	De diversos mitjans de comunicació diferents		46%	22
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

4. Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)

		%	Total	
☐	Sí		65% 31	
☐	No		29% 14	
☐	NS/NC		6% 3	
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

5. Si has respós que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?

		%	Total	
☐	Sí		23% 7	
☐	No		65% 20	
☐	NS/NC		13% 4	
Respuestas recogidas: 31				
Preguntas sin contestar: 17				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

6. Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

		%	Total	
☐	Sí		67% 32	
☐	No		33% 16	
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

7. Si has respós que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total	
☐	Tecnocracia (governants no triats per la ciutadania sinó nomenats per mèrits professionals)		12% 4	
☐	Anarquia (absència d'òrgans de govern)		6% 2	
☐	Autocracia (règim totalitari)		0% 0	
☐	Democràcia participativa (participació de la ciutadania en totes les decisions)		78% 25	
☐	Oligarquia (govern en mans dels rics)		0% 0	
☐	Altres		9% 3	
☐	NS/NC		3% 1	
Respuestas recogidas: 32				
Preguntas sin contestar: 16				
Gráfico Excel Gráficos interactivos				

8. Confies en els partits polítics?

		%	Total
☐	Sí		0% 0
☐	No		38% 18

☐	No en tots		62%	30
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

9. Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?

		%	Total	
☐	Sí		46%	22
☐	No		12%	6
☐	Només en partits d'extrema dreta i extrema esquerra		42%	20
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

10. És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

		%	Total	
☐	Els polítics		6%	3
☐	El món financer (bancs, multinacionals, especuladors...)		10%	5
☐	Els dos per igual		35%	17
☐	Tota la societat en general (tots tenim una part de responsabilitat)		48%	23
☐	Altres		0%	0
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

11. Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total	
☐	La poca qualificació professional dels polítics		33%	16
☐	Una gran classe política corrupta		54%	26
☐	El poc poder real que tenen els nostres polítics en la presa de decisions importants		17%	8
☐	El poc interès dels polítics cap al benestar de la població		69%	33
☐	El problema no és la classe política, sinó el sistema		35%	17
☐	Altres		12%	6
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

12. Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?

		%	Total	
☐	Sí		50%	24
☐	No		50%	24
Respuestas recogidas: 48				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

13. Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?

		%	Total
☐	Sí	69%	33
☐	No	31%	15

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

14. Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?

		%	Total
☐	Sí	21%	10
☐	No	69%	33
☐	NS/NC	10%	5

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

15. Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?

		%	Total
☐	Sí	48%	23
☐	No	52%	25

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

16. Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?

		%	Total
☐	Sí	27%	13
☐	No	73%	35

Respuestas recogidas: 48
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

[<< Anterior](#) [Exportar](#) [Cuestionarios >>](#)

[Mapa del sitio](#) | [Ayúdanos a mejorar](#) | [Condiciones](#) | [Política de privacidad](#) | [Quiénes somos](#) | [Recomienda](#) | [Favoritos](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)
[encuestafacil.com](#) | [easygoingsurvey.com](#) | [enquetefacile.com](#) | [inqueritofacil.com](#) | [enquetefacil.com](#) |
[sondaggiofacile.com](#) | [einfacheumfrage.de](#) | [prostopros.ru](#)

Copyright © 2005-2012 Encuesta Fácil, S.L. Tlf. (+34) 91 416 4609 ó Email a: **Atención al cliente**

Crea tu red privada gratuita con [makeaNet.com](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)

MUESTRA | NUEVA ENCUESTA | MIS ENCUESTAS | MIS LISTAS | MI CUENTA

Análisis de resultados de la encuesta

Visualización de los resultados de tu investigación en tiempo real.

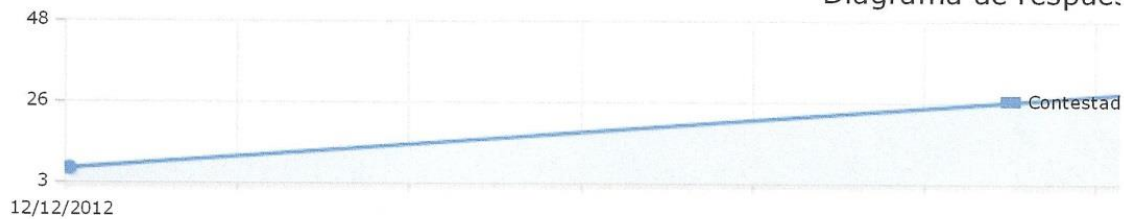
Filtros en los resultados (cruces de preguntas). Utiliza las casillas que acompañan cada opción de respuesta para filtrar resultados. Al marcar una opción de respuesta, el informe filtra los resultados mostrando tan sólo los correspondientes a los encuestados que marcaron dicha opción.

Descarga de resultados en formato CSV, utilizable por Excel, SPSS y programas similares.

[Instrucciones de uso de los gráficos interactivos.](#)

!!!RECUERDA!!! Tenemos más cuestionarios recogidos en esta encuesta. Para poder realizar un análisis de los resultados, [con TODOS LOS CUESTIONARIOS](#), consulta la [tarifa de precios](#).

Diagrama de respuestas

<< Anterior Exportar Cuestionarios >> Imprimir

Buscar...

Idiomas...

Título: És la nostra una democràcia real? (joves 18-25 anys) II Español

Filtros

Aplicar

Cancelar

Resultados filtrados de cuestionarios que han contestado a Sexe : Dona

20/12/2012 17:01

Cuestionarios contestados: 51

Cuestionarios finalizados: 51

Página 1. Democràcia en la juventut

1. Sexe

	%	Total
☐ Home	0%	0
☒ Dona	100%	51

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

2. T'interessa la política?

	%	Total
☐ Sí	55%	28
☐ No	45%	23

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

3. On acostumes a informar-te de les notícies en l'àmbit polític?

	%	Total
☐ No acostumo a informar-me	8%	4
☐ De sentir-ne parlar a la gent	29%	15

☐	Sempre de la mateixa font (un diari, cadena de televisió, ràdio...)		25%	13
☐	De diversos mitjans de comunicació diferents		37%	19
Respuestas recogidas: 51				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

4. Has votat a les últimes eleccions generals? (Si ets menor d'edat, hauries anat a votar?)

		%	Total	
☐	Sí		57% 29	
☐	No		39% 20	
☐	NS/NC		4% 2	
Respuestas recogidas: 51				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

5. Si has respòs que sí a l'anterior: canviaries el teu vot si poguessis?

		%	Total	
☐	Sí		6% 2	
☐	No		81% 29	
☐	NS/NC		14% 5	
Respuestas recogidas: 36				
Preguntas sin contestar: 15				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

6. Consideres que hi ha algun sistema alternatiu millor que la democràcia parlamentària?

		%	Total	
☐	Sí		67% 34	
☐	No		33% 17	
Respuestas recogidas: 51				
Preguntas sin contestar: 0				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

7. Si has respòs que sí a l'anterior, quin/s? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total	
☐	Tecnocràcia (governants no triats per la ciutadania sinó nomenats per mèrits professionals)		9% 3	
☐	Anarquia (absència d'òrgans de govern)		30% 10	
☐	Autocràcia (règim totalitari)		0% 0	
☐	Democràcia participativa (participació de la ciutadania en totes les decisions)		67% 22	
☐	Oligarquía (govern en mans dels rics)		0% 0	
☐	Altres		6% 2	
☐	NS/NC		15% 5	
Respuestas recogidas: 33				
Preguntas sin contestar: 18				
			Gráfico Excel	Gráficos interactivos

8. Confies en els partits polítics?

		%	Total
☐	Sí	2%	1
☐	No	37%	19
☐	No en tots	61%	31

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

9. Consideres que hi ha alguna diferència entre els partits de dretes i els d'esquerres?

		%	Total
☐	Sí	45%	23
☐	No	18%	9
☐	Només en partits d'extrema dreta i extrema esquerra	37%	19

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

10. És evident que estem davant d'una crisi social i econòmica molt important. Qui consideres que són els culpables?

		%	Total
☐	Els polítics	10%	5
☐	El món financer (bancs, multinacionals, especuladors...)	4%	2
☐	Els dos per igual	47%	24
☐	Tota la societat en general (tots tenim una part de responsabilitat)	37%	19
☐	Altres	2%	1

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

11. Quins consideres que són els principals problemes polítics del nostre país? (pots marcar més d'una opció)

		%	Total
☐	La poca qualificació professional dels polítics	29%	15
☐	Una gran classe política corrupta	55%	28
☐	El poc poder real que tenen els nostres polítics en la presa de decisions importants	25%	13
☐	El poc interès dels polítics cap al benestar de la població	67%	34
☐	El problema no és la classe política, sinó el sistema	25%	13
☐	Altres	18%	9

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

[Gráfico Excel](#) [Gráficos interactivos](#)

12. Has participat alguna vegada en alguna manifestació en protesta contra el govern?

		%	Total
☐	Sí	31%	16
☐	No	69%	35

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

13. Creus que són útils per fer sentir el poble i canviar la societat?

	%	Total
☐ Sí	55%	28
☐ No	45%	23

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

14. Creus que per aconseguir un veritable canvi social pot estar justificat l'ús de la violència?

	%	Total
☐ Sí	16%	8
☐ No	76%	39
☐ NS/NC	8%	4

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

15. Participes o has estat membre d'alguna entitat o associació social, cultural o educativa?

	%	Total
☐ Sí	45%	23
☐ No	55%	28

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

16. Acceptaries un càrrec polític per ajudar a fomentar un canvi en el sistema (regidor, diputat...)?

	%	Total
☐ Sí	20%	10
☐ No	80%	41

Respuestas recogidas: 51
Preguntas sin contestar: 0

Gráfico Excel Gráficos interactivos

<< Anterior Exportar Cuestionarios >>

[Mapa del sitio](#) | [Ayúdanos a mejorar](#) | [Condiciones](#) | [Política de privacidad](#) | [Quiénes somos](#) | [Recomienda](#) | [Favoritos](#)

Idiomas: [Español](#) | [English](#) | [Português Brasil](#) | [Português](#) | [Italiano](#) | [Français](#) | [Deutsch](#) | [Русский](#)
[encuestafacil.com](#) | [easygoingsurvey.com](#) | [enquetefacile.com](#) | [enquetefacil.com](#) | [inqueritofacil.com](#) | [sondaggiofacile.com](#) | [einfacheumfrage.de](#) | [prostopros.ru](#)

Copyright © 2005-2012 Encuesta Fácil, S.L. Tlf. (+34) 91 416 4609 ó Email a: **Atención al cliente**

Crea tu red privada gratuita con [makeaNet.com](#)